

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jan Šilar

Boj proti korupci v ČR – minulost a současnost...

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Pavel Beňo

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED PART TIME STUDIES

2011 - 2013

DIPLOMA THESIS

Jan Šilar

**The fight against the corruption in the Czech Republic -
Past and Present...**

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Pavel Beňo

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 12. 6. 2013

Jan Šilar

.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu diplomové práce panu PhDr. Pavlu Beňovi za odborné vedení a rady při zpracování předmětné práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá bojem proti korupci, definuje korupci jako společensky nepřijatelnou, avšak mnohdy tolerovanou činnost nebo proces. Specifikuje korupční chování, příčiny a stadia korupce, metody měření a zjišťování korupce. Mapuje boj proti korupci v minulosti, zmiňuje nadnárodní normativy boje proti korupci a rozebírá současný boj proti korupci v České republice, legislativní změny, strategie vlády ČR v boji proti korupci. Zaměřuje se na boj s korupcí v pojišťovnách v České republice, analyzuje a hodnotí korupci, vnímání korupce a efektivitu nástrojů v boji s potlačováním korupce v pojišťovnách.

Klíčové pojmy

Analýzy, Boj proti korupci, Kodex, Korupce, Legislativa, Opatření, Praní špinavých peněz, Právo, Předpisy.

Annotation

The Thesis is concerned with the fight against the corruption. It defines such action or process as sociably unacceptable however tolerated many times. It specifies the corruption acting, sources and stages of corruption as well as measuring methods and corruption investigation. It's mapping the fight against corruption in the past, it mentions transnational corruption fight normatives and analysis the new form of fight against corruption in the at present. It also mentions legislative changes and fight corruption government strategies in the Czech Republic. The thesis aims to the fight against the corruption at Insurance Companies in the Czech Republic, it analyzes and assesses the corruption, it also points to a percption of the corruption and efectivity of the fight against it to eliminate the corruption in the Czech Republic.

Key words

Action, Analysis, Anti money laundering, The fight against the corruption, Code, Corruption, Law, Legislation, Regulation

OBSAH

ÚVOD	8
1 Korupce	10
1.1 Definice korupce.....	10
1.2 Příčiny korupce.....	12
1.3 Formy korupce	14
1.4 Stadia korupce	17
1.5 Korupční chování.....	18
1.6 Měření korupce	19
2 Mezinárodní boj proti korupci	24
2.1 Evropská unie	24
2.2 Organizace spojených národů	29
2.3 OECD.....	30
2.4 Africká unie	32
2.5 Americká úmluva a USA.....	32
3 Minulost boje proti korupci a korupce ve společnosti	34
3.1 Historie boje proti korupci	34
3.2 Četnictvo a policie	36
3.3 Československo a Česká republika	38
3.4 Trestní zákon.....	39
3.5 Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.....	40
4 Boj proti korupci v ČR	42
4.1 Strategie vlády.....	42
4.1.1 Priority.....	45
4.1.2 Veřejná správa.....	47
4.1.3 Veřejné zakázky.....	49
4.2 Zákony	50
4.3 Protikorupční linky	55
4.4 Etické kodexy	56
4.5 Nevládní organizace.....	57
5 Boj proti korupci v pojišťovnách	60
5.1 Compliance	60
5.2 Etický kodex pojišťovny	62
5.3 Interní předpisy.....	64
5.4 AML.....	67
6 Praktická část, cíle průzkumu a metodika.....	73

6.1 Praktická část.....	73
6.2 Charakteristika výběrového souboru a časový harmonogram.....	73
6.3 Cíle průzkumu a stanovení hypotéz.....	74
7 VÝSLEDY PRŮZKUMU	75
7.1 Hodnocení.....	75
7.2 Grafická a popisná část.....	75
8 SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	86
ZÁVĚR	87
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	89
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	92
SEZNAM PŘÍLOH	93

ÚVOD

Diplomová práce „Boj proti korupci v ČR - minulost a současnost...“ obsahuje analýzu problematiky korupce. Korupci definuje jako chování subjektů ve společnosti, objasňuje, kdy o korupci mluvit můžeme, čím je korupce podložena, jak korupci vnímá společnost a vymezuje situace, kdy o korupci mluvit nemůžeme. Práce rozděluje příčiny korupce, formy a stádia. Část práce se zabývá měřením. Již z měření samotného, sběru dat a rozdílnosti dat pro statistické hodnocení korupce vyplývá, jak je korupci obtížné definovat, měřit, najít shodné průniky korupce mezi všemi oblastmi hospodářství, kde se korupce vyskytuje.

Negativní společenský jev, jak korupci vnímají obyvatelé země, je třeba usměrnit a všemi prostředky bojovat za prostředí, ve kterém korupce nemá svůj prostor. Jakými prostředky bojovat? Kde bojovat? Kdo by měl bojovat? Základní otázky jsou položeny, odpovědi známe, diplomová práce na uvedené otázky odpoví ve statích o korupci, podloží argumenty ve statích z mezinárodního boje proti korupci.

Předmětem diplomové práce je poukázat na boj proti korupci, propojit historii a vývoj boje proti korupci s bojem současným. V části o historii se dozvíme o skutečnosti, že boj s korupcí provází lidstvo již mnoho tisíc let, pravidla boje proti korupci se měnila s názory lidí a blahobytem společnosti a boj s korupcí probíhá až do dnešních dní, kdy korupce moderním společnostem odčerpává prostředky, které by státy mohly použít pro investice a rozvoj společností. Lidí, kteří korupci používají jako nástroj k svému obohacení, využívají stále rafinovanější způsoby, jak korupci zakrývat. Využívají moderních technologií, ovlivňují pravidla pro boj s korupcí, připomínají zákonné normy tak, aby konečné verze přijatých zákonů vyhovovaly určité skupině lidí a podporovaly obchody, ve kterých se korupci bude dařit skrývat. Je korupce vždy jen součástí státu, jen součástí veřejného sektoru? Jsou příčinou korupce jen využití příležitosti, tedy špatně nastavená pravidla ve formě zákonů země? Jak se na korupci dívá sektor soukromý? Trápí tento sektor korupce stejným způsobem? Jsou lidé pracující v soukromém sektoru, kteří si obecně více chrání svůj majetek a investice, než lidé pracující pro sektor veřejný, vnímající korupci stejným způsobem?

Pohledem jedné profesní skupiny, skupiny lidí pracující v oblasti pojišťovnictví předmětná práce zmapuje postoj lidí ke korupci a skutečnosti korupce, se kterými se pracovníci setkávají. Hypotézy definované v praktické části jsou hypotézami, které si klade mnoho lidí, když velice často slyší z médií slovo korupce a přiřazují si ke korupci různé sektory hospodářství a lidi, které považovali za důvěryhodné. Ničí nás korupce?

Jaké jsou východiska? Jak se ke korupci stavíme? Na otázky spojené s problematikou korupce také poukáže předmětná práce. Praktická část hledá odpovědi ke korupci, zda jsou pravidla pro boj s korupcí nastavena dobře, jsou dostatečná a účinná, zda postoje lidí pro boj s korupcí, minimálně v oboru, ve kterém se pohybují, je aktivní či pasivní a jaké jsou možnosti ke zlepšení. Práce by měla prokázat, že pravidla jsou nedostatečná, že o mnohých nedostatcích víme, ale nejsou jen jediným nástrojem pro boj s korupcí, jsou i jiné oblasti, morální vlastnosti lidí, postoje občanů a firem, které tvoří společnost a jejich změnou postoje v boji proti korupci lze docílit efektivnějšího boje proti korupci.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KORUPCE

1.1 DEFINICE KORUPCE

Pojem korupce je velmi rozsáhlý a liší se u každého autora. Univerzální definice korupce neexistuje, není specifikována. Jedná se o globální jev. V některých státech či oblastech je korupce vymezena zákonem, zde se jedná o korupci právně definovanou, v jiných státech, oblastech, je přirozenou a standardní formou chování jednotlivce či skupiny, avšak o korupci nelze hovořit, protože z pohledu právní úpravy ji nelze definovat. Různé státy světa mají odlišně definované zákonné normy a korupce je vnímána odlišně různými skupinami obyvatel z pohledu právního, trestního, sociálního a politického. Z pohledu psychologie jde o nestandardní, deviantní chování, porušující pravidla morální, právní. Což neplatí pro všechny země světa.

Korupce je dohoda dvou stran. Na obou stranách nemusí jít vždy o jednotlivce, fyzickou osobu, ale může se jednat o skupinu osob nebo obchodní subjekt, firmu. Na jedné straně je poskytovatel výhody, korumpující a na druhé straně příjemce výhody, korumpovaný. Snahou obou stran je utajení procesu, nevyzrazení aktivit, což se ve většině případů úspěšně daří zakrývat. Korupce je mravní úpadek lidí zneužívajících veřejné nebo obchodní postavení, ve snaze získat osobní výhodu za úplatek či poskytnutou službu. Za úplatek se považuje slib, nabídka či zajištění výhody, opomenutím povinností výkonu veřejného činitele. Ve veřejném sektoru jde o zneužití postavení moci pro soukromé zisky, pro soukromý prospěch.¹

Definice korupce je mnoho, všechny však mají stejného jmenovatele. Jde o nestandardní chování vybočující ze zákonných norem, chování odporující dobrým mravům při plnění svěřených úkolů vyplývajících z postavení a moci a jednajících ve prospěch někoho jiného za úplatu. Tržně, tedy z pohledu ekonomického, jde o racionálně uvažující jedince, kteří jsou součástí nelegálního obchodu, avšak oboustranně výhodného. Psychologicky nejde o „nenormální stav, ale stav zcela přirozeně lidský, touha po penězích, a po moci a po penězích.“²

¹ David, Nett, Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém, str. 16

² Volejníková J., Korupce v ekonomické teorii a praxi, str. 20

Ottův slovník naučný definuje korupci jako „*jednání, kterým se na určitou osobu působí, aby jednala buď proti dobrým mravům, nebo proti svým povinnostem, ať již úředním, nebo morálním.*“³

Pan Chmelík definuje korupci jako „*neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy, spočívající v nabídce, příslibu a realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.*“⁴

Dalším úhlem pohledu je definice z knihy Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém, kde je korupce označena jako „*jednání motivované snahou po zisku korumpované osoby, která porušuje právní normu tím, že poskytuje za odměnu korumpující osobě či skupině osob výhody jakéhokoliv druhu a může tím poškodit i třetí osoby na protiprávním směnném obchodu přímo nezúčastněné*“⁵

V knize Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha je uváděno, že „*Korupci lze vyjádřit jako dobrým mravům odporující a princip nestrannosti porušující dvoustranný vztah, spočívající ve výměně nějakého neoprávněného prospěchu pro omezený okruh osob za poskytnutí protiplnění z určitých pohnutek.*“⁶

Kongres OSN v roce 1995 na zasedání v Káhiře definoval korupci jako „*úplatkářství nebo jiné chování k osobám, jímž byla svěřena odpovědnost ve veřejném nebo soukromém sektoru, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení veřejného činitele, soukromého zaměstnance, nezávislého agenta a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé nebo pro jiné.*“⁷ V angloamerickém právním systému se za korupci považuje „*chování, které se odchyluje od formálních povinností veřejné role pro soukromé, osobní, rodinné nebo skupinově orientované, zájmy, pro finanční nebo statusový zisk, a dále jakékoliv chování, které porušuje pravidla za účelem zvýšení soukromého vlivu.*“⁸

V literatuře se lze dočíst i o tzv. doktrínální korupci, definující důvod existence korupce oproti obsahu vymezení jevu korupce. Pan Dančák uvádí, že „*nejdůležitějším aspektem, ovlivňující úroveň a projevy korupce, je odpovědnost těch, co rozhodují o odpovědnosti.*“⁹

³ Ottův slovník naučný, Dodatky, díl třetí, druhý svazek

⁴ Chmelík a kol. Pozornost, úplatek a korupce, str. 281

⁵ David, Nett, Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém, str. 27

⁶ Petrovský, Korupce po česku, aneb korupce očima průměrného Čecha, str. 20

⁷ Příručka občanské obrany proti korupci, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, str. 6

⁸ Chmelík a kol. Pozornost, úplatek a korupce, str. 12

⁹ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 28

Korupci také v České republice definuje trestní zákon z roku 1961, více viz níže, v kapitole 3.

1.2 PŘÍČINY KORUPCE

Příčiny korupce určuje mnoho faktorů, autoři publikací o korupci definují příčiny odlišně, avšak mezi hlavní příčiny patří faktory, které lze dosadit do vzorce, publikovaném v knize Korupce od I. Dufkové a J. Zlámala. Korupci definuje jako monopol s možností volnosti rozhodování bez transparentnosti.

Korupce = monopol + volnost rozhodování – transparentnost.¹⁰

Volnost rozhodování je možnost rozhodnout o věci libovolným způsobem, což vytváří prostor pro korupční prostředí. Korupční prostředí je prostředí, kde je koncentrovaná politická moc, rozhoduje se centrálně bez transparentních kontrolních systémů. Uvedené platí jak pro malé obce, města či regiony, tak pro velké celky. Je-li takovým celkem stát, nejvíce korupční prostředí podpoří totalitní nedemokratické režimy nebo režimy, kde mocenskou strukturu ovládají klany. Korupci podpoří i země, kde je slabší vynutitelnost práva, země, kde justice neřeší nebo není schopná řešit problémy, případně napomáhá vlivným k prosazení vlastních zájmů. Korupci podporují občané, kteří již rezignovali na politiku, jsou přesvědčeni, že nelze systém změnit nebo na politiku nemají vliv.

Protikorupční faktory, které umožňují vznik a fungování korupce jsou výše úplatku, systém, fungování administrativy, systém kontroly a sankcí, korupční tradice, sociální chaos, kvalita státní správy, klientelismus, žebříček hodnot, chudoba úředníků, vzory a vliv médií.¹¹

Výše úplatku – vychází z teorie, že úplatný je každý, ale závisí jen na okolnostech a výši úplatku. Hranice je pro každého individuální. Systém – normativní systém, nejsou-li definována pravidla jednoznačných protikorupčních norem, upravující činnost veřejných činitelů, bude korupce více rozšířena. Fungování administrativy – korupci ovlivňuje rozsáhlá administrativa, nedefinovatelnost kompetencí a pravomocí místní a státní správy, neefektivita a dlouhé vyřizování požadavků občanů.

Systém kontroly – není-li kontrola žádná či je nedostatečná, podporuje korupci. Systém sankcí – jsou-li tresty za korupci nízké, neodradí pachatele od korupčního jednání.

¹⁰ Dufková, I., Zlámala, J., Korupce, str. 9

¹¹ Chmelík J., Korupce, pozornost, úplatek, str. 22

Korupční tradice – korupce je běžná v zemích, kde je korupce vnímána jako běžná součást života, kde si bez korupce nelze běžný život představit.

Sociální chaos – se projevuje ve společnostech, kde došlo k společenským změnám a nastavují se nová pravidla fungování institucí, státní správy a samosprávy. Kvalita státní správy – nebude silná v zemích, kde není kvalifikovaná a výkonná moc, kde nemají finančně dobře ohodnocené úředníky. Klientelismus – je o vyřizování záležitostí nestandardní zákulisní cestou s pomocí loajálních úředníků.

Hodnotový žebříček – je-li na hodnotovém žebříčku na nejvyšších příčkách bohatství, prospěch, statky, touha po zbohatnutí, bude korupce ve společnosti s největší pravděpodobností tolerována. Chudoba úředníků – korupční jednání povede ke kompenzaci chudoby, pokud jsou nízké platy úředníků, malé sociální jistoty, vysoké životní náklady. Korupční vzory – úředníci mají sklon ke korupčnímu jednání, je-li obecně rozšířené a silné povědomí, že úředníci jsou zkorumpovaní.

Vliv médií – objektivní a seriózní informace médií mají vliv na vnímání korupce a schopnost ovlivnit míru korupce.

Z výše uvedeného lze usuzovat, že nejvíce ohroženou skupinou je státní správa, administrativní aparát státu, kam občan, buď jako fyzická či právnická osoba, požadující určité zvýhodnění, přijde s nabídkou ocenění zvýhodnění úředníka při rozhodování, rozhodování výhodném pro některé subjekty a nevýhodné pro další, většinou pro stát, region, obec. Úředník za rozhodnutí ve prospěch jednoho subjektu přebírá úplatek či jinou výhodu. Postiženým je stát, obec, region, většinou subjekt, který již nemá další kontrolu nad hospodařením a nakládáním s veřejnými prostředky. Na veřejné rozpočty se skládají občané státu, nikdo přímo nepozoruje, že jsou finanční prostředky odčerpány zbytečně, neefektivně a v danou chvíli prostředky nikomu neschází. Chybné rozhodnutí úředníka, tady lze podotknout, že i chybné rozhodnutí z nedbalosti či neznalosti, ne odbornosti, nejenom vlivem korupce, nebývá ve většině případů postihováno. Takové rozhodnutí odčerpávají státu, případně obci, finance jak na stranu příjmů v podobě nesprávně oceněném majetku, který je privatizován, tak na straně výdajů, koupě zboží a služeb, jež stát, či obec, nakupují.

Zákonné normy přijímá parlament České republiky. Zákony jsou deklarovány jako obraz veřejného zájmu, veřejně prezentované cíle, avšak jejich podoba a přijetí již jsou ovlivněny privátní, podnikatelskou sférou, kde se podnikatelé, pomocí lobbistů, snaží získat výhodu pro svoje podnikání, zájmy. V regionu střední Evropy, nevyjímaje Českou republiku, zcela obvyklý jev. I zde jde o prostředí, které je výhodné pro možnou korupci. Státní správu a samosprávu vnímají jako korupční prostředí ¼ občanů České

republiky. S korupcí se potkali již ve všech oborech hospodářství, kam zasahuje nebo prostředky přerozděluje stát, např. stavebnictví, zdravotnictví, sociální sféra, vzdělávání, doprava, těžba surovin, sport apod.

Příčinou korupce je touha po moci, zisku, penězích, kariéře, materiálních hodnotách, úspěchu, uznání.

1.3 FORMY KORUPCE

Forem korupce je mnoho. Formy vyjadřují obraz rozmanitosti korupce jako společenského jevu. Model forem sestavil profesor Van Duyne z Univerzity v Tilburgu, specialista na korupci. Model vyjádřil jednoduchou tabulkou, do které dosadil sektory, které mají osoby korumpované i korumpující, a samy o sobě, případně navzájem vytvářejí prostor ke korupci.¹²

Tabulka 1: Korupční prostředí

	Veřejný sektor	Soukromý sektor	Politika
Veřejný sektor	X	X	X
Soukromý sektor	X	X	X
Politika	X	X	X

Zdroj: P.C. van Duyne

Tabulku lze plně dosadit, prostor ke korupci vzniká ve všech vzájemných propojeních, vzájemně ve veřejném sektoru, soukromém sektoru i politice a navzájem pokud se veřejný sektor setkává se soukromým sektorem a politikou a opačně.

Korupce ve veřejném sektoru se prokazuje velice těžko, protože jde většinou o korupci mezi úředníky na určitém stupni byrokratického systému, loajální jednice pracující ve stejném regionu či pracující na totožné nebo obdobné problematice. Výhody mnohdy nejsou poskytovány ve finanční formě, nejde o přeposílání peněz na účty úředníků, ale úplatky mohou být poskytovány ve formě služeb, výhod nebo pozorností, vyplývajících z kompetencí úředníků.

Korupce v soukromém sektoru je svým charakterem nejbližší k tržnímu prostředí, tak je známe ze standardních obchodních vztahů. Jde jen o jinou, nestandardní a nelegální formu odměny, konkurenční boj. Korupci najdeme napříč celým spektrem

¹² Doyle Van, P. C. a kol. Boj proti korupci., str. 4

hospodářství, obchodě i službách, mezi velkými podniky a drobnými živnostníky. Některé podniky, ač soukromé firmy, nakládají se státním majetkem, jde o velké dopravní letecké a železniční firmy, jiné jsou ze zákona pod dohledem státních orgánů a regulátorů trhu, např. pojišťovny. V těchto firmách dochází částečně ke kontaktu se státní správou, rýsují se možnosti využití soukromých prostředků pro získání výhod z kontaktů mezi subjekty plynoucích.

Politická korupce, ovládá ekonomické vztahy ve společnosti. Propojením podnikatelské sféry a politiky dochází ke kontrolovaným vazbám, kdy politici vytvářejí výhodné ekonomické prostředí pro vybranou firmu, za účelem nadstandardního zisku firmy a následně výhodu pro politika, kterou firma zpětně poskytne ve formě finanční nebo jako službu.

„Překračují se hranice politické sféry takovým způsobem, že oslabují zvláštní normy a standardy politiky a tím ji podvracejí.“¹³

U všech úředníků, může být projevem korupce úplatek, podplácení, kdy si úředník svým rozhodnutím zajistí určitou výhodu. Úředník podporuje jednodušší cestu nalezení řešení, která je za standardních podmínek netolerována, kontrolována nebo regulována, může podporovat netransparentní regulace, být benevolentní v předkládání dokumentace a posudků. Úředníci vykonávají dozorovou činnost, při kontrolách menších a středních podnikatelských subjektů a při zjištění nedodržování pravidel a norem zneužívají své pravomoci. Korupci podporují nejasné kompetence a vztahy, nepřehledná regulace, nejasné, nepřesně definované předpisy. Výše uvedené shrnuje malá korupce nebo malá administrativní korupce.

Zneužití veřejných zdrojů, což je nejčastější a objemem financí největší korupce ve státní správě, jde o prospěch a výhody planoucí z privatizace, převodu státního majetku do soukromého vlastnictví, o zneužívání moci při státních zakázkách. Dále jde o neefektivní využívání veřejných zdrojů, rozpočtových položek, bonusů jako odměn. Přerozdělování pracovních pozic, monopolních licencí, získávání nedostupných nebo tajných informací, zločiny bílých límečků. K výše uvedenému hovoříme o velké korupci.

Korupce mezi veřejným sektorem a soukromým sektorem je nejčastěji ve vztahu úředník občan, fyzická osoba a do korupce zahrnujeme nejčastěji ne této úrovni úplatkářství. Právnická osoba nevyjímá, ale o úplatky půjde v menší míře. Pokud půjde o korupci právnické osoby s úředníkem, půjde o dokonalejší a sofistikovaně krytou korupci, kdy v úrovni úřednické struktury bude ovlivněno více úředníků

¹³ Frič, P. a kol., Korupce na český způsob., str. 122

ovlivňujících přerozdělování finančních nebo jiných výhod a způsobené škody budou většího rozsahu.

Korupce ve veřejném sektoru s politiky je nejčastěji při obsazování rozhodujících pozic ve veřejném sektoru bývalými politiky, nejde o korupci finančního rázu a korupce tohoto typu je skoro nepostižitelná, protože nejsou jasně definována pravidla kompetencí, rozhodování o problémech.

State capture, jde o korupční legislativní proces, který ovládají soukromé subjekty. Vytvoří se síť, řízená politickými a ekonomickými špičkami a dochází k postupnému převzetí, netransparentní a nelegální privatizaci, veřejné správy. Politické špičky musí, chtějí-li docílit uvedeného stavu, omezit transparentní politickou soutěž, kontrolovat veřejné instituce pro soukromý prospěch, zneprůhlednit volby, zneužít legislativní moc. Dalšími projevy jsou korupce při soudních případech, omezení dozorových orgánů, vytváření nebo shánění kompromitujících materiálů, nátlak, využití médií k ovlivnění veřejného mínění.¹⁴

Centralizované struktury korupce nebo korupce ve vertikálních strukturách je korupcí, která existuje ve firmách, strukturách, kde je pevná hierarchie a rozhoduje nejvýše postavený řídicí člen organizace. „Tento druh korupce je zvláště rozšířený v organizacích, kde na vrcholu organizační struktury zůstávají pro-korupčně orientované osoby a korupční jednání se šíří směrem z vrcholu ke spodním patřům hierarchické pyramidy. Nižší stupně řízení a rozhodování, existenci korupce v těchto typech organizací akceptují nebo organizaci opouští.“¹⁵

Decentralizované struktury korupce nebo korupce v horizontálních strukturách je korupcí, která se šíří od řadových pracovníků směrem k managementu firmy, většinou bez vědomí top vedení společnosti. Šíření korupce je obtížné, ojedinělé, vyskytuje se jen v nahodile v jednotlivých odděleních.

Legální korupce je korupce, kdy jednáním, za jiných okolností korupčním, nedochází ke korupci, protože právní normativy buď nejsou, chybí nebo jsou nejednoznačné s množstvím různých výkladů a dle těchto norem nelze korupci postihovat.

Ilegální korupce je každá korupce, kdy právní normativy jednoznačně určují, že korupcí dochází k porušení práva. „Ilegální korupce je každá korupce, při které dochází

¹⁴ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 16

¹⁵ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 19

k naplnění skutkové podstaty trestného činu souvisejícího s korupcí definovanou v příslušném legislativním předpisu.“¹⁶

1.4 STADIA KORUPCE

Stadia korupce jsou rozšířená do společnosti, minimálně v České republice rovnoměrně. Míra rozšíření se neliší v regionech, krajích, ale se liší jen v mikroregionech, okresech. Jde většinou o regiony s větší nezaměstnaností nebo větším počtem sociálně slabších obyvatel.

Stadia korupce jsou nahodilá korupce, systematická a systémová.

Nahodilá korupce se vyskytuje ve společnostech, kde lidé korupci odsuzují, mají odmítavý postoj ke korupci, jsou citlivější na vnímání a odhalování korupce. Jelikož je korupce všudypřítomná, nahodilá korupce je překvapující, vyskytuje se v malé míře a korumpovanými a korumpujícími jsou lidé, kteří se s korupcí setkávají osobně poprvé. „Výjimečné případy korupčního jednání vzbuzují dostatečně odrazující míru korupčního vzdoru. Odhalení zkorumpovaní jedinci jsou veřejně pranýřováni, důsledně soudně stíháni a odsouzení dle platných zákonů.“¹⁷

Systematická korupce je méně frekventovanou než nahodilá, avšak značně nebezpečnější korupcí. „Systematická korupce je organizovaná a opakuje se, ale není nutně všudypřítomná nebo institucionalizovaná. Většinou se jedná o korupci s velkými zisky a často je předmětem skandalizace. Využívá velkého počtu úředníků, je vytvářena vysoce postavenými úředníky státní správy, kteří mají dobrý přehled o možných, i nelegálních, příležitostech ve vládních agenturách a vědí, jak jich využít a zneužít. Jedná se o přímé narušení právního řádu, ale na rozdíl od systémové korupce, pokud jsou delikventi odstraněni, odstraní se i korupce. Mnoho reformních snah o nápravu systémové korupce je pouze souborem politických manipulací ke zklidnění nespokojené veřejnosti.“¹⁸

Systémová korupce je častěji se vyskytující korupcí než je korupce systematická, avšak závažnější, působí-li dlouhodobě. Je prostoupena všemi stadii úrovní rozhodování jak v politice, tak ve veřejném sektoru nebo ekonomických subjektech. Účastní se jí všechny složky úrovní rozhodování, nováčci na pracovním trhu, služebně mladší i starší, lidé bez rozdílu vzdělání, je prostoupena celou společností. „V tomto stadiu symbióza klientských sítí a státních institucí dosahuje svého vrcholu. Korupce je

¹⁶ Cejp, M., Kotulan, P., Janda, P. Korupce., str. 35

¹⁷ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 26

¹⁸ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 27

již natolik srostlá se státní správou a politikou, že bez ní tyto instituce nemohou dále fungovat.“¹⁹

V souvislosti se stadii korupce existují také pojmy aktivní a pasivní korupce, které definuje Úmluva Evropského společenství o ochraně finančních zájmů.

Aktivní korupce je „úmyslné jednání každého, kdo přímo nebo pomocí prostředníka slíbí nebo poskytne jakoukoli výhodu úředníkovi pro něj nebo pro třetí osobu, aby jednal nebo se jednání zdržel při výkonu svých povinností nebo svých funkcí v rozporu se svými úředními povinnostmi způsobem, který poškozuje nebo ohrožuje finanční zájmy Evropských společenství.“²⁰

Pasivní korupcí se rozumí „úmyslné jednání úředníka, který přímo nebo pomocí prostředníka žádá, přijme nebo si dá slíbit jakoukoli výhodu pro sebe nebo pro třetí osobu, aby jednal nebo aby se jednání zdržel při výkonu svých povinností nebo svých funkcí v rozporu se svými úředními povinnostmi způsobem, který ohrožuje nebo poškozuje finanční zájmy Evropských společenství.“²¹

1.5 KORUPČNÍ CHOVÁNÍ

Korupční chování lze rozdělit do tří základních skupin, přičemž každá skupina je využívána při jiné formě korupce. Tři skupiny jsou: Klientelismus, nepotismus a prodej pozic.

Klientelismus je zákulisní neoficiální systém založený na rozdělování moci podle známostí, protekce a konexí, najdeme ho všude, od totalitních režimů až po vyspělé demokracie. Klientelismus je termín vycházející z latinského termínu *cliens* a označuje upřednostňování přátel a spřízněných skupin. Je založena na vztahu mezi závislými klienty a jejich patronem. Rozdělování statků probíhá na základě neosobních pravidel, ale je nahrazeno pravidly známostí, protekcí a osob zapojených do určité klientské sítě.“²²

Druhou skupinou je nepotismus. Původ je z latinského slova *nepos* – vnuk. Jde o korupční jednání jen málo odlišné od klientelismu. Nepotismus je „způsob uplatňování, upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury

¹⁹ Dančák B., Korupce, Projevy a potírání v ČR a EU, str. 28

²⁰ Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropského společenství, čl. 2

²¹ Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropského společenství, čl. 2

²² Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 19

prostřednictvím prosazování vlastních příbuzných a oblíbenců do lukrativních a společensky vlivných pozic a rolí.“²³

Třetí skupinou je prodej pozic. Prodejem pozic „dochází k upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury prostřednictvím placeného protěžování. Jedinec, který se na takové místo dostane, koupí si jej, pracovní místa, o jejichž obsazení rozhoduje, obsazuje na základě úplatku.“²⁴

1.6 MĚŘENÍ KORUPCE

Měřit korupci je velice důležité, avšak nesnadné. Statistické výsledky poukazují a prokazují skutečnosti, na které zaměstnanec útvaru odhalující korupci, nepřijde při běžné pracovní činnosti, při řešení a vyšetřování rutinních úkolů. Pokud je statistika podrobná a dobře definovaná, čísla poukazují na nesprávně nastavené obranné mechanismy pro větší územní celky, regiony a stát a naopak, čísla dokážou upozornit na korupční jednání specifických oblastí, odvětví a malých částí, sektorů ve státní správě, privátním sektoru a to jak v průmyslu, tak např. ve finanční sféře.

Měření je obtížné a nastavení parametrů nelehké. Nejznámějším měřením korupce je Index vnímání korupce (CPI – Corruption Perception Index), který v pravidelných, nejčastěji ročních intervalech pro země světa, sestavuje mezinárodní organizace Transparency International, působící i na území České republiky. Průzkum Transparency International se zaměřuje na veřejnou správu a vychází z průzkumu veřejného mínění, kde sbírá data o hodnocení korupčního prostředí. Sběr dat probíhá napříč populací dané země, přes zaměstnance po podnikatele, podnikatele tuzemské i zahraniční, lidí, bez rozdílů pohlaví a vyznání, zástupců odborné veřejnosti, analytiků, zástupců profesních komor apod., celkově, sbírá data od odborné veřejnosti tak, aby data šla porovnat s daty sebranými stejným nebo obdobným způsobem ve všech porovnávaných zemích. Komplexní kritéria hodnocení jsou publikovány na webových stránkách organizace, avšak základními kritérii jsou dvě. První umožňuje srovnání více zemí a druhé, měřitelnost celkové úrovně korupce. „Index CPI se používá ke zjištění a komparaci rozsahu a vnímání korupce v mezinárodním měřítku, jak pro sledované běžné období, tak pro srovnání vývoje vnímání korupce v čase.“²⁵

²³ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 19

²⁴ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 19

²⁵ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 38

Data shromažďují vybrané instituce celého světa. Institucemi jsou: AFDB: Africká rozvojová banka, ADB: Asijská rozvojová banka, Světová banka, Světové ekonomické Fórum, Světové ekonomické fórum apod. Používají rozdílnou metodiku, liší se i vzorky dotazovaných. Výsledkem sebraných dat je matice indexů, na základě které sledovaná země obdrží výsledný index, v rozmezí od 0 do 10, kdy 0 je nejhorší – značí zemi s vysokou mírou korupce a 10 nejlepší – značí zemi s minimální mírou vnímání korupce pro daný rok a zařadí se v žebříčku. Česká republika se dlouhodobě pohybuje ve světovém srovnání okolo 50 místa a v evropském srovnání okolo 25 místa, s násobně větší mírou korupce než země na předních příčkách tabulky.

Tabulka 2: Index vnímání korupce, pořadí ČR ve vybraných letech

Rok	Celkové umístění ČR	Počet hodnocených zemí	Index CPI
2012	54	176	4,4
2011	57	183	4,4
2006	46	163	4,8
2003	54	133	3,9
2000	42	90	4,3
1999	39	99	4,6
1998	37	85	4,8

Zdroj: Transparency International

Tabulka 3: CPI index a pořadí vybraných zemí za rok 2011

Pořadí	Země	Index CPI
1	Nový Zéland	9,5
2	Dánsko	9,4
3	Finsko	9,4
4	Švédsko	9,3
5	Singapur	9,2
57	Česká republika	4,4

Zdroj: Transparency International

Česká republika se umístila v roce 2011 na 57 místě s indexem 4,4. Těsně před Českou republikou je Jordánsko, za Českou republikou je Namibie. Na žebříčku před Českou republikou se umístili země jako Barbados, Katar, Svatá Lucie, Uruguay, Botswana, Svatý Vincenc a Grenadiny, Bhútán, Portoriko, Brunej, Macao, Rwanda, což

je varovný signál pro politiky České republiky a skutečnost, že s korupcí si stále, i přes veškerou snahu, neumíme poradit. Rok 2012 je obdobný, hodnoceno bylo 176 zemí světa.

Transparency International každoročně vypracovává hodnotící zprávu, kde poukazuje na nedostatky, které se většinou opakují a nedaří se systémově je odstranit. Poukazují především na lobbistické skupiny ovlivňující přijatá pravidla ve prospěch finančních skupin, politickou korupci, neprůhledné financování, státní zakázky, ekonomickou kriminalitu, justici, státní zastupitelství.

„Transparency International dlouhodobě upozorňuje na nutnost přijmout priority protikorupční strategie, kvalitní zákony o úřednících, o financování politických stran, státních zastupitelství a posílit kontrolu nad hospodařením státních firem.“²⁶

„Nezapomínejme na řadu dalších, méně často zmiňovaných oblastí, kde dochází k obrovskému plýtvání, evropské fondy, předimenzované IT zakázky, chybějící regulaci vodárenství nebo zoufalé hospodaření státních hmotných rezerv.“²⁷

Dalším měřítkem pro korupci je Globální barometr korupce (Global Corruption Barometr) Pochází od Světového ekonomického fóra, které definovalo metodiku měření korupce. Barometr sleduje závažné korupční praktiky, specifikuje jejich oblasti. Jde o průzkum veřejného mínění, dotazovanými je široká veřejnost. Jde o širší záběr, než výše uvedený index Transparency International.

Barometr se zaměřuje na korupci zasažené podniky a instituce, je zde posuzován dopad na život občanů osobního a společenského charakteru, zjišťuje se očekávaný vývoj, zda dotazovaný či jeho příbuzný, poskytl nebo přijal za poslední rok úplatek a snaží se o odlišení malé a velké korupce, tj. o odlišení společensky méně závažné administrativní korupce a společensky závažnější, korupci hospodářskou a korupci v politice. „Smyslem konstrukce barometru je zjištění, jak v jednotlivých zemích občané vnímají korupci v daných oblastech, její rozsah ve srovnání s předcházejícím obdobím a očekávání vývoje do budoucna.“²⁸

V měření korupce existuje i index Bribe Payers Index, tedy Index plátců úplatků. Jde o mezinárodní index se zaměřením na mezinárodní korupci. Pro potřeby vnímání v České republice není využíván. „Konstrukce je založena na předpokladu, že korupce může být do jednotlivých států vnášena, v souvislosti s mezinárodním obchodem. Korupce u tohoto indexu není měřena jako vnitřní problém země, ale je podchycen vliv

²⁶ [http: www.transparency.cz](http://www.transparency.cz)

²⁷ Ondráčka David, ředitel Transparency International v ČR

²⁸ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 34

okolí na rozvoj korupce v prostředí, kde pro její výskyt existuje určitý prostor. Index měří nabídkovou stranu korupce.²⁹

Známy jsou i objektivnější měření dat o korupci, než jsou indexy používané ve světě, jako výše uvedené indexy CPI, barometr nebo index plátců úplatků. Pro objektivnější měření se pracuje s daty, s čísly, kdy jde zejména o objem finančních prostředků investovaný do určité oblasti poměr obchodních transakcí s úplatky státní správě, úředníkům a sebehodnotících firem míru ovlivnění státní správy či samosprávy. Jedná se o Index V4, Index korupce veřejných rozhodnutí, Neumannův index, Index vlivové korupce a Index administrativní korupce.

Index V4 je indexem Visegradské čtyřky, což je seskupení států střední Evropy, Polska, Maďarska, Slovenska a České republiky. Indexem jsou měřené nástroje korupce, konkrétně, hodnocení uplatňovaných opatření proti korupci, ve výše uvedených státech a vychází z existujících protikorupčních opatření a nástrojů a data se sbírají u odborné veřejnosti.

Index korupce veřejných rozhodnutí je index zabývající se vztahem korupce mezi státní správou a privátním subjektem. „Cílem měření korupce prostřednictvím tohoto indexu je odhalení míry korupce v šesti oblastech: ovlivňování hlasování v parlamentu, ovlivňování hlavy státu, zneužití fondů centrální banky, ovlivňování soudních rozhodnutí v kriminálních a obchodních kauzách, finanční příspěvky politickým stranám a na předvolební kampaně.“³⁰

Neumannův index je nepřesným indexem, je jen poměrem mezi transakcemi v obchodní sféře uzavřenými s korupcí a transakcemi v obchodní sféře uzavřenými bez korupce. Poměr je navíc upravován, zaokrouhlován.

Index vlivové korupce je o sebehodnocení firem, jak moc ovlivňují zákony nebo jejich části, přijaté parlamentem ve svůj prospěch, pro svůj osobní podnikatelský záměr a o sebehodnocení, jak moc ovlivňují další regulativní normativy vydávané státní správou. Index administrativní korupce je číslo, „vyjadřující procento ročních příjmů, které firmy vynakládají na neoficiální platby veřejným činitelům s cílem dosažení pro ně žádoucího rozhodnutí.“³¹ Výše uvedené metody měření korupce se používají každá zvlášť, jinou organizací, za odlišných podmínek, avšak dohromady dávají jasný, záměrně nepíšu zcela objektivní, obraz stavu společnosti, stavu korupce ve

²⁹ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 35

³⁰ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 46

³¹ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 48

společnosti a z měření lze vycházet při nastavování a přijímání nových pravidel v boji proti korupci.

2 MEZINÁRODNÍ BOJ PROTI KORUPCI

Mezinárodní boj s korupcí představují světové instituce, které vydávají nařízení nebo doporučení pro jednotlivé národy, odvětví a hospodářské celky, mezinárodní a národní instituce, politiky jednotlivých zemí a dozorové orgány jednotlivých zemí tak, aby boj proti korupci byl co nejúčinnější, koordinovaný, postihovaný, doporučuje kroky vedoucí k intenzivnější přeshraniční a mezikontinentální spolupráci s orgány činnými v trestních řízeních, rychlejší spolupráci a komunikaci vyšetřovatelů, tedy všechny kroky vedoucí k zefektivnění boje proti korupci na straně prevence, tak i na straně restriktivních opatření.

Jde o boj nekončící. Korupce se objevuje tam, kdy před několika lety byla nemyslitelná, případně byla skrytá. Korupci dnes pojmenováváme jako všudypřítomnou a s nástupem globalizace na poli hospodářském, jde o korupci, která zasahuje celý svět. Na jedné straně světa se prostředky odčerpávají, na straně druhé jsou země, které výnosy kryjí a s mezinárodními organizacemi nespolupracují, nepodílejí se na potlačování tohoto nešvaru lidstva.

Na poli mezinárodním nejsou aktivní jen mezinárodní organizace, kde jsou členy státy mnoha zemí světa, které se k programu hlásí, ale i jednotlivé země jako jsou Spojené státy americké, pokud vydají zákon a požadují po ostatních státech světa určitou spolupráci informačního charakteru a spolupráci si zpětně vynucují restriktivními opatřeními finančního charakteru, což si vzhledem k velikosti státu a objemu finančních transakcí mezi Spojenými státy a ostatními zeměmi světa mohou dovolit.

Spolupráce na mezinárodním poli boje proti korupci je nevyhnutelná, uvědomují si ji všechny země vyspělých ekonomik, kterým korupce odčerpává prostředky na chod státu, velké a středně velké firmy, kterým korupce odčerpává zisky. Mezinárodní organizace, což platí i pro národní organizace, zjištění o korupci sledují, měří, vyhodnocují a v koordinaci s národními zeměmi vydávají nová nařízení a doporučení.

2.1 EVROPSKÁ UNIE

Evropská unie vydává své nařízení a doporučení členským státům prostřednictvím orgánů, které se zaměřují na boj s korupcí a podvody, nevyjímaje policejní orgány.

Úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF – Organisation de la Lutte Anti Fraude) je úřad pro boj s podvody a korupcí. Úkolem úřadu je „chránit zájmy Evropské unie, bojovat s podvody, korupcí a jinou nestandardní činností.“³² Cílem je „poskytovat kvalitní služby občanům Evropské unie.“³³ OLAF je orgánem, který se zapojuje i do restriktivních opatření přeshraničního rozsahu, vyhledává a koordinuje trestní věci, ale ty jsou postihovány v jednotlivých zemích. Dle platné legislativy nejde o orgán s trestní pravomocí, pouze pracuje v těsné spolupráci s národními státy. Úřad má velký rozsah své působnosti pro boj s podvody a korupcí, koordinuje a připravuje materiály pro jednotlivé státy v trestních záležitostech. Oprávnění, kterými disponuje, jsou přednostní přístupy k informacím ve vyjmenovaných institucích a úřadech včetně kontroly účtů v bankovních domech, kde pracovníci úřadu mohou obdržet všechna data, které si v souvislosti s jejich šetřením vyžádají, a na zaměstnance se nevztahuje povinnost mlčenlivosti, tj. pracovníkům Úřadu pro potírání podvodů jsou povinni informace poskytnout. Jde o úřad administrativní, s velkými informačními pravomocemi. Úřad sám, prostřednictvím pracovních skupin koordinuje národní útvary a vydává jim pokyny pro další boj proti podvodům, vyvíjí činnost v oblasti prevence, sleduje trendy, vyhodnocuje případy podvodů na území Unie a iniciuje školení a rozšíření informací směrem k národním orgánům.

Úřad pro koordinaci boje proti podvodům (UCLAF – Unité de Coordination de la Lutte Anti Fraude), pracuje od r. 1988 a je poradním orgánem národním orgánům bojujícím proti korupci a metodicky řídí, doporučuje a koordinuje boj proti korupci, proti podvodu a proti praní špinavých peněz v zemích Evropské unie a ochraňuje zájmy samotné Evropské unie. Úřad zrychluje komunikaci mezi orgány Unie, mezi národními orgány zřízenými pro mezinárodní boj s podvody a korupcí, soudci, ministerstvy a orgány obdobnými v jiných zemích Unie a evropskými orgány, soudním dvorem apod. v preventivních a restriktivních opatřeních zaměřených na boj s podvody a korupcí. „Koordinační justiční spolupráce měla spočívat v rychlém navázání kontaktů se soudci a státními zástupci jednotlivých členských států a zajišťování technické a operativní pomoci pro ně.“³⁴ Sladit komunikaci a koordinaci tak, aby jednotlivé národní státy neporušovaly platné zákony jednotlivých zemí a dokázaly spolupracovat efektivně, jen úkol pro další období na poli legislativním v Unii.

³² David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 196

³³ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 196

³⁴ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 194

Dalším orgánem je úřad, Služba pro koordinaci protikorupčních aktivit (AFCOS – Anti Fraude Coordination Services, Operations Activities) Služba je rozmístěná ve všech zemích Evropské unie a jde o přepážky, kontaktní místa pro zprostředkování informací mezi výše uvedeným úřadem OLAF a národními orgány vyšetřující podvody. Služba koordinuje spolupráci v oblastech administrativních, právních, legislativních. Kontroluje nakládání s prostředky Unie vynakládané na boj s podvody. Konkrétně nakládání s financemi strukturálních fondů, zda se nepoškozují zájmy Unie, zejména finanční, zda se nepoškozují národní a finanční zájmy jednotlivých zemí Unie. Dále zajišťuje komunikaci při nedorozuměních mezi uvedenými orgány a informuje administrativy států o detekovaných podvodech. V praxi přebírají jednotlivá čtvrtletní hlášení od národních orgánů, ministerstev, kterým strukturální fondy předávají informace o čerpání financí z fondu a jejich nesrovnalostech. Služba sebrané informace postupuje úřadu OLAF k vyhodnocení a kontrole.

Pakt stability (SPAI – Stability Pact Anti Corruption Initiative) je paktem jen několika zemí jihovýchodní Evropy s cílem více spolupracovat na protikorupčních opatřeních. „Cílem Protikorupční aktivity Paktu stability je zefektivnění úsilí k potírání korupce v zemích, jež jsou do paktu zapojeny. Všeobecné principy a cíle Protikorupční aktivity definovat jako adopce a implementace mezinárodních protikorupčních nástrojů, podporu dobré a důvěryhodné veřejné správy, posílení národní legislativy a vlády práva, podpora integrity obchodních operací a podpora aktivní společnosti.“³⁵

Pakt tvoří oblastní sekretariáty Řídící protikorupční skupiny, které vykonávají všechny činnosti spojené s protikorupčními aktivitami včetně vzdělávání.

Státy sdružené v paktu jsou: Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá hora, Chorvatsko, Makedonie, Moldávie, Rumunsko, Srbsko.

Evropský policejní útvar (EROPOL)

Jedná se o policejní orgán, který koordinuje činnost policejních složek v případech, kdy vyšetřování přesahuje hranice národního státu v trestních věcech. Vznikl v roce 1992 se vznikem Maastrichtské smlouvy a rozšířil své pravomoci v roce 1999 Amsterodamskou smlouvou. Pracuje obdobně jako UCLAF, podporuje a koordinuje podobné aktivity, avšak zaměřuje se na potírání organizovaného zločinu, k čemuž dostal mandát od Rady Evropy.

Evropská jednotka pro soudní spolupráci (EUROJUST). Jde o jednotku, která propojuje policejní vyšetřovací týmy s orgány Unie, výše uvedenými, a mocí soudní při

³⁵ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 204

spolupráci a podpoře při vyšetřování závažné přeshraniční trestné činnosti. Koordinuje unijní legislativu, posiluje spolupráci vnitrostátních orgánů při stíhání trestné činnosti a vydává evropský zatykač, vyžadují-li to okolnosti šetřených případů.

Výše uvedené jsou úřady Evropské unie, které zajišťují chod protikorupčních aktivit. Níže uvedené jsou úmluvy Rady Evropy, přijaté Radou Evropy, kterými se řídí ochrana finančních zájmů v Unii.

Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropského společenství je Úmluvou boje proti korupci úředníků Unie a členských států. Úmluva nedefinuje korupci, ale definuje trestné činy, sankce za trestné činy. Rozděluje činy na závažné a méně závažné, stanovuje minimální hranice, které v konkrétních státech musejí být legislativně přijaté a implementované jako zákonné normativy.

Úmluva má dva přijaté protokoly, první protokol k Úmluvě je z roku 1996 a druhý protokol Úmluvě je z roku 1997. Jde o ochranu finančních zájmů, konkrétně v prvním Protokolu jsou popsány základní definice pojmů a je definováno nařízení, podle kterého státy Unie přijmou vlastní legislativou opatření k postihu úplatkářství úředníků tak, aby byl postižitelný každý úředník, který poškozují, nebo může poškodit, finanční zájmy Evropského společenství.

Druhý Protokol navazuje na první a rozšiřuje pravidla, zavazuje členské státy Unie k přijetí legislativních normativů ke kriminalizaci praní špinavých peněz, konfiskaci prostředků a výnosů z praní peněz a přijetí legislativních normativů k odpovědnosti právnických osob za podvody a praní peněz a jejich sankcionování za korupční jednání a to jak trestní postih, ta jiný, např. ve formě odebrání licenčních podmínek, zastavení obchodních aktivit, nepodpoře veřejné pomoci, soudního dohledu apod.

Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropského společenství a členských států Evropské unie. Tento dokument požaduje přijetí takových legislativních opatření, aby mohly být postihovány činy spáchané v souvislosti s korupcí a to soudem, tedy pravomocně dle přijaté legislativy. Úmluva nesdělují, jaké činy myjí být těmi nejzávažnějšími a za které bude pachatel odsouzen k odnětí svobody, avšak nařizuje, aby závažné trestné činy byly zahrnuty v právním řádu každé konkrétní země Unie. Úmluva pouze požaduje, aby tresty byly tzv. odstrašující, tedy takové, aby je pachatelé nepovažovali za mírné ve vztahu k výnosům z trestné činnosti. Úmluva „vyžaduje kriminalizaci těch případů, kdy je korupcí dotčen komunitární úředník, tedy úředník Evropského společenství či členského státu Evropské unie.“³⁶

³⁶ Gřivna, T., *Boj proti korupci prostředky evropského práva.*, str. 38

Trestně právní úmluva proti korupci je doplňkovým dokumentem, který koordinuje a snaží se sladit národní legislativní úpravy takovým jednotným způsobem, aby bylo možné stíhat pachatele dopouštějících se korupčního jednání. Úmluva požaduje, v boji proti korupci velice důležitou část, a to oslabení institutu bankovního tajemství, záznamů finančních transakcí a záznamů o majetku. Cílem bylo sladit legislativy, zrychlit soudní jednání, vydávání pachatelů apod. K uvedené problematice je rozšiřujícím Dodatek k trestně právní úmluvě o korupci, která se rozšířila a ke korupci přidala činy o podplácení porotců a rozhodců.

Občanskoprávní úmluva proti korupci podporuje občany Unie, každý občan se korupci nebo jejích důsledkům může bránit dle svého rozhodnutí. Stejně jako v předchozím odstavci o trestně právní úmluvě, i zde je úmluva definována tak, aby státy Unie ve své legislativě přijala opatření, které budou ve prospěch osob, které mají újmu z korupčního jednání. Dokument je základem pro to, aby se fyzické osoby, občané Unie, domohli náhrad škody vzniklých v souvislosti s korupcí.

Rámcové rozhodnutí Rady Evropy o boji proti korupci přijalo dodatečně i rozhodnutí, kdy se stane trestným činem pasivní i aktivní korupce v soukromém sektoru v členských státech Unie, odpovědnost ponесou krom fyzických i právnické osoby a opětovně stanovené odstrašující sankce.

Multidisciplinární skupina proti korupci Rady Evropy je skupinou, ve které jsou účastníky i mimoevropské země jako je Austrálie nebo Kanada a organizace jako Světová banka, OECD, OSN apod. Skupina aplikovala opatření proti korupci, které napsala do Programu, který vydala a hlavní oblasti sdělené programem jsou následovné. „Pořádat setkání národních orgánů odpovědných za boj proti korupci, zajistit školení úředníků, zejména ve střední a východní Evropě, zajistit koordinaci a spolupráci s mezinárodními organizacemi, zajistit úředníkům veřejné správy, případně jejich blízkým, ochranu před osobami, které se je snaží zkorumpovat nebo vydírat, bránit eliminaci novinářské svobody, zvážit zavedení zvláštních vyšetřovacích technik či pravomocí, zvážit myšlenku zavedení povinnosti hlásit podezřelé transakce, zavést programy zvláštní ochrany svědků.“³⁷ Skupina vypracovala program, Akční program proti korupci a soubor směrnic pro boj proti korupci v roce 1996.

Multidisciplinární skupina dále iniciovala společná pravidla proti korupci při financování volebních kampaní a financování volebních stran. Iniciativu schválil výbor ministrů spravedlností členských zemí.

³⁷ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 269

Státy se v boji proti korupci sloučily do skupiny GRECO – Group of States against Corruption), jejím cílem je spolupráce států na protikorupčních opatřeních, kontrola a vyhodnocování zavádění trestně právní úmluvy v zemích Unie.

Existuje i platné rozhodnutí Rady Evropy o postupech vyšetřování pro boj s podvody, úplatkářstvím a jiné nedovolené činnosti poškozující zájmy Unie. Rozhodnutí definuje povinnost úředníků vedení Rady, tj. Generálního tajemníka Rady Evropy a generálního sekretariátu spolupracovat s vyšetřujícími orgány, což proráží diplomatickou imunitu při boji proti korupci.

2.2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Organizace spojených národů (OSN) je mezinárodní organizací téměř všech států světa s cílem zachovávat mír, bezpečnost a spolupráci. Působí od roku 1945, kdy při svém vzniku nahradila již neefektivní Společnost národů, zaměřenou na kolektivní bezpečnost a mírové řešení konfliktů. V dnešní době OSN sdružuje 193 zemí a je největší a nejvýznamnější organizací, která mimo jiné iniciuje a vydává úmluvy v boji proti korupci a mezinárodnímu organizovanému zločinu.

Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (UNCAC – United Nation Convention against Corruption), někdy označovaná jako Palermská dohoda, uzavřená v Palermu v roce 2000. Úmluva je dokumentem, který navazuje a sdružuje již platné a v mnohých státech světa již uplatňované dokumenty v boji proti korupci. Jde např. o „Úmluvu v boji proti korupci úředníků Evropského společenství – viz výše uvedená, meziamerická úmluva proti korupci, kterou schvalovaly americké státy, Úmluva o potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů při mezinárodních obchodních transakcích, Trestně právní úmluva o korupci, Úmluva Africké unie o prevenci a potírání korupce.“³⁸ Úmluva sjednocuje a definuje základní pojmy v boji proti korupci, vymezuje a definuje protikorupční opatření, kriminální činy, vynucení práva, definuje a rozšiřuje mezinárodní spolupráci v boji s korupcí a vymezuje navrácení majetku do státu původu, je-li získán korupčním jednáním. Vždy, pokud bude Úmluva uplatňována, musí být přítomen prvek přeshraniční, mezinárodní korupce.

Úmluva Organizace spojených národů proti mezinárodnímu organizovanému zločinu (UNTOC – United Nation Convention against Transnational Organized Crime), někdy označovaná jako Méridská úmluva, uzavřená v Meridě v roce 2003. Jedná se o nejvýznamnější právní akt v boji proti korupci. Na akt samotný navazují konkrétně

³⁸ Úmluva OSN proti korupci

popsané protokoly. „Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, ženami a dětmi. Protokol o pašování přistěhovalců – po moři, zemi a letecky. Protokol o nedovolené výrobě palných zbraní, jejich částí, dílů a střeliva, jejich obchodování s nimi. Úmluva je naprosto konkretizovaný dokument, jehož ustanovení lze snadno zařadit do trestních zákonů a řádů členských států.“³⁹ Úmluva není zaměřena pouze na korupci, ale i na kriminální činy, širší spektrum kriminálního jednání s mezinárodním podtextem, ve kterých je korupce obsažena. Zdroje ze zločinu bývají opětovně použité na další trestné činy, včetně financování korupce.

2.3 OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. (OECD – Organization for Economic and Co-operation Development) je organizace států nejvyspělejších ekonomik světa. Cílem v současné době je stále koordinace ekonomické a sociálně politická spolupráce, podpora investic a liberálního obchodu, podpora ekonomického rozvoje, snižování nezaměstnanosti, stabilizace a rozvoj mezinárodních finančních trhů. Spolupráce a rozvoj se podporuje i v jiných oblastech, životní prostředí nebo bezpečnost.

OECD přijalo několik konvencí k bezpečnostním procesům. Konvence proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích, je konvence, která se překlápila z amerického Zákona o korupčních praktikách v zahraničí a Organizace je přijala jako definici boje proti korupci, stanovení protikorupčních opatření, definici nutných legislativních opatření pro území Evropské unie. Konvence sjednotila dokumenty, již vydaná doporučení pro boj s korupcí. „Prvním je Doporučení k úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích, druhé je Doporučení ke snižování daňové povinnosti o úplatky zahraničním veřejným činitelům, usilující o to, aby úplatky nemohly být odečitatelnou položkou, a třetím je Doporučení o potírání úplatkářství v mezinárodních obchodních transakcích. V něm se doporučuje státům přijmout opatření v účetnictví, k veřejným zakázkám a k zabránění podplácení zahraničních veřejných činitelů.“⁴⁰

Doporučení bylo přijato jako nástroj boje proti uplácení úředníků státní správy podílejících se na mezinárodních transakcích a na základě uvedeného doporučení přijala Rada OECD úmluvu, Úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů

³⁹ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 157

⁴⁰ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 164

v mezinárodních obchodních transakcích. „Význam smlouvy je nepochybný, protože její platnost zahrnuje asi 70% světových exportů a 90% zahraničních investic. Týká se i podplácení zahraničních veřejných činitelů z nesignatářských států Úmluvy.“⁴¹

Státy se zavazují přijmout do svých legislativních procesů opatření u „trestných zákonů ve vztahu ke korupci jako nelegálnímu činu. U občanských, obchodních a správních zákonů, a úprav definujících korupci jako zločin. U daňových zákonů, mohou-li přímo nebo nepřímo podporovat korupci. U účetních kritérií za účelem zajištění relevantních poplatků. U bankovních, finančních a jiných opatření zajišťujících vedení odpovídající dokumentace a její předkládání inspekci. U zákonů a úprav vztahujících se ke státním dotacím, licencím, udělování zakázek či dalších výhod tak, aby nebylo možné, že v některých případech usnadňují korupci.“⁴²

OECD vydává jako prováděcí nástroje v boji proti korupci směrnice. Důležité směrnice jsou Směrnice pro nadnárodní společnosti a Směrnice o zvládání konfliktů ve veřejné službě.

Směrnice o zvládání konfliktu zájmů ve veřejné službě stanovuje definice konfliktu zájmů a nabízí zásadní body k minimalizaci dopadů konfliktů, jako e-government, příklady, odpovědnost.

Směrnice OECD pro nadnárodní společnosti specifikuje a doporučuje procesy, kterých by se společnosti měly vyvarovat, zdržet a které by měly zavést jako opatření v boji proti korupci. „Podniky by neměly přímo nebo nepřímo nabízet, slibovat, dávat nebo požadovat úplatek nebo jinou nedovolenou výhodu, aby dostaly nebo si udržely zakázky nebo jiné nedovolené výhody. Stejně tak by vůči podnikům neměly být vznášeny požadavky na poskytnutí úplatků nebo jiných nedovolených výhod a ani by to od nich nemělo být očekáváno.“⁴³

2.4 AFRICKÁ UNIE

Africká unie je sdružení 53 členů afrického kontinentu, s cílem spolupráce na poli hospodářském, bezpečnostním, obchodním. Unie má obdobnou strukturu jako Evropská unie a Komise a výbory spolupracují, koordinují, sjednocují a podporují v mnoha směrech, prioritou jsou i životní podmínky obyvatel kontinentu, vojenské

⁴¹ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 166

⁴² David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 168

⁴³ Volejníková, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi., str. 264

operace apod. Ve financování pomáhají vyspělé země světa a mezinárodní finanční instituce.

Africká úmluva na ochranu proti korupci navazuje na úmluvu z Dakaru, kde se státy unie dohodly na kontrole a spolupráci při boji proti organizovanému zločinu a korupci. Jedná se významnou úmluvu, pakt, zajišťující spolupráci při prevenci a potírání korupce v Africe, kde v mnoha státech je korupce běžnou součástí života, standardním chováním lidí ve společnosti a nejsou implementována legislativní pravidla, aby bylo možné korupci postihovat tak, jak to známe z jiných vyspělých zemí. Úmluva doporučuje zemím přijetí opatření, legislativy, avšak v zemích, kde vládou klany nebo je v čele země diktátor, pravidla přijatá nejsou nebo jen taková, aby nepostihovala vládní zmocněnce nebo elitu společnosti, která kontroluje obchodní transakce v zemi.

2.5 AMERICKÁ ÚMLUVA A USA

Meziamerická úmluva proti korupci je úmluvou států sdružených v Organizaci amerických států, (OAS – Organization of American States), které sdružuje všechny státy amerického kontinentu. Organizace se několikrát přejmenovala, změnila své cíle, již nebojuje proti komunismu, ale podporuje demokracii, řeší přeshraniční spory, volný obchod – Americkou dohodu o volném obchodu, ale také terorismus, korupci. Úmluva definuje a vymezuje oblast korupčního jednání. Cílem je sjednocení pohledu na trestné činy v souvislosti s korupcí, sjednocení trestů, vymezení a koordinace spolupráce při potírání korupčního jednání, obdobně trestat činy korupce ve všech zemích na americkém kontinentě, ve všech zemích sdružených v organizaci OAS. Úmluva požaduje a podporuje transparentnost finančních transakcí, zrušení bariéry bankovních tajemství a podporuje a chrání oznamovatele trestných činů, ukládá nižší tresty spolupracujícím korupčníkům. Nejznámějšími případy, nad kterými je nevyšší normou výše uvedená úmluva jsou případ pašování drog ze zemí střední a jižní Ameriky směrem na sever a spolupráce amerických a mexických úřadů při potírání nelegálního přeshraničního obchodu a imigrace do Spojených států.

Spojené státy americké na mezinárodním poli v boji proti korupci, nebo jejich částech, v tomto případě v boji proti praní špinavých peněz a daňovým únikům, bojují i za sebe, bez pomoci jiných organizací, což může být projevem nedůvěry ve spolupráci s ostatními organizacemi nebo se může jednat o zintenzivnění boje proti korupci, proti daňovým únikům, kterým Spojené státy přiřkládají stejnou prioritu. Příkladem je nový daňový zákon vydaný v USA v březnu 2010, ve světě znám jako FATCA. (Foreign Account Tax Compliance Act), který je součástí přijatého balíčku zákonů na podporu

zaměstnanosti. Cílem zákona je zabránění daňovým únikům amerických občanů, znemožnění daňových úniků prostřednictvím převodu majetku do zahraničí, investic v zahraničí. Spojené státy chtějí zdaňovat úroky, vyplácené dividendy a k informacím o majetku jejich občanů se dostanou jedině tehdy, vyvinou-li tlak na zahraniční instituce a státy, přimějí je ke spolupráci a vynutí si nastavení zvláštních kontrol a procesů. Dle posledních informací z března 2013, by měly podniky, firmy v Evropě od ledna 2014 a podniky v Asii od ledna 2015, sledovat daňově povinné americké osoby a v konečném důsledku informovat daňovou správu v USA o majetku a pohybu majetku, včetně finančního, na účtech definovaných osob. Vynucovacím prostředkem pro nespolupracující podniky je hrozba finančního postihu, srážky, 30 % srážkové daně, na všechny platby, které půjdou z území Spojených států na konkrétní firmu mimo území Spojených států. Institucemi se rozumí firmy, které spravují majetky, jako jsou penzijní fondy, pojišťovny, bankovní domy, investiční fondy apod. Technické nastavení procesů, perioda hlášení, zda bude každý podnik hlásit obchody sám nebo je bude shromažďovat daňová správa a následně hromadně zasílat daňové správě ve Státech je řešeno od poloviny roku 2012 se zainteresovanými institucemi, profesními sdruženími, jako je např. Česká asociace pojišťoven, a Ministerstvem financí. Ministerstvem zahraničních věcí, je doporučeno se Spojenými státy spolupracovat, aby podniky mohly být označeny jako spolupracující v rámci implementace zákona FATCA, přestože mezi Českou republikou a Spojenými státy existuje od roku 1993 bilaterální dohoda o dvojím zdanění. Zákona FATCA je přísnější, striktní v požadavcích na partnery, podniky. Po vydání zákona podala stížnost Evropská unie i některé státy Unie zvlášť, avšak po informaci Velké Británie, že bude spolupracovat se Spojenými státy a zavede do svých procesů požadavky zákona FATCA, stížnosti byly staženy a státy Evropské unie spolupracují a požadavky zákona implementují.

Podniky, finanční a bankovní instituce dělají vše pro to, aby v konečné fázi byly označeny jako spolupracující a aby nebyly daňovou správou Spojených států nikdy sankcionovány.

3 MINULOST BOJE PROTI KORUPCI A KORUPCE VE SPOLEČNOSTI

3.1 HISTORIE BOJE PROTI KORUPCI

Historie korupce prostupuje dějinami lidstva od nepaměti. Významné je vnímání korupce a vývoj s hodnotami morálky a etiky v určitých obdobích, časových horizontech jednotlivých kultur a následné vyčleňování korupce jako standardního chování společnosti k vytváření a prosazování právních norem pro boj s korupcí. K dnešním normám se společnosti dopracovaly přes mnoho změn, utváření a usměrňování změn morálních, právních.

Korupce prostupuje prostředím, ve kterém se pohybují lidé, nepochybně celou existenci lidstva, od kmenových seskupení až po dnešní státní uspořádání. Prameny jsou psané články, vědecké texty, monografie, obyčejové normy, řeči soudců ve starém Řecku. Z nejstarších epoch se svědectví o konkrétních korupčních příkladech nedochovalo, avšak jsou zmínky písemné o náznacích korupce, nepřímá svědectví. Korupce se rozvíjí s rozvojem lidstva, s rozvojem moci určitých skupin, s rozvojem byrokracie a kontrol. Zmínky o korupci najdeme v Mezopotámii, Egyptě, starém Řecku i Římě. Statě o úplatkářství lze dohledat v učení Buddy, konfucianismu a hinduismu.

Čínský filosof, Kung-Tse napsal. „Každá moc svádí lidstvo ze správné cesty, absolutní moc ho kazí.“⁴⁴ V období rozkvětu a hospodářském rozvoji Řecka se poskytovaly dary, vzájemně se očekávalo nabídnutí a přijetí daru, jako vyjádření úcty za poskytnutou protislužbu. Úplatní byli soudci, což na společnost působilo negativně. Aristoteles kriticky popsal upadající morálku tehdejší společnosti, uvedl, že „mnoho lidí se uchyluje k tomuto způsobu života pouze kvůli vlastnímu obohacení a ze ctižádosti.“⁴⁵ Již v Řecku byl občany požadován transparentní proces zveřejňování výdajů politiků před veřejným tribunálem, který by potvrdil nebo zamítl veřejné výdaje. Platon požadoval smrt každého, kdo přijme dar za poskytnutí veřejné služby.

Korupce nebyla v Řecku mezi vyjmenovanými právními činy, avšak ve společnosti existovala. Lze usuzovat dle procesů nastavení výběru a řízení úředníků státních orgánů, což mělo zamezit jejich morálnímu úpadku a chybám, kterých se mohli dopouštět. V době, kdy se Řecko dostalo pod nadvládu Říma, korupce

⁴⁴ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 5

⁴⁵ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 5

neustupovala. Dle historických pramenů spíše bujela, prodávaly se úřednické tituly a korupce prostupovala do státní správy.

V době Říma se objevují první demokratické orgány, za které je považováno lidové shromáždění, nadále však zůstaly orgány monarchistické nazývané magistratury a orgány aristokratické, např. senát. Magistratury a lidová shromáždění byly nejvíce zkorumpovanými orgány. S rozpadem římského impéria docházelo k úpadku římského práva. Po antickém období, které končilo, se korupce ve společnosti vyskytovala i nadále. Nikdy nevytizela. Se vznikem monarchií a států, korupce byla vždy u lidí, kteří měli moc něco či někoho ovlivňovat, přerozdělovat prostředky. Mocní a knížecí stav, který se k moci prosadil, byl jí zkorumpován. Skupiny se spojily, spolupracovaly. V Evropě se obchodovalo s veřejnými funkcemi, odpustky. Za panování Ludvíka XIV bylo běžné, že při volbě panovníků byly kurfiřtům slibovány funkce za protislužby, které po nich byly následně vyžadovány. Zcela standardní jev ve společnosti, avšak nikdo neprotestoval veřejně a nahlas proti lidem ve vyšších pozicích u královského dvora.

Ve středověku, s rozvojem přeshraničního obchodu v regionu, začínají v Anglii a Francii zavádět protikorupční opatření, která měla zabraňovat korupci osob, úředníků na všech úrovních, kteří na obchod dohlíželi. Na korupci státy Evropy přicházely ve všech odvětvích, ve všech formách. Korupce byla prorostlá do společnosti a považována za obvyklý jev. Příčinou byla nedostatečná opora v právu, jasně vymezených pravidlech. Docházelo ke zneužívání moci. Názor ve společnosti ohledně korupce se nelišil od názoru dnes žijících lidí. Zkorumpovaný je každý, úplatný je každý, ale záleží jen na okolnostech a výši úplatku. V 17. století představitel francouzského osvícenectví, Ch .L. Montesquieu napsal. „Existují dva druhy korupce. Jeden, když lid vůbec nedodrží zákony a druhý, když ho korumpují samotné zákony. Je to nemoc nevyléčitelná, neboť tkví v samotném léku.“⁴⁶ O dvě století později, na začátku devatenáctého století, vstupují do prostředí společnosti další fenomény, ve kterých se korupce pevně zakotvila. Politické strany a tisk, veřejné mínění ovlivněné informacemi z tisku. Dochází k šíření korupce v politické sféře a zároveň v oblastech ekonomiky, korupce těchto fenoménů se šíří rychle napříč všemi státy.

Přísné tresty za korupci přináší jako první Napoleonský kodex v r. 1810 ve Francii. Po jeho vzoru se přijímají opatření i v dalších zemích, aby bylo možné odsuzovat úředníky za korupci. Teoreticky vznikla pravidla, ale v praxi se k velkému posunu neschylovalo, korupce byla nadále v určité míře jevem ve společnosti,

⁴⁶ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 12

odsouzených lidí za korupci nepřibývalo. Ve dvacátém století vzrůstá mezinárodní obchod a s ním i korupce. V druhé polovině dvacátého století se politici a ekonomové domnívají, že korupce nepřekročí určitou mez a nebude se podíl zkorumpovaných obchodů zvyšovat. Opak byl pravdou. S rozvojem globalizace, nových technologií, nárůstu úřednického aparátu, celních odbavení, cestování, obchodních společností, policie apod. již lze konstatovat, že nejsou oblasti, regiony ani společnosti, ve kterých by se korupce neobjevila, vyčíslený objem korupce se nezvyšoval napříč všemi státy. Každé století ničí někdo nebo něco. D. Pryce-Jones napsal. „Dvacáté století ničil fašismus a komunismus, stejně bude dvacáté první století, pustošit korupce.“⁴⁷ V Anglii říkají, ničí nás supermaketismus, tedy velké nadnárodní obchodní řetězce, které ovlivňují hospodářství a ekonomiku státu více, než kam státní úředník dokáže dohlédnout a to buď oficiální cestou, lobby apod. nebo cestou korupce.

3.2 ČETNICTVO A POLICIE

Orgánem nebo složkou moci, která vyšetřuje a v minulosti vyšetřovala nezákonné chování obyvatel a firem, včetně korupce byl uniformovaný polovojenský sbor, tedy četnictvo a později policie.

Četnictvo bylo na začátku 19. století součástí armády. Armáda komunikovala s úřady jen prostřednictvím vyšších důstojníků, avšak četnictvo neřídila ani armáda a ani žádná civilní složka, úřad. Mezi lety 1850 a 1860 bylo četnictvo založeno a rozprostřeno po celém území tehdejší monarchie a byly vymezeny úkoly četnictvu. Úkoly pro četnictvo byly sepsány v publikaci pojednávající o povinnostech, vědomostech a chování četníků, Poučení o službě pro zemské četnictvo, v roce 1851. Úkolem četnictva byla ochrana a předcházení porušování zákonů, prevence a represe. Pokud stát nebyl v období války, četnictvo sloužilo úřadům, včetně politických úřadů, od kterých přijímalo rozkazy a bylo povinno je bezodkladně na odpovědnost úřadů splnit. Bylo vymezeno, že četník nesmí dostat příkaz, při jehož plnění by překračoval rámec četnictvu daných povinností a zároveň platilo, že svědectví četníka u soudu mělo plnou vážnost a důvěryhodnost. Z dnešního pohledu zcela určitě pravidla, která vyvolávala korupční prostředí. Součástí armády přestalo být četnictvo v roce 1876.

V novém státním zřízení po roce 1918, se transformuje i četnictvo. V dubnu 1920 vychází rozhodnutím Národního shromáždění, zákon o četnictvu č. 299/1920Sb.,

⁴⁷ David, V., Nett, A., Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém., str. 16

který určuje, že četnictvo je organizovaný strážný sbor a vymezuje mu pravomoci, mimo jiné dodržování veřejného pořádku podle zákonů a nařízení státních útvarů. V § 2 výše uvedeného zákona se uvádí. "Četnictvo jest orgánem politické správy státní a jest tudíž v příčině vykonávání služby bezpečnostní podřízeno politickým úřadům státním." V praxi to znamenalo podřízenost Ministerstvu vnitra, které pro četnictvo stanovovalo pravidla, včetně disciplinárních trestů. Dnešním pohledem opětovně pravidla, která nahrávají možnosti rozvoje korupčního prostředí. Četnictvo té doby se spíše zaměřovalo na sebe, na chování četníků ve službě i mimo službu, oblékání, dbali na dobrou pověst, kontrolovali se vzájemně, rozhodně nelze mluvit o systematické práci a vyšetřování nezákonných praktik.

V období před druhou světovou válkou vzniká kromě uniformované stráže také stráž neuniformovaná. Uniformovaná stráž se nadále zabývá veřejným pořádkem a neuniformovaná stráž se zabývá novými činnostmi, které s rozvojem společnosti a technickým vývojem vznikaly. Zabývá se zpravodajskou činností, pátráním, vyšetřováním a speciálními činnostmi, jako je daktyloskopie, tj. dala základy rozvoji dnešní kriminální službě, což však z pohledu korupce umožnilo představitelům politické moci více ovlivňovat dění při šetření větších rozsahů.

Během Protektorátu Čechy a Morava se bezpečnostní sbor řídil říšskými zákony. Po válce byly přijaté nové zákony, v mnohém navazující na zákony z první republiky. V roce 1949 vznikl na základě zákona č. 149, Sbor národní bezpečnosti. Úkoly Sboru vymezovalo vládní nařízení.

Po komunistickém ovládnutí společnosti, vychází v roce 1949 nové nařízení Ministerstva vnitra, které upravuje činnost a pravomoci Sboru národní bezpečnosti, čímž posiluje dohled nad vším, co Sbor vyšetřuje a opětovně umožňuje vznik či posílení korupčního prostředí. Přitvrzení vládnoucí diktatury přišlo v roce 1961, kdy je přijato další nové nařízení Ministerstva vnitra, které upravuje původní verzi a posiluje moc Komunistické strany Československa. Vypadávají slova morálka, čestnost a přibývají slova pracující lid, strana a vláda. V tomto roce vzniká, je přijat, nový trestní zákoník, který na dlouhou dobu vymezoval pravidla, restrikce za porušení pravidel.

Po roce 1989 se Sbor transformuje, a v roce 1992 vychází v platnost zákon č. 283/1991Sb. O služebním poměru příslušníků Policie České republiky, kam jsou již zařazeny morální principy, objevuje se morální kodex, ač Etický kodex Policie vyjde až v roce 2005. V něm jsou formulovány hodnoty, které policista musí dodržovat, včetně dodržování pravidel, které eliminují pohyb v možném korupčním prostředí.

3.3 ČESKOSLOVENSKO A ČESKÁ REPUBLIKA

Změna systému, vznik Československa a rozpad Rakouska Uherska vedl mimo jiné i ke změnám původních zákonů. Jedním z těch, který mohl mít a s největší pravděpodobností měl vliv na vznik korupčního prostředí a byl zákon jazykový, po jehož přijetí se postupně vyměnili úředníci státu, kdy české úřednictvo nahradilo německé byrokraty.

Jedním z tzv. korupčních skandálů doby, byla aféra senátora Karla Práška, kterému korupce nebyla nikdy prokázána, avšak byl obviněn, že jako předseda Družstva hospodářských lihovarů, ilegálně nakládal třicetimilionovým fondem družstva. Následně musel opustit funkci předsedu senátu a byl zbaven poslaneckého mandátu.

V období, kdy v Československu vládla Komunistická strana, byla pohledem ekonomickým, ekonomika centrálně plánovaná, řídila se z jednoho centra a neodrážela tržní prvky. Ekonomický růst nebyl žádný, nebo jen minimální. Životní úroveň obyvatel nedosahovala úrovně zemí v Západní Evropě, ač v době před válkou se Československo řadilo mezi země, které byly hospodářsky vyspělé a to díky průmyslu, který na území Československa, především v Čechách, byl. Průmyslová výroba vyráběla pro spřátelené země, které neplatily v tržních cenách, ale někdy jen v naturáliích a část výroby se spotřebovávala v Československu. Centrálně se plánovala výroba i spotřeba, avšak občané, kterým se nedostávalo spotřebního zboží, hledali cestu sami, vznikal tzv. černý trh. Ilegální černý trh byl nevyhnutelný. Občané státu chovající se racionálně chtěli zabezpečit v rámci možností nabízených ve společnosti sebe i své blízké, v rámci nabízených možností chtěli uspokojovat své potřeby. Čelní představitelé Komunistické strany, kteří rozhodovali o tom, komu a kdy budou určité statky či výhody přiděleny, rozhodovali i podle toho, jaké výhody jim příjemce mohl poskytnout. Nejčastěji šlo o klasicky definovaný úplatek. Ceny některých služeb a zboží, byly na černém trhu vyšší, odrážely prvky nelegální, zákony potlačované, nabídky a poptávky. Tedy oficiálně neschvalovaný, avšak tržně fungující proces. Stát byl dlouhodobě neschopen změny a tak obyvatelstvo vytvořilo trh samovolně. Nemožnost vytvoření konkurence, trhu, monopolní výroba, neuspokojená poptávka, to vše vedlo ke korupci. Zneužití pravomocí veřejného činitele, úplatky, zpronevěry, klientelismus apod., byly běžným jevem na konci vlády Komunistické strany. Celé období vlády Komunistické strany do roku 1989 nedominovala korupce politická nebo velká hospodářská, ale malá spotřebitelská, podpultová. Vnímání korupce ve společnosti bylo tolerováno, podporováno. Hesla „kdo neokrádá stát,

okrádá vlastní rodinu“, byly běžnou součástí života ve společnosti, vzkazem odporu ke společenskému zřízení.

Po roce 1989 spotřebitelská korupce postupně vymizela. Přetrvává jen tam, kde je chvilkově nedostatek nabízeného zboží. Korupce se rozrostla do jiné míry, dostala jinou dimenzi. Narostla korupce politická, hospodářská. Privatizace, tedy převedení majetku do soukromého vlastnictví, podpořila korupci ve společnosti a později se objevila korupce při zadávání veřejných zakázek. Korupce prorostla do státní správy, protože státní správa, úředníci na regionech, dostali rozhodovací pravomoci o mnoha věcech, o kterých se na krajské, okresní či obecní úrovni před rokem 1989 nerozhodovalo. Rozhodování o velkých investicích, přesunech majetků umožňují úředníkům korumpovat privátní sektor a uzavírat s podnikateli oboustranně výhodné projekty a většinou s nevýhodou pro veřejný, státní sektor. Do určité míry se ve společnosti po několika letech zakořenilo, že korupce je standardní a obyvateli se stala tolerovaná. Příkladem je tolerance obyvatel České republiky k politické a korupční, aféře pravicové politické strany, Občanské demokratické strany, v roce 1997, kdy politická strany vykazovala více členů, než ve skutečnosti byla členská základna a kryla pod falešnými identitami lidi sponzorující stranu.

Veřejnost je lhostejná i ke skutečnostem, když politik neumí věrohodně doložit a vysvětlit původ svého majetku, objasnit své náklady na život nebo náklady svých nejbližších. Takový politik se neznemožní, většinou nemusí odstoupit z funkce a kolegové nebo média po čase jeho problém bagatelizují. Veřejnost je přesvědčená, že za úplatek lze dosáhnout skoro všeho, že většina lidí ve společnosti na korupci slyší a podléhají korupci.

3.4 TRESTNÍ ZÁKON

Do historie boje proti korupci v České republice se řadí i trestní zákon. Zákon č. 140/1961 Sb., který byl vydán v roce 1961. V zákonu jsou paragrafy, které se korupci vztahují a vzhledem k výše uvedeným skutečnostem v boji proti korupci v komunistickém státě, zákon jasně definoval skutky jako úplatek, podplácení a nepřímé úplatkářství.

§ 160 Přijímání úplatku

„(1) Kdo v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti. (2) Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na

šest měsíců až pět let nebo zákazem činnosti. (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2, a) v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo b) spáchá-li takový čin jako veřejný činitel. (4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin jako veřejný činitel v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.⁴⁸

§161 Podplácení

„(1) Kdo jinému v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem. (2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek, nebo b) spáchá-li takový čin vůči veřejnému činiteli.“⁴⁹

§ 162 Nepřímé úplatkářství

„(1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta. (2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.“⁵⁰

Dalšími paragrafy zákona se definují pojmy, vymezují výjimky, pravomoci a další náležitosti tak, aby zákon byl použitelný při výkonu soudní praxe a navazoval na další, v té době přijaté a platné zákony země. Za zmínku stojí občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb., nebo trestní řád, zákon č. 141/1961 Sb. Trestní řád definoval a upravoval pravomoci a příslušnosti soudů, pomocných osob, vyloučení orgánů činných v trestním řízení apod.

3.5 ZÁKON O NĚKTERÝCH OPATŘENÍCH PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti byl přijat v roce 1996, tedy již také historie boje proti korupci v České republice, ač historie novodobá. Zákon musel být přijat do národní legislativy, jako součást

⁴⁸ Zákon č. 140/1961Sb., § 160

⁴⁹ Zákon č. 140/1961Sb., § 161

⁵⁰ Zákon č. 140/1961Sb., § 162

doporučení Evropského společenství sladit právní normativy států Unie se státy kandidujícími na vstup do Unie a států spolupracujících s Evropou na bezpečnostních otázkách a tím pádem se poprvé do právních normativů v České republice přineslo slovní spojení – praní špinavých peněz, oficiálně pojmenovávané jako legalizace výnosů z trestné činnosti.

Zákon upravil omezení deseti jiných zákonů a vymezil pojmy legalizace výnosů z trestné činnosti, identifikace osob fyzických i právnických, vymezil pojem obchod, podezřelý obchod. Vymezil limity pro obchodní transakce ve smyslu jejich sledování a případně hlášení podezřelých transakcí, což nařizoval tzv. povinným osobám, tedy institucím, které transakce zprostředkovávají nebo je mohou sledovat.

V § 20 uvedeného zákona je uvedeno Zmocňovací ustanovení.

„(1) Ministerstvo financí vyhláškou upraví podrobnosti způsobu plnění oznamovací povinnosti povinnými osobami, stanoví název organizační složky, která jménem Ministerstva financí působí podle tohoto zákona, a stanoví vzor průkazu, kterým se prokazují osoby pracující v tomto organizačním útvaru.“⁵¹

Výše uvedeným proniklo do právního normativu povolení a povinnost vzniku útvaru, který se transakcemi bude zabývat. Následně vznikl Finanční analytický útvar Ministerstva financí, jako administrativní útvar, který vyhodnocuje podezřelé finanční transakce a spolupracuje s obdobnými útvary zřízenými v ostatních zemích v Evropě i mimo Evropu za stejným účelem. V případě podání trestních oznámení útvar úzce spolupracuje s policejním útvarem, Útvarem pro odhalování korupce a finanční kriminality.

⁵¹ Zákon č. 61/1996 Sb., § 20

4 BOJ PROTI KORUPCI V ČR

4.1 STRATEGIE VLÁDY

Mluvíme-li o boji proti korupci na území České republiky, největší odpovědnost za nastavená pravidla nese politická elita, vláda. Vláda, jako nejvyšší řídicí orgán státu a orgán hospodařící se státním rozpočtem, jako první pocítuje objem finančních prostředků, které nebyly odevzdány na daních, nebo finančních prostředků, které byly nelegálně odčerpané ze státního rozpočtu pod záminkou nejrůznějších nepotřebných projektů nebo navýšených zakázek. Vláda si nedokonalost boje proti korupci uvědomuje a již několik let vydává dokument, Strategii vlády v boji proti korupci. Dokument je vizí a ideou nezbytně nutných opatření, které je nutné přijmout a dodržovat, aby boj s korupcí byl efektivnější. Navazuje na programová prohlášení vlád, zavazujících vládu bojovat s korupcí. Dokument se vydává na určité období, byl v minulosti vydán např. na roky 2006 až 2011, aktualizován na roky 2011, 2012 a poslední dokument vydaný v roce 2012, schválený vládou v lednu 2013, je vizí na roky 2013 a 2014.

Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014.

„Vize: Od korupce k integritě.“⁵² Úvodní statě strategie sdělují to nejtěžší v boji proti korupci, což je komplexnost a dlouhodobost, což neznamená jen zavádět legislativní kroky, ale i práci personální, naplňování cílů a vyhodnocování zavedených opatření, zavedení otevřené veřejné správy, docílit důvěryhodnosti a spokojenosti s veřejnou službou, která vede přes komunikaci úředníků, občanů a politiků mezi sebou.

Primárním cílem na následující roky je profesionální a stabilní veřejná správa a posílení efektivity orgánů činných v trestním řízení a k tomu materiální a finanční podpora, což by mělo vést k větší vymahatelnosti práva a důvěře občanů ČR a zahraničních investorů v České republice. Strategie je ucelený dokument o korupci. V úvodu se zabývá vnímáním korupce, vymezuje pojem korupce. Uvádí pojem „municipální korupce: korupční jednání pracovníků veřejné státní správy na lokální úrovni.“⁵³ Dokument uvádí, že korupce je komplexní společenský jev s různými projevy, občany vnímán jako závažný a řešení je pro občany prioritou. Odvolává se na průzkumy měření korupce a konstatuje, že jsou obdobných výsledků, jako dosahuje průzkum a vnímání korupce mezi občany státu. Korupce je posuzována ve třech

⁵² Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014

⁵³ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 6

fázích. První z devadesátých let minulého století, kdy protikorupční politika neexistovala. Druhý od roku 1999, kdy začala vládní protikorupční politika, nedokonalá, ale s dílčími úspěchy a třetí po roce 2007, kdy se projevy korupce zhoršily, korupce prohloubila. Dále posuzuje oblasti, kde se korupce nejvíce objevuje a vnímání korupce obyvatel v jednotlivých oblastech. Konstatuje, že obyvatelé nechtějí sami přispět k boji proti korupci, ač korupci odsuzují a domnívají se, že je součástí života v zemi.

S korupcí se pojí i organizovaný zločin a praní špinavých peněz. Dokument konstatuje, „že systémová korupce nabývá podoby organizovaného zločinu. Není vhodné hovořit o prorůstání organizovaného zločinu do státní správy, protože takový termín evokuje představu, že klasický organizovaný zločin ovlivňuje státní správu. K tomu samozřejmě také dochází. Novým trendem ale je, že činnost vedoucí ke zneužití veřejných prostředků ve vzrůstající míře organizují legální podnikatelské subjekty ve spojení s vedoucími pracovníky veřejného sektoru, přičemž tato činnost může být na hraně zákona nebo až za ní.“⁵⁴ Eliminací výše uvedeného je i užší spolupráce a komunikace útvarů pracujících s korupcí, jako jsou ministerstva, státní zastupitelství, policie, finanční úřady apod. při vyšetřování a zajišťování výnosů. Klíčovým bodem je informovanost, tj. včasné zjištění korupce orgány činnými v trestním řízení a k tomu slouží podpora pátracích a vyhledávacích aktivit policie. Mezi speciální a podporované nástroje patří odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, dle § 88 trestního řádu, údaje o skutečném telekomunikačním provozu, předstíraný převod, dle § 158c trestního řádu, sledování osob a věcí, dle § 158d trestního řádu, použití agenta, dle § 158e trestního řádu, utajení totožnosti svědka, dle § 55 trestního řádu. Úspěšnost a dotažení kauz do úspěšného konce až u soudu, souvisí s využitím těchto atributů s včasností použití při vyšetřování.

Dokument Strategie také uvádí, že „zásadním závěrem je absence kvalitního základu protikorupční politiky. Protikorupční politice chybí jak politická opravdovost, tak informační a odborné zázemí a v neposlední míře prostředky na její efektivní a na výsledek orientované uplatňování. Současná protikorupční politika trpí rozdrobeností, orientací na jednotlivé právní předpisy bez dlouhodobého sledování jejich protikorupčního dopadu. Chybí odborná a metodická podpora protikorupčního úsilí jednotlivých sektorů společnosti.“⁵⁵ Strategické směry vymezila vlády do sedmi oblastí.

Profesionalizace veřejné správy.

⁵⁴ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 31

⁵⁵ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 45

Veřejná správa a její kvalita je propojená s problémy a fungováním politických stran, jako špičky korupce. Cílem je odborná a korektní veřejná správa, neovlivňovaná politickými stranami, která vnímá a analyzuje problémy společnosti, přichází s návrhy řešení, pracuje v zákonem vymezených mantinelech, kontroluje transparentnost a jednoznačnost práva. K uvedenému cíli je dle dokumentu nutno vyřešit postavení úředníků správy, změnit interní procesy řízení včetně protikorupčních programů. Na všech stupních správy kontrolovat účinnost a efektivnost hospodaření, podporovat transparentnost, nastavovat optimální rovnováhu mezi státem a jeho regulací a samosprávou v regionech a jejich samostatností. Uvedené lze nastavit zákony, např. o úřednících, a školeními úředníků v jejich pravomocech a rizicích spojených s korupčním jednáním. Za úředníky v tomto smyslu považuje dokument i vězeňskou službu, celní správu.

Nakládání s veřejnými prostředky.

Ohroženou skupinou výdajů jsou dotace a evropské fondy, veřejné zakázky, nakládání s majetkem státu nebo majetkem státem spoluvlastněným. Cílem je efektivní hospodaření, odpovědnost lidí, řídicích pracovníků, kontrola a průhlednost, tj. vyhodnocování procesů, zabezpečit informační základnu. Zajištění principů nadnárodních organizací, např. OECD pro státem vlastněné firmy, vyhodnocovat outsourcing, tj. aktivit přenechávaných k realizaci jiným firmám. Dodržovat veřejnou dražbu při nakládání s majetkem a dohlížet na čerpání evropských fondů, efektivní čerpání financí na původně určené a schválené projekty.

Posilování protikorupčních nástrojů v soukromém sektoru.

Soukromý sektor je sektorem, který stát, pokus chce a deklaruje, že protikorupční politiku praktikuje komplexně, nemůže opomíjet. Výskyt korupce je právě na hraně mezi soukromým sektorem a sektorem veřejným. Cílem je spoluodpovědnost soukromého sektoru za míru korupce a využívat nástroje k omezování korupce. To lze docílit omezením nejasných vlastnických struktur u podniků, které se zajímají o veřejné zakázky, dodržování pravidel, např. zveřejňování účetních informací v obchodním rejstříku, sankcionovat firmy, které pravidla nedodržují, k tomu využít profesní asociace. Dále podporovat přijímání etických kodexů, odstraňování byrokratických bariér.

Posilování politického systému a zvyšování transparentnosti politických stran.

Korupce se objevuje a veřejnost korupci vnímá u politických stran jako zásadní. Financování stran je neprůhledné a výdaje stran na provoz a na kampaně nejsou transparentní. Cílem je legislativními kroky zajistit transparentnost hospodaření,

transparentnost kroků představitelů stran ve státních orgánech. Nastavení zákonné regulace politických stran s důsledkem na transparentnost a založení instituce dohledu s pravomocí sankcí a sledování tzv. kupování hlasů. V případě prokázání nedostatečnosti legislativních úprav navrhnout novou legislativní úpravu.

Odhalování, vyšetřování a stíhání korupce.

Stíhání korupce se zvyšuje, ale tresty za závažnou korupci jsou nízké a u úplně nejzávažnější korupce nedochází k trestání. Cílem je snižování míry beztrestnosti pachatelů korupce a naplňování generální prevence u činnosti orgánů činných v trestním řízení. K tomu je nutné podporovat oznamovatele korupce, specializovat jednotlivé odborné útvary policie, posilovat spolupráci jednotlivých odborných útvarů policie, využívat celý trestní řád, jeho nástroje, zajištění ekonomických a technických nástrojů k výkonu a podporovat zabavování výnosů z trestné činnosti.

Posilování protikorupčního klimatu v české společnosti.

Česká společnost vykazuje větší míru smíření se skutečností, že korupce existuje a boj proti korupci je marný. Jedinec nevnímá sebe jako bojovníka s korupcí, ale odpovědnost nechává na státu. Stát směřuje své úsilí do školení a výchovy mládeže, kde se angažuje a cílem je aktivní vystupování lidí v boji proti korupci a následně jich ochrana a pomoc, pokud korupci oznámí.

Vytvoření kapacit pro monitoring korupce, formulaci protikorupční politiky.

Cílem je vybudování státních a soukromých institucí, odborných institucí, které budou monitorovat korupci, její trendy a následně vyhodnocovat a navrhnout další řešení v boji proti korupci, zdroje směřovat k vybudování protikorupční infrastruktury.

4.1.1 PRIORITY

Protikorupční opatření jsou prioritou vlády v boji proti korupci pro roky 2013 a 2014. Zákon o úřednících. V zákoně by mělo být vymezeno již zmíněné odloučení politiky od úřednické práce, vzdělávání úředníků, systém odměňování, ochrana oznamovatelů korupce, tj. vymezení povinnosti úředníka a celkově nástroji zákona snížit korumpovatelnost úředníků.

Zákon o střetu zájmů. Zákon by měl vymezovat efektivní kontroly větší sankce, zřízení centrálního registru oznámení korupce, zavést povinnost oznámení při nástupu do funkce s ohledem na majetkové poměry a příjmy a měl by pamatovat na omezení přechodu do soukromé sféry.

Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon by měl eliminovat a jasně definovat jaké informace lze poskytovat, dojde-li ke střetu dvou a více základních práv.

Dále prohloubení opakovaného použití informací, rychlejší přístup k informacím, snadnější přístup k identifikaci případů, vyvolávajících podezření, kdy úředník či jiný činitel žije nad poměry, jeho majetek je v nepoměru k jeho příjmům.

Rozkrývání konečných vlastníků. Zákon by mohl být novelou zákona o státních zakázkách, ve kterém se zapracují statě k rozkrývání konečných vlastníků právnických osob ucházejících se o státní zakázky, tedy cílem je transparentnost právních vztahů mezi veřejným sektorem a soukromým sektorem.

Ochrana oznamovatelů. Cílem zákona je zvýšená ochrana osob oznamujících korupci nebo jinou závažnou trestnou činnost. „Oznamovatelé korupce – whistlebloweři zpravidla potřebují nejen zákonnou ochranu, ale též podporu ve formě bezplatného právního a psychologického poradenství. Za tímto účelem se jeví jako vhodné zřídit poradnu pro oznamovatele, která by měla být odborně vysoce způsobilým, spolehlivým a důvěryhodným kontaktním centrem pro každého, kdo korupci nahlásil nebo pouze zvažuje, že tak učiní. Lidé oznamující korupci se obvykle vystavují velkému osobnímu tlaku i riziku ztráty zaměstnání, zastrašování, v horším případě i vydírání, šikany, podání trestního oznámení pro křivé obvinění a pomluvu.“⁵⁶

Finanční kontrola a audit. Cílem je minimalizace rizik spojených s výkonem administrativních úkonů a manažerských rozhodnutí ve veřejné správě. Stanovení odpovědnosti a kontrol, postupů při nesrovnalostech, povinnost promítnutí řídicích a kontrolních systémů do předpisů veřejné správy, odstranění duplicit a dvojích kontrol a zajištění nezávislosti interního auditu.

Vlastnická politika státu. Toto opatření by mělo omezit a zakázat realizovat zakázky s velkým rizikem korupce u společností, které jsou vlastněny či spoluvlastněny státem. Mělo by jít o dokument, který ukládá a stanovuje cíle, krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé podniků, jejich efektivnější řízení státem a umožnit státu chovat se jako vlastník. V tomto případě Česká republika nevydáním dokumentu nedodrží doporučení a nařízení OECD.

Součástí vlastnické politiky je i tzv. nominační proces, kdy v současné době není přijatý dokument, který upravuje proces navrhování a schvalování lidí do vedení podniků vlastněných státem, do dozorčích rad, představenstev apod., což umožňuje řízení podniku spíše politickou strukturou. Návrhem jsou opatření na zřízení orgánu, který lidi do funkcí bude navrhopvat a opatření k omezení takového mandátu, tedy obměně členů vedení společností. Dalším souvisejícím opatřením je odpovědnost

⁵⁶ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 61

členů orgánů za výkon funkce. Opatření by směřovalo ke skutečnosti, že členové vedení budou odpovědní i za výsledky hospodaření podniků a měla by být omezena možnost státu, vzdát se náhrady škody způsobené členy vedení podniků.

Uzavírání smluv mezi podniky a jinou osobou. Změny pravidel, do kterých spadá např. outsourcing. Povolení takové služby by bylo možné jen za podmínek schválení dozorčím orgánem po předchozí analýze, kterou provede expert nebo ministerstvo. Posudek bude určovat náklady na outsourcing a vyčíslené ušetřené náklady provedené takovou službou oproti nákladům vlastním. Zároveň nebude možné službu realizovat s podnikem bez transparentní vlastnické struktury. Vedení společností by nemohlo bez zveřejnění vypisovat netransparentní řízení. Dalšími částmi opatření jsou posílení odpovědnosti a kontrolních činností dozorčích rad podniků. Možnosti zveřejňování uzavřených smluv. Kontrola a vyhodnocování výkonů vedení podniků, jejich odměňování a v neposlední řadě audity podniků, interní a externí. Tímto opatřením se míří na možnost kontroly všech podniků s účastí státu Nejvyšším kontrolním úřadem, včetně podniků kótovaných na burze cenných papírů.

Strategie a metodika veřejného nakupování. Návrhem se snaží docílit na zprůhlednění nakládání s veřejnými prostředky, jež se ve velkém objemu na nákupy vynakládají. Metodika k nákupům by měla obsahovat koordinaci nákupů a zadávání veřejných zakázek., nezávislost, úřadem kontrolující veřejné zakázky a agenturou pro centrální nákupy kontrolované výdaje na nákupy. Zajištěna musí být i účinná zpětná vazba pro další efektivní vyhodnocování a řízení.

Zákon o státním zastupitelství, jehož cílem je odpovědnost a nezávislost státních zástupců, úprava struktury a odpovědnosti státních zastupitelstev a vytvoření podmínek pro efektivní práci a spolupráci s orgány činnými v trestních řízeních.

Protikorupční program je programem pro systematickou analýzu stavu korupce v České republice. Pro její sledování je zapotřebí posílit dotace pro neziskové organizace, vyčlenit prostředky na průzkumy, na vzdělávání zaměstnanců veřejné správy směrem k protikorupční problematice.

4.1.2 VEŘEJNÁ SPRÁVA

Personální politika ve veřejné správě. Zavedení výběrových řízení pro vedoucí pracovníky, vnitřní konkurzy, kdy se bude vypisovat výběrové řízení interní, pro zaměstnance již pracující v instituci a hodnocení pracovníků, s odečtem měřitelných hodnot, úkolů a dle hodnocení nastavené odměňování a posun v kariéře, směrem nahoru, ale i dolů.

Otevřená data, to jsou opatření k zpřístupnění dat nashromážděných veřejnou správou pro veřejnost, což navazuje na akční plán vlády ČR, Partnerství pro otevřené vládnutí. Data by měla být dostupná, zveřejněná bez zbytečných odkladů, čitelná, úplná a původní, neupravovaná.

Zveřejňování smluv a nabídek. Cílem je „transparentnost nakládání s majetkem státu, a s prostředky z veřejných rozpočtů, posílení veřejné kontroly nad tímto nakládáním. Usnadnění identifikace případů zjevně nevýhodného nakládání s majetkem státu a s prostředky z veřejných rozpočtů, jehož příčinou může být korupce.“⁵⁷

Přehledný státní rozpočet. Je to projekt na tzv. rozklikávací rozpočet, kdy si každý občan může na internetu najít použití veřejných zdrojů, najít příjmy a výdaje státního rozpočtu v jednotlivých oblastech. Pro rozklikávací rozpočet se počítá s vytvořením webové aplikace.

Zveřejňování poradců a poradních orgánů. Zveřejňování má napomáhat zmírňovat dopady klientelismu a vazeb spojených s korupcí, což se týká fyzických i právnických osob a vazeb na čelní manažery veřejné správy.

Pro zvýšení transparentnosti legislativního procesu se požaduje zavést a udržovat dostupným systém, ve kterém budou v elektronické podobě dostupné bez zpoplatnění či překážek všechny publikované právní předpisy v úplném znění a veřejně přístupné návrhy nově vznikajících předpisů. Cílem je veřejná kontrola.

V části veřejné správy se strategie vlády vrací i k úkolům, které vláda schválila v minulých strategiích a stále je úkolem v jejich splnění pokračovat. Jde o vymahatelnost kontrol provedených Nejvyšším kontrolním úřadem. Dále o registr přestupků, kde je cílem omezení přestupkové delikvence a kontrola nad prováděnými řízeními a vymáhání udělených pokut. Také zveřejňování nabídek prodeje a pronájmu majetku státu, zvýšené veřejné kontroly nad nakládáním se státním majetkem. Posledním bodem z minulých strategií jsou opatření proti cizincům, zamezení korupce a velké byrokracie při vyřizování pobytů pro cizí státní příslušníky a zajištění vymahatelnosti plateb daní, pojištění apod.

⁵⁷ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 73

4.1.3 VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

Veřejné zakázky jsou rizikovou skupinou a dobrým korupčním prostředím. Pomoc veřejným zakázkám k transparentnosti mohou pomoci zakázky elektronické, kontrolované veřejností na internetu. Transparentnost posílí zkvalitnění postupů zakázek, rovný přístup zadavatelů k zařízením, rozšíření komodit, o které se nechá soutěžit, zřízení jednotného elektronického nástroje, což by mělo vést k ušetření finančních nákladů na zakázky. Veřejné zakázky menšího rozsahu nemají zpracovanou metodiku zadávání zakázek. Doporučuje se metodiku zpracovat, definovat zadávání zakázek, umožnit přístup k zakázkám, včetně dálkového přístupu přes internet a tím se podpoří prevence v boji proti korupci.

Zadávání zakázek spolufinancovaných ze zdrojů Evropské unie je dalším bodem, kdy EU požaduje a Česká republika musí zpracovat do národních legislativních procesů prvky pro kontrolu, aby bylo dosaženo efektivity a každý projekt byl účelný, efektivní a hospodárný. Cílem je vytvoření centra pro zakázky s metodickou podporou, aby již nešlo zakázky zadávat jednotlivým zadavatelům na regionálních úrovních a s různým výkladem.

Orgány činné v trestním řízení. Vláda neopomíná novelizovat trestní zákoník, ve kterém chybí opatření na možnost propadnutí zajištěného výnosu. Povinně zajistit legislativně propadnutí výnosu je doporučením hodnotící zprávy EU k řešení finanční kriminality. Jedná se o posílení již platné úpravy trestního zákoníku, dle kterého již soudci mohou nechat propadnout státu věc v držení osoby v rozporu s právními předpisy. Na výše uvedené navazuje dnes složitě postihování právnických osob páchajících trestnou činností. Orgánům činných v trestních řízeních je nutné pomoc při rozkrývání vlastnických struktur, což je nástroj boje proti korupci a proti organizovanému zločinu. Z předchozích strategií se i u veřejných zakázek dále plní již zadané úkoly ke zkouškám spolehlivosti. Jde o prověřování způsobilosti úředníků. Dalším bodem jsou bankovní tajemství, čímž se získají efektivněji informace o majetku, potenciálně pocházejícím z trestné činnosti. Daňová mlčenlivost. Prolomením by mělo být efektivnější při šetření trestného činu získání informací daňového charakteru od daňové správy. V případě zadržetí majetku a propadnutí státu je nutné zabezpečit nakládání s majetkem, zajištění správy s nemovitostmi, jiným majetkem a zajistit legislativně prodej majetku ještě před rozhodnutím věci samé, tedy převodu majetku na majetek finanční. „Současná právní úprava spočívá na obecně formulované hypotéze,

že zajištěný majetek ztrácí na své ceně, což v praxi činí výkladové potíže.⁵⁸ Protikorupční efekt u odčerpání majetku má pro osoby páchající korupci zajištění nelegálního majetku a posiluje motivaci vyšetřujících orgánů.

Vzdělávání. Korupci lze efektivněji odhalovat pouze za podpory veřejnosti, což je důvod ke vzdělávání veřejnosti zvýšení povědomí o právní odpovědnosti, korupci, důsledcích protiprávních jednání. Vláda chce prosazovat vzdělávání ve školách, školách, podporovat angažovanost ve veřejném životě. Stejnou váhu přikládá vzdělávání úředníků ve státní správě, kdy se chce zaměřit na systematické vzdělávání v problematice boje s korupcí a etické chování, vstupní vzdělávání a odbornou způsobilost. Vzdělávání v tomto sektoru zavést formou e-learningu, efektivní formou, která zvýší povědomí o korupci. Obdobné vzdělávání zavést pro příslušníky policie, orgány činné v trestním řízení, celníky a vězeňskou službu.

4.2 ZÁKONY

Přijatá legislativní opatření ve formě zákonů země, jsou důležitou, avšak nikoliv jedinou, součástí procesu boje proti korupci. Zákony korupci vymezují, definují, jsou určujícím faktorem přípustného či již nepřípustného chování. Zákony, ve kterých najdeme prvky boje proti trestné činnosti, boje proti korupci, je mnoho, několik desítek. Najdeme mezi nimi zákony, které Česká republika převzala a aplikovala do národních legislativních normativů od mezinárodních nebo evropských organizací. V roce 2012 bylo přijato Parlamentem České republiky několik dalších nových zákonů, případně se novelami zákonů zabývaly a návrhy projednávaly legislativní rady profesních organizací ve spolupráci se zákonodárci.

Zákony a některé paragrafy zákonů, které jsou součástí boje proti zločinu nebo boje proti korupci – viz níže uvedené.

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád) v § 412, výjimky ze zásady oboustranné trestnosti. „V případě, kdy je předání požadováno pro trestné činy, za které je možno ve vyžadujícím státě uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky nebo nařídit ochranné opatření spojené s omezením svobody v délce nejméně tři roky a které spočívají v jednání, které orgán vyžadujícího státu označí v evropském zatýkacím rozkazu jako jedno nebo více z jednání uvedených v odstavci 2, soud nezjišťuje, zda jde o čin trestný podle práva České

⁵⁸ Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, str. 90

republiky.⁵⁹ V odstavci 2 uvedeného paragrafu jsou vyjmenována jednání, o kterých se v předchozím odstavci hoří jako o trestných činech.

Zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů v § 40 uvádí, že poskytnutím informací podle uvedeného zákona generální inspekci není porušením mlčenlivosti dle daňového řádu.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky v § 71 uvádí, že policie může po správci daně požadovat informace shromažďované se správou daně pro účely trestního řízení v souvislosti s šetřením boje proti korupci nebo jiného vyjmenovaného zločinu. Dalším zákonem, kterým lze odkazovat na boj proti korupci, případně trestné činnosti je zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách, kde v § 36 najdeme povinnost identifikace, účastníkům nařizuje identifikaci identifikačním dokladem, pokud přijdou do kasina a provozovatelům nařizuje vést jmennou evidenci návštěvníků.

Zákon č. 455/1999 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) neopomněl uvést povinnosti podnikatele. Za zmínku stojí odstavce § 36. „Podnikatel je povinen prokázat kontrolnímu orgánu na jeho žádost a v jím stanovené lhůtě způsob nabytí prodávaného zboží nebo materiálu používaného k poskytování služeb.

Podnikatel je povinen, jde-li o nákup použitého zboží nebo zboží bez dokladu nabytí, kulturních památek nebo předmětů kulturní hodnoty, přijímání tohoto zboží do zástavy nebo zprostředkování jeho nákupu či přijetí do zástavy, před uzavřením smluvního vztahu identifikovat jeho účastníky podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předmět smluvního vztahu, vést evidenci o těchto skutečnostech,...“⁶⁰ Navazujícím zákonem je zákon č. 570/1991 o živnostenských úřadech, kde se v § 6 píše, že zaměstnanci úřadů jsou oprávněni požadovat doklady a vysvětlení k předmětům jejich činnosti.

Zákon č. 563/1991 o účetnictví sděluje, že účetní jednotka může použít doklady i pro jiné účely, než je primárně uvedeno v zákoně a to pro účely trestních řízení, soudů, legalizace výnosů z trestné činnosti apod. Zákonem, který udává pravomoci ve finančním sektoru bankám je zákon o bankách, zákon č. 21/1992 Sb., kde je zakotven dozor centrální banky, možnost vydávat akcie jen v zaknihované podobě, je-li držení akcií spojeno s hlasovacími právy. Stanoví povinnosti oprávněných osob o všech změnách ve struktuře banky informovat dozorový orgán. Stanoví povinnost banky

⁵⁹ Zákon č. 140/1961 Sb., § 412

⁶⁰ Zákon č. 455/1999 Sb., § 36

informovat orgány činné v trestním řízení, soudy, daňové úřady o skutečnostech, které standardně podléhají bankovnímu tajemství.

Důležití je i mlčenlivost lidí, kteří přijdou do styku s informacemi lehce zneužitelnými. Na uvedené pamatuje zákon o notářích a jejich činnosti, zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád, kde je upravena mlčenlivost v 7 bodech § 56.

Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky má ve svém paragrafovém znění uvedeny povinnosti poradce a nezapomíná ani na disciplinární řízení, avšak případný výnos z pokut nepřipadá státu, ale připadá Komoře.

Dalším zákonem, ve kterém lze najít prvky prevence ke korupci, je zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. Zákon upravuje, kdo a za jakých podmínek může založit a spravovat fond, povinnosti fondu se správou finančního majetku. Výhodou fondů je, z pohledu legalizace výnosů z trestné činnosti, že ve fondech neinvestují, nemohou investovat právnické osoby a každá fyzická osoba, kterou fond spravuje je osobou, které i stát přispívá na penzi státním příspěvkem, což v praxi znamená, že každý měsíc je databáze kontrolována. Stát přispívá pouze lidem, které vede v evidenci obyvatel. Nahlásí-li penzijní fond nového účastníka fondu a požádá stát o příspěvek na osobu, kterou stát neeviduje nebo na osobu, u které zprostředkovatel připojištění případně fond nedostatečně ověřil identifikační údaje a na takovou osobu příspěvek žádá, příspěvek poskytnut nebude. Fondy informují zprostředkovatele a snaží se dopátrat objektivních informací, zda je klient černou duší v systému nebo došlo-li k chybě na straně jednoho ze zprostředkovatelů nebo zaměstnanců fondu. Fondy nepojišťují cizince, tj. cizinci nemohou investovat peníze do systému přes penzijní připojištění a tudíž ani legalizovat případné výnosy z trestné činnosti, což je výhoda fondů oproti bankám, pojišťovnám a jiným investičním subjektům.

Zákon č. 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje podmínky podnikání na finančním trhu obdobné, jako bankám, s povinností hlášení změn na dozorové orgány, tvoření rezerv, povinností mlčenlivosti, s výjimkou dotazů orgánů činných v trestním řízení, soudů, daňové správy apod.

Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon reguluje finanční transakce na trhu a např. už při registraci subjektů, licence vydává Česká národní banka jako regulátor

trhu, je povinností subjektu transparentní přístup k informacím o skutečném vlastníkovi, tedy lidech nakládajících se ziskem společnosti, který musí být bezúhonný. Podobně definuje povinnosti zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii nebo zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, mimo jiné omezuje ve svém § 11 poskytování informací, pokud „jde o informaci poskytnutou Organizací Severoatlantické smlouvy nebo Evropskou unií, která je v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti nebo ochrany práv třetích osob chráněna uvedenými původci označením „NATO UNCLASSIFIED“ nebo „LIMITE“ a v České republice je toto označení respektováno z důvodů plnění povinností vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Organizaci Severoatlantické smlouvy nebo Evropské unii, pokud původce nedal k poskytnutí souhlas.“⁶¹

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech ve veřejné správě uvádí v § 3, že zákon se nevztahuje na informační systémy veřejné správy vedené zpravodajskými službami, což je také jeden z nástrojů, jak monitorovat chování občanů v prostředí a sledovat, zda prostředí je potenciálně korupční či nikoliv. Zákon č. 120/2000 Sb., o soudních exekutorech a soudní činnosti (exekuční řád), upravuje pravidla exekutorům, pravidla dohledu nad jejich činností, vymezuje delikty Komoře za její případnou nečinnost v dohledu nad exekutory.

Podobné ustanovení nalezneme v zákonech o kolektivním investování, zákoně č. 189/2004 Sb. o kolektivním investování a v zákoně č. 440/2003 Sb. o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu. V obou zákonech jsou povinnosti, mlčenlivost a výjimky pro činnost orgánů činných v trestních řízeních, policie a zpravodajských služeb. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 256/2004 Sb., stanoví mimo jiné, že osoby požadující udělení licence jsou důvěryhodné, že obchodníci s cennými papíry mají dostatečný kapitál pro výkon své činnosti apod. Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí byl jedním ze zákonů, které česká republika musela implementovat do své národní legislativy, aby splnila požadavky světových organizací zabývajících se bojem proti zločinu a neumožňovala občanům zemí, na které je uvaleno embargo, dostávat příjmy případně legalizovat výnosy z trestné činnosti. Dalším platným zákonem, je zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, který stanovuje podmínky pro uchazeče o veřejné zakázky a stanovuje pravidla pro možnost ucházet se o veřejné zakázky. Dodavatel např.

⁶¹ Zákon č. 106/1999 Sb., § 11

dokazuje možnost splnění kvalifikačních předpokladů tím, že předloží potvrzení příslušných orgánů či finančního úřadu.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, oživil trestní právo po zákoně z roku 1964. Mnoho § zůstalo v zákoníku stejných, změnila se čísla § a některé byly dodány jako nové, vyplynuly ze společenských poměrů. Zajímavým je např. § 363, bezpečnost agenta. „Policista plní úkoly jako agent podle jiného právního předpisu (dále jen „agent“), který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.“⁶²

Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. Opětovně je zde cíleno na povinnosti a mlčenlivost, poskytnutí informací orgánům činným v trestním řízení a kárná opatření vůči auditorům.

Zákon 208/2009 Sb., daňový řád. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku zmiňuje již požadavky řídicího a kontrolního systému, určuje, co kontrolní systém vyžaduje, zahrnuje a vyžaduje pravidla na vnitřní kontroly.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, vymezuje trestné činy jako činy a přečiny uvedené v trestním zákoníku.

V neposlední řadě jdou zmínit dva zákony, zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření, kde je v § 44, odst. 3 uvedeno, že ČNB vyhoví žádosti o licenci, za splnění určitých předpokladů na vliv řízení společnosti a v písmenu f) je „v souvislosti s navrhovaným nabytím nebo zvýšením kvalifikované účasti na penzijní společnosti nebo jejím ovládnutím nevznikají důvodné obavy, že by mohlo dojít k porušení zákona upravujícího opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo že už k takovému porušení došlo.“⁶³

Posledním zákonem uvedeným v této práci je zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, kterým se řídí a upravují pravidla podnikání v oboru pojišťovnictví, v základní rovině upravují i pravidla pro prevenci korupčního jednání, avšak na zákon o pojišťovnictví v pohledu prevence trestné činnosti navazují speciální zákony, již zmíněné trestní zákoník, mezinárodní sankce nebo zákon o praní špinavých peněz, tedy zákon o prevenci legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb., § 363

⁶³ Zákon č. 427/2011 Sb., § 44

4.3 PROTİKORUPČNÍ LINKY

Boj s korupcí neprobíhá jen prostřednictvím legislativních nástrojů, požadavky nadnárodních organizací, případně nevládních organizací, ale v rámci systémového postupu svým dílem přispívají i podněty veřejnosti. Nástroje k nahlášení korupce dnes najdeme na všech útvarech státní správy a samosprávy, v mnoha městech a organizacích.

Protikorupční linky zřídila i ministerstva. Níže je uvedeno několik příkladů protikorupčních linek ministerstev. Protikorupční linka Ministerstva financí České republiky je k nalezení na úvodní webové stránce ministerstva, na www.mfcr.cz, a slouží k příjmu informací o podezření z korupce na ministerstvu samotném a dále na finančních ředitelstvích a úřadech v regionech, celní správě a na Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Korupci lze nahlásit telefonicky v pracovní době. Mimo pracovní dobu je zapnutý záznamník, na který lze oznámení nahrát. Oznámení lze podat i písemně, poštou na adresu ministerstva nebo elektronicky, emailem, na email korupce@mfcr.cz.

Přes stránky Ministerstva vnitra České republiky, www.mvcr.cz, se lze dostat na stránky Policie České republiky, www.policie.cz, kde je odkaz na stať o korupci, kde policie informuje, co je korupce, sděluje občanům, že pracuje stálá protikorupční komise, která již v roce 2006 byla zřízena na popud policejního prezidenta. Protikorupční linka slouží pro hlášení korupčních případů, je provozována nestátním nezávislým subjektem a je odborně zdatná, s analytickým zázemím. Na lince je poskytováno právní poradenství občanům, kteří se na linku obrátí, monitorovány a analyzovány nastavené protikorupční mechanismy v ČR. Na linku lze vstoupit přes webové stránky, www.linka199.cz.

Na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky, www.mzv.cz, je v sekci o ministerstvu odkaz na boj s korupcí. Ministerstvo se hlásí k boji proti korupci, souhlasí se Strategií vlády v boji proti korupci. „Ministerstvo zahraničních věcí se stalo gestorem či spolu gestorem při naplňování opatření nelegislativní povahy v oblasti vízové politiky. Zavedení opatření k zamezení korupce a zbytné byrokracie v imigrační (vízové) politice.“⁶⁴ Dále odkazuje na dokumenty a stránky a emailové adresy organizací, kam lze korupci nahlásit.

⁶⁴ Ministerstvo zahraničních věcí ČR, www.mzv.cz

Ministerstvo zemědělství České republiky na svých webových stránkách, www.mze.cz, odkazuje na možnost nahlášení korupce na telefonické lince ministerstva, kde je zapojený záznamník a na emailové adrese korupce@mze.cz, kam lze písemně oznámit korupční jednání zaměstnanců ministerstva a rezortních organizací. Ministerstvo odkazuje i na OLAF – viz výše uvedený Úřad pro boj proti podvodům, sídlící v belgickém Bruselu.

Příkladem ministerstva, které nemá zřízenou protikorupční linku je Ministerstvo kultury České republiky, avšak ministerstvo zřídilo emailovou adresu v jejich příspěvkové organizaci Národní muzeum. Adresa, kam lze nahlásit korupční jednání je korupce@nm.cz.

Příkladem zřízené protikorupční linky v jiném celku je např. hlavní město Praha. Na svých webových stránkách odkazují na portál o korupci, kam občané mohou nahlásit korupční, neférové a nesprávné jednání úředníků Magistrátu hlavního města Prahy.

4.4 ETICKÉ KODEXY

Etické kodexy jsou dokumenty vydávané organizacemi jako nejvyšší morální pravidla, ke kterým se společnost hlásí, sdělují obchodním partnerům, že se, se skutečnostmi v dokumentu ztotožňují. Jde o vize a cíle, kterými se bez výjimky řídí všichni zaměstnanci a jde o kodexy a skutečnosti shodující se s pravidly kulturními, obvyklými, legislativními. Etické kodexy jsou vydávané soukromými i veřejnými institucemi. Porušení kodexu bývá sankcionováno, ve většině případů končí rozvázáním pracovního poměru či jiného poměru, ukončením členstvím v organizaci apod. Kodexy jsou jedním z mnoha nástrojů uceleného systému, který ztěžuje pozice vytvoření prostoru umožňujícímu korupci. Příklady etických kodexů viz níže.

Etický kodex pracovníků a členů občanského sdružení Oživení. Cílem kodexu je prosazování principů transparentní veřejné správy a udržitelného rozvoje. Posláním je podpora rozvoje občanské společnosti, demokracie a právního státu. Cílem jsou vláda práva, občanská společnost demokratická stojící na pilířích ohleduplnosti a zodpovědnosti, transparentnosti veřejné správy, aktivní účastí občanů na veřejném rozhodování. Dále bezpečná doprava, zdravé prostředí a ochrana kulturního a přírodního dědictví. Principy odpovídají a procesují cíle a vize organizace.

Etický kodex Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců (AFIZ), je souborem etických norem jednání v oblasti poskytování služeb na finančním trhu. Opětovně jde o pravidla slušného a profesionálního chování společně s etickými

principy finančního trhu, dobrými mravy a pravidly korektního obchodního styku. Působnost je vymezena směrem ke klientům, spotřebitelům, obchodním partnerům, zprostředkovatelům působících na finančním trhu, orgánům AFIZ a státním orgánům a institucím. V kodexu jsou definovány principy chování členů AFIZ a závěrem je uvedeno, že porušení kodexu řeší etický výbor dle pravidel organizace, etického a disciplinárního řádu.

Etický kodex Policie České republiky, je z roku 2009, byl vydán policejním prezidentem a byl připraven v souladu s předpisy Evropské unie a doporučením k vydání Radou Evropy. Před vydáním kodexu narůstal počet případů korupce v řadách policie. Kodex upravuje a stanovuje základní principy chování a služebního jednání příslušníků Policie České republiky. Kodex se odvolává na úctu a respekt k lidským právům. Základními hodnotami policie jsou profesionalita, nestrannost, odpovědnost, bezúhonnost a ohleduplnost. Cílem je pomáhat a chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti, chránit práva a svobody, poskytovat pomoc a služby, usilovat o důvěru, prosazovat zákonnost a působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti. Kodex dále odkazuje na závazky policie vůči společnosti, např. nést odpovědnost za osoby, omezené policií na osobní svobodě a odkazuje na závazky příslušníka policie vůči ostatním příslušníkům policie, např. partnersky spolupracovat a netolerovat a nekryt trestnou činnost. Chování police neupravuje jen kodex, ale také zákon o služebním poměru, tedy zákon č. 361/2003 Sb., a pokyn policejního prezidenta č. 181 z roku 2006, který též hovoří o chování příslušníků policie.

Konkrétněji o etickém kodexu pojišťovny v odstavci 5.2.

4.5 NEVLÁDNÍ ORGANIZACE

Nejnámější nevládní organizací je mezinárodní organizace Transparency International, založena v roce 1993 v Berlíně, působící ve více než 90 zemích světa, působí i v České republice. Jde o neziskovou organizaci sledující stav korupce ve společnosti, v České republice i ve světě. Svojí činností se snaží korupci omezovat, přispívat k systémovým změnám jak v oblasti práva, legislativy, tak i ve veřejném nebo soukromém sektoru. Organizace se zaměřuje i na vzdělávací programy a na právní poradenství v oblasti korupce, pokud občané narazí na korupci ve veřejném či soukromém sektoru. Vzdělávání se zaměřuje primárně na vzdělávání veřejné správy a konkrétní vzdělávání je odvozeno od zjištění organizace prostřednictvím monitoringu a

analýz konkrétních problémů. Organizace přispívá i k systematickým změnám, prosadila již mnoho změn v boji proti korupci.

Financování je složené z činnosti samotné organizace, pořádání vzdělávacích akcí, financována je z grantů, dary od soukromých osob, fyzických i právnických jak domácích, tak zahraničních. Cílem organizace je vytváření protikorupční programy a zapojovat do programů společnost, jak občany, tak vládní instituce a podnik, omezovat korupci jak nabídkové tak poptávkové straně a prosazovat reformy, iniciovat dodržování mezinárodních smluv a úmluv, monitoring a analýzy chování společnosti ve spojitosti s korupcí.

Růžový panter je nevládní protikorupční organizace působící v České republice od roku 2002, jako organizace zabývající se korupcí ve veřejné správě. Zaměřuje se na oblast práva, oblast organizovaného zločinu, korupci a praní špinavých peněz. Korupce je zaměřena na veřejný prostor, prostor klientských vztahů, přidělování dotací firmám, které mají neprůhledné vlastnické struktury. Organizace analyzuje problematiku přidělování státních i evropských dotací, výkon státní správy, bezpečnostní problematiku, legislativu, bezpečnostní způsobilost, utajované informace.

Financování garantují jako nezávislé na státních datacích a grantech. Financována je prostřednictvím darů od občanů a firem. Prostřednictvím grantů jen částečně, protože z důvodů střetu zájmů příjemcem grantů být nechce, přesto např. čerpá grant od Velvyslanectví Spojených států amerických v České republice.

Vizí organizace je spoluvytváření prostředí, kde každý občan má právní jistotu, dokáže předvídat postupy orgánů státní správy a jako jeden z pilířů demokracie - nedochází ke zneužívání moci. Cílem organizace je posílení občanských kompetencí, kontrola veřejných financí, správně fungující veřejná správa, přístup občanů k veřejným informacím a vymahatelnost práva a odpovědná bezpečnostní politika státu.

Oživení je další nevládní neziskovou organizací, která prosazuje principy transparentnosti ve veřejné správě a udržitelný rozvoj. Organizace byla založena v roce 1997 jako věnující se rozvoji udržitelné dopravy, potírání korupce, nehospodárnosti ve veřejné správě a transparentnosti veřejného sektoru. Cílem je efektivní veřejná správa, omezení korupce, omezení střetu zájmů úředníků a politiků, podpora vzniku kvalitních protikorupčních zákonů a zapojení občanů do správy věci veřejných. Veřejně nejznámější aktivitou organizace je provozování portálu a programu Bez korupce, www.bezkorupce.cz. Program poskytuje mimo jiné i právní a protikorupční poradenství a organizuje školení a workshopy. Koordinuje síť sdílející zkušenosti s nehospodárností a netransparentností z komunální politiky. Program je

financován prostřednictvím grantů a dotací, jakými jsou např. Velvyslanectví Spojených států amerických v Praze, Norské velvyslanectví, Fond Otakara Motejla, Ministerstvo vnitra ČR a Nadace Open Society Fund Praha.

5 BOJ PROTI KORUPCI V POJIŠŤOVNÁCH

5.1 COMPLIANCE

Compliance, je jedním z pilířů řídicího a kontrolního systému pojišťovny a musí být v souladu se zákonem o pojišťovnictví a prováděcími vyhláškami. Compliance lze volně z angličtiny přeložit jako soulad norem či dodržování pravidel. Většina společností, pojišťoven nevyjímaje, musí zaměstnávat lidi, kteří dohlížejí na implementaci zákonných požadavků, ač z národní legislativy nebo doporučení z mezinárodních evropských nebo světových organizací, do interních pravidel společností. Dále jde o soulad s požadavky regulátorů trhu, Ministerstvem financí, Českou národní bankou, etickými kodexy apod. Ve společnostech je pro compliance vydán interní předpis nebo směrnice, který požadavky, jejich implementaci a dodržování upravuje.

V pojišťovně Generali, kterou jsem si vybral jako příklad, určuje předpis základní cíle, pravidla činnosti vykonávaných v pojišťovně za účelem zajištění dodržování zásad, norem, včetně organizačního řádu a pravomocí, odpovědností a vzájemných vazeb orgánů, útvarů, osob, zásad pro rozpoznávání rizik, vytváření zásad a uchování informací. Vzájemný soulad legislativních norem s regulačními požadavky, vnitropodnikových norem a činností vykonávajících pojišťovnou.

Základními pilíři a compliance činností jsou prevence, detekce a reakce s reportingem. Prevence zahrnuje monitoring právních předpisů, informovanost a připomínkování vnitropodnikových norem, právní poradenství a školení zaměstnanců. Detekce zahrnuje hlášení o nesouladech, identifikace rizik, shromažďování a využívání informací, řízení rizik a auditní zprávy. K reakcím a reportingům patří přijetí nápravných opatření, kontrolní činnost, hodnocení rizik a reporty vedení společnosti.

Compliance riziko je riziko právních a regulačních sankcí. Sankcí finančních, ztráty reputace, dobrého jména v souvislosti s porušením pravidel a uplatnění sankcí, porušení kodexu firmy a kodexu profesní asociace. Sankce mohou mít vliv na finanční stabilitu firmy. Řízením rizika je identifikace, měření a hodnocení rizika. Řízení ve smyslu přijetí nápravných opatření, dále sledování a reporting. Řízením se umožňují rizika auditovat, efektivně řídit a vyvozovat odpovědnost konkrétních osob, útvarů.

Organizace zajištění je řízena představenstvem. Představenstvo je odpovědné a účinné zajištění dohledu, schvaluje zásady, vyhodnocuje reporty a nápravná opatření. Odpovídá za vytvoření compliance politiky, řeší neshody a nesoulady s právním úsekem, vyhodnocuje účinnost a je povinno zprávu předkládat dozorčí radě.

Právní úsek koordinuje a dohlíží na plnění úkolů, provádí kontrolu předpisů, požadavků regulátorů a implementaci připomínek do vnitrofiremních standardů. Dále vede evidenci, provádí kontroly, vydává informace, informuje vedení společnosti, kterému předkládá zprávu o účinnosti compliance, o rizicích, neshodách a nápravných opatřeních, po projednání ve výboru pro řídicí a kontrolní systém. Právní oddělení je povinno minimálně čtyřikrát ročně neshody předložit zprávou výboru pro řídicí a kontrolní systém. Stanovuje plán reagující na změny strategií a rizik. Oddělení poskytuje konzultační činnost a komunikuje s orgány státní správy a orgány dohledu. Zaměstnanci, kteří se zabývají compliance, mají nezávislé postavení k přístupu k informacím po firmě.

Organizační útvary pojišťovny ve spojitosti s problematikou compliance mají odpovědnost za dodržování všech pravidel a zásad compliance v souladu se zákoníkem práce. Ředitel útvaru je odpovědný za realizaci postupů a řízení, zavedení zásad do pracovních procesů. Odpovědný je za kontrolu činností zaměstnanců v souladu s předpisy. Identifikuje a hodnotí riziko. Seznamuje podřízené s předpisy a zajišťuje provedení pravidelných školení. Zajišťuje seznámení zaměstnanců s novými informacemi. Informuje právní oddělení o možnostech sankcí vyplývajících z vedených řízení v souvislosti compliance a neshod ze stížností. Neprodleně zajišťovat nápravu při zjištění porušení zásad, vést o těchto skutečnostech evidenci. Poskytnout součinnost při komunikaci s dozorovým orgánem.

Zaměstnanci jsou v rámci compliance povinni dodržovat zákoník práce, předpisy vydané zaměstnavatelem vztahující se k práci. Zaměstnanec je povinen seznámit se s právními normami, předpisy a dodržovat je při výkonu práce. Informovat nadřízené o compliance riziku, o nesouladu předpisů a vnitropodnikových norem a zaměstnanci mají povinnost seznamovat se pravidelně s novými informacemi.

Monitoring a připomínkování legislativy je dalším z bodů compliance v pojišťovně. Monitoring provádí právní úsek, který vyhodnocuje judikaturu a její dopady na oblasti v pojišťovně a informovat o změnách. Nesoulad vyřešit a aplikovat do vnitropodnikových norem tak, aby nevznikalo dál riziko porušování předpisů a ztrát pro firmu. Hlášení rizik a neshod probíhá přes emailovou adresu, kterou spravují na právním oddělení a k nahlášeným případům poskytují zpětnou vazbu. O závažném nesouladu musí právní oddělení informovat představenstvo společnosti. O rizicích se vzájemně informují právní oddělení a oddělení interního auditu. Interní audit napomáhá identifikovat a analyzovat compliance rizika.

Kontrolní činnost provádí úsek kontroly. Kontrola spolupracuje s ostatními útvary auditu a řízení rizik a navrhuje společně opatření, pokud zjištěné nedostatky vyhodnotí jako závažné nebo nedostatky, na základě kterých je potřebné opravit či upravit předpisy nebo procesy. Oddělení kontroly vymezuje oblasti pro hloubková měření compliance rizik.

Evidence compliance informací je veden centrálně a evidují se všechna sdělení a všechny informace, které měly vliv na přehodnocení předpisů a procesů v pojišťovně. Z vedených informací musí být zřejmé, jaké riziko hrozilo a jaké nápravné opatření, případně kým, bylo přijaté.

5.2 ETICKÝ KODEX POJIŠŤOVNY

Etický kodex mají dnes skoro všechny pojišťovny na trhu, minimálně ty větší, jako jsou Česká pojišťovna, Allianz, Kooperativa nebo Česká podnikatelská pojišťovna. Kodexy se neliší, společným jmenovatelem jsou hodnoty etické a morální, směrem ke klientům a partnerům a směrem do firmy, k zaměstnancům a spolupracovníkům obchodní služby. Pro příklad uvádím kodex Generali, jedné z největších pojišťovacích skupin světa, která v České republice vlastní a ovládá i Českou pojišťovnu. Při dodržování všech pravidel Kodexem uvedených, snižuje se riziko vzniku korupčního prostředí, korupce, odčerpání výnosů z trestné činnosti, praní špinavých peněz.

Etický kodex v Generali Pojišťovna a.s. v České republice vychází z kodexu, který skupina Generali uplatňuje po celém světě. Etika skupiny, vycházející ze sídla skupiny v italském Terstu, uplatňuje principy transparentnosti, korektnosti a nestrannosti. Principy jsou popsány v Kodexu, dokumentu vycházejícím v každé zemi působnosti pojišťovací skupiny. Kodex má přesah i do oblastí jako jsou životní prostředí, ochrana životního prostředí. Zaměřuje se na určení cílů, kterých chce celá skupina, Generali, dosáhnout. Etický kodex se vyvíjí a je aktualizován podle potřeby podpory udržitelného rozvoje, rozvoje konkurenceschopnosti, etických principů, sociálních závazků a respektu k životnímu prostředí. Základní principy popsané v Kodexu pro Českou republiku jsou popsány níže.

Korektnost a poctivost. Skupina sděluje, že pracuje v korektním a platném právním prostředí v souladu s profesní etikou, poctivostí. Zavazuje se přijmout veškerá opatření pro boj s korupcí.

Nestrannost. Pojišťovací skupina konstatuje, že v obchodních vztazích skupiny nedochází k diskriminaci dle národnosti, orientace, pohlaví, přesvědčení, postižení a

politických názorů. Přihlásila se k dodržování lidských práv popsaných v Deklaraci lidských práv.

Mlčenlivost. V případě mlčenlivosti jde Kodex dále, než jsou pravidla mlčenlivosti popsaná v paragrafech zákonů, kterými se pojišťovny řídí a které dodržují, což je např. Zákon o pojistné smlouvě a Zákon o prevenci legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Kodex zakazuje šířit jakékoliv informace k jinému účelu, než jsou účely pracovní.

Střet zájmů. Skupina předchází střetu zájmů, předchází situacím, které by mohly mít za následek střet zájmů a nad rámec vymezený zákonem se vyhnout situacím, kdy zaměstnanec jedná v jiném zájmu, než je zájmem společnosti, s možností získat svůj osobní prospěch.

Volná soutěž. Skupina podporuje volnou soutěž, trh, na kterém za klíčový považuje růst, zlepšování podnikatelského a právního prostředí. Úspěch společnosti je založena na kvalitních produktech a službách, nikoliv na diskreditaci společnosti.

Transparentnost a úplnost informací. Skupina konstatuje, že informace poskytované jsou transparentní, srozumitelné, aby všichni partneři pochopili vztah, do kterého s partnerem vstupují.

Kodex je definován pro každý sektor zvlášť. Sektor s klienty je nejdůležitějším, protože upevňuje vazby a zvyšuje budoucí úspěch. Komunikace probíhá na osobním přístupu s důrazem na potřeby klienta a hledání nejvýhodnějších řešení.

Vztahy se zaměstnanci. Skupina sděluje, že zaměstnanci jsou důležitou částí firmy, věří v jejich hodnotu, schopnosti a odhodlání. Zaměstnanci mají řádné smlouvy a firma nepřipouští žádné formy vykořisťování. Pracovní podmínky jsou důstojné, zdravé a bezpečné a firma podporuje další akce, jako jsou sportovní a kulturní pro současné a bývalé zaměstnance.

Vztahy se smluvními partnery. Za důležité se považuje budování silných, trvalých a vzájemně uspokojivých vztahů. Kvalita, transparentnost a dodržování všech etických parametrů se vyžaduje i od partnerů.

Vztahy s akcionáři. Skupiny vůči akcionářům dodržuje obchodní politiky, aby se zvyšovala hodnota investic, v čase byla zajištěna adekvátní návratnost zdrojů, podporovala stabilitu firmy.

Vztahy s občanskou společností jsou morální povinností skupiny Generali, podporovat společnost v zemích, kde působí, pomáhat a podporovat integraci znevýhodněných lidí do společnosti prostřednictvím vzdělávacích programů, podporou

vědy a výzkumu, ochrany zdraví a bezpečností silničního provozu. Dále podporuje sport, kulturu a vzdělávání.

Vztahy k životnímu prostředí. Podpora Skupiny je na poli životního prostředí prosazována u externích i interních partnerů. Zájmy jsou prosazovány v souladu se zákony, ekonomickými zájmy a potřebami životního prostředí.

Vztahy s ostatními partnery, jako jsou veřejná správa, média, politické strany apod., se řídí obecnými pravidly, avšak s důrazem na korektnost, transparentnost, respektování role partnera.

Porušením Kodexu jsou zahájena opatření na odstranění porušení proti osobám, které jsou za porušení zodpovědné, v souladu s legislativou a ochranou zájmů a dobrého jména společnosti.

5.3 INTERNÍ PŘEDPISY

Interní předpisy jsou ve vnitřním řádu pojišťovny stanovené normy, ve kterých lze vyčíst kompletní fungování pojišťovny, procesy, nastavení a odpovědnosti. Interní předpisy vydávají jednotlivá oddělení a jejichmi pokyny jsou povinni se řídit všichni zaměstnanci a partneři, kteří v určité oblasti s oddělením spolupracují nebo spolupracovat mohou. Některé interní předpisy jsou závazné pro všechny zaměstnance.

Základním dokumentem je příručka kvality. Příručka je nejdůležitějším dokumentem v systému řízení kvality, platná pro všechny zaměstnance pojišťovny. Je v ní uvedeno vše potřebné o struktuře a řízení, odkazuje na další normy a je v souladu s normou ISO 9001:2008, jejíž certifikát Generali Pojišťovna a.s. získala a obhájí.

Politika kvality deklaruje záměry pojišťovny a zdůrazňuje velikost, stabilitu a kvalitní služby zákazníkům. Poskytovat kvalitní služby je nutné v souladu s dodržováním firemní kultury, což znamená, že firma je zákaznický orientovaná, umím naslouchat, sjednaná pravidla platí pro všechny, nikdo není dokonalý, když kritika, tak přímá a konstruktivní, raději rychle a dobře, než dokonale a nikdy a umí se ocenit úspěch. Jedním z hesel je: „Usilujeme o to, stát se v České republice jednou z největších a také nejstabilnějších pojišťoven, která poskytuje vysoce hodnotné a kvalitní služby svým zákazníkům.“⁶⁵

Služby a produkty poskytují klientům pojistnou ochranu, finančně kryjí škody způsobené nahodilými událostmi. Stížnosti řeší řešitelé a ombudsman pojišťovny.

⁶⁵ Příručka kvality, Generali Pojišťovna a.s.

System řízení kvality je zaměřen na zákazníka, vedení společnosti, zaměstnance, procesní přístup, systémový přístup k managementu a neustálé zlepšování. Např. v odpovědnosti managementu jde o plánování, pravomoci, politiku kvality. U managementu zdrojů o poskytování zdrojů, lidské zdroje, pracovní prostředí. V realizaci produktů je vše zaměřeno na návrhy, vývoj a realizaci poskytovaných služeb. Konečná fáze je měření a analýzy vedoucí ke zlepšování a řízení neshodných produktů.

Struktura systému je poskládaná z organizační struktury a struktury procesů takovým způsobem, aby odpovídala zákonům a normám, předpisům a požadavkům zákazníků. Pod nejvyšším řádem, příručkou kvality je etický kodex a organizační řád. Řády jsou rozvedeny dalšími předpisy a vycházejí ze zákonných požadavků. Samostatně stojí řád podpisový. Dalšími dokumenty, které stanovují procesy a postupy jsou interní předpisy, odborné pokyny a katalogy profesí. Procesy stanoví sled pracovních činností zaměstnanců, používané aplikace a nástroje. Odborné pokyny jsou postupy pracovních procesů. Katalog profesí obsahuje popsaná pracovní místa, jejich náplně, zařazení v organizační struktuře a podpisová pravidla stanovují finanční limity k určitým operacím a postupům, revizím, případně nákupům, pro jednotlivé kategorie zaměstnanců. Veškeré předpisy jsou zaměstnancům přístupné, kdykoliv k nahlédnutí a prostudování. Interní komunikace je považována za nezbytnou pro efektivní provoz firmy. Zdrojem informací je nástěnka, elektronický nástroj, do kterého se dostane každý zaměstnanec přes svůj počítač, poslední roky i přes chytrý telefon. Na nástěnce jsou k nalezení zprávy obchodní služby, přehledy, základní statistická data, pomůcky. Dalším zdrojem informací o dění v pojišťovně je čtrnáctideník Parťák, sloužící především zaměstnancům a pojišťovacími agentům. Pro zprostředkovatele slouží především internetový portál pojišťovny, nazývaný e.Point. Zdrojem informací je samozřejmě i internet, poskytující i informace o controllingových statistikách, likvidaci pojistných událostí a informace o jiných datových portálech. Jednotlivým oddělením slouží k předávání informací porady, z nichž se vypracovávají zápisy, které se ukládají v databázi volně přístupné zaměstnancům oddělení. Posledním zdrojem jsou školení spravovaná a pořádaná personálním oddělením. Na obligatorní školení mají povinnost se v určitém časovém horizontu přihlásit všichni zaměstnanci, na fakultativní, která jsou spíše odborná, se hlásí zaměstnanci konkrétních útvarů, pokud znalosti potřebují pro výkon své práce.

Organizační struktura je tvořena organizačními jednotkami. Jde o liniový systém, vyjadřující hierarchii, vzájemnou nadřízenost a podřízenost. Na nejvyšším stupni stojí

generální ředitel, který spojuje činnosti spojené s řízením firmy. V obchodní službě jsou nevyššími jednotkami oblastní ředitelství na jednotlivých regionech. Nižší složkou, zajišťující péči o zákazníky a pro každodenní kontakt s lidmi jsou určené oblastní kanceláře. Mimo obchodní službu, ve všech ostatních odborných a podpůrných odděleních je struktura vedena vrchními řediteli, podřízenými generálnímu řediteli. Vrchní ředitelé řídí pomocí středního a nižšího managementu jednotlivé úseky definované organizačním řádem. Zjednodušeně lze sdělit, že jde o úseky podpory obchodní služby, úsek správy smluv a likvidace pojistných událostí a úsek sdružující vzdělávání, informační technologie apod.

Příručka kvality se zabývá i procesním řízením, kdy, kde a kým jsou vedeny projekty. Popisuje péči o zákazníky a pojistné kmeny, popisuje likvidace škod, řízení a plánování, rozhodování. Součástí je i řízení kvality, rizik a bezpečnosti, což zahrnuje procesy měření, analýzy a zlepšování, tedy práci interního auditu, interního kontrolního systému, průzkumu trhu, účetnictví a bilance a průběžného zlepšování.

Interní audit kvality a vnitřní revize směřuje k odhalování neshod v požadavcích na procesy a odchylky v efektivnosti, již nastalých nebo potenciálně možných. Auditóři navrhnou nápravná a preventivní opatření ke zlepšení procesů ve spolupráci se zaměstnanci konkrétních útvarů, což mohou zaměstnanci i jednotlivě, prostřednictvím inovačních návrhů. Průběžná opatření definuje jako odpovědnost vedoucích zaměstnanců a jejich pravomoci přijímat nápravná opatření a zvažovat preventivní opatření v jím svěřených oblastech. Navazující je nutná odbornost, odborná způsobilost zaměstnanců a spolupracujících partnerů, případně dodavatelů. Vzdělávání zabezpečuje personální oddělení ve spolupráci s odbornými útvary. Procesy popsané v příručce kvality jsou definovány tak, aby se zvyšovala spokojenost zákazníka, splňovaly legislativní požadavky a byly efektivní. Procesy jsou definovány v interních předpisech a jsou modelovány elektronicky v prostředí softwarového nástroje, který simuluje reálný model fungování firmy, identifikace vlastníků procesů a definování vstupů, výstupů a zdrojů, rolí a odpovědností.

Podpisový řád, je řádem, který upravuje podepisování dokumentů společnosti ve vnějším styku v souladu s organizačním řádem, upravuje podpisová oprávnění pro jednotlivé oblasti činnosti. Řád je platný pro všechny zaměstnance. Pravidla a oprávnění vyplývají z funkcí, tj. z výkonu člena představenstva a z prokury dle obchodního zákoníku, z výkonu – pracovního zařazení zaměstnance, z občanského zákoníku a z pověření zaměstnance nebo udělení plné moci. Každá z funkcí má v řádu rozepsané pravidla, co a kde může za firmu podepsat. Obecně platí zásada dvou

podpisů, tj. na dokumentech musí být podpis dvou osob, které dokument mohou podepsat. Výjimky tvoří jen dokumenty ve vnitřním styku, dokumenty pro soud, příjmové pokladní doklady, návrhy pojistných smluv, hromadná korespondence, dokumenty vytvořené za mimořádných událostí a elektronické dokumenty. Dokument uvádí, formy podpisů, vlastnoruční, elektronický a parafa. Dále odkazuje na podpisová pravidla, což je dokument, který vydávají samostatně oddělení, kde se zaměstnanci s podpisy setkávají nebo setkat mohou. Příkladem je oddělení likvidace, kde se k podpisovým pravidlům uvádějí limity revizí pro likvidátory. Limitem je stanovena částka, kterou likvidátor může vyplatit za klientem uplatněnou náhradu škody anebo limit, do kterého může škodu zrevidovat, zkontrolovat dalším kolegům. Částky v řádech miliónů revidují ředitelé, členové představenstva společnosti.

Interních předpisů je mnoho, ale druhým důležitým předpisem je předpis upravující zásady ochrany dat a bezpečnost informačních technologií. Většina dat je důvěrných a vyžadují ochranu při zpracování i archivaci dat v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů. Cílem ochrany je zajištění důvěrnosti, integrity, autentičnosti, využitelnosti a dostupnosti dat. Předpis je platný pro všechny zaměstnance, kteří používají informační technologie. Předpis vymezuje problematiku informačních technologií, bezpečnostní politiku, organizaci a řízení se zaměřením na provozní řády a havarijní plány, režim zálohování dat a archivace. Vymezuje personální kompetence, výběr zaměstnanců, jejich seznámení s bezpečnostními pravidly pro IT. Prostředí, klíčová místa systému, včetně systémů chladících, detekčních a poplašných systémů. Upravuje kontroly, jak fyzické, tak přístupové do systémů.

5.4 AML

AML je zkratka z anglického anti money laundering, v češtině oficiálně legalizace výnosů z trestné činnosti, lidově praní špinavých peněz.

Zákon, který legislativně upravuje pravidla je zákon č. 253/2008 Sb., o prevenci legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a navázal na zákon č. 61/1996 Sb. – viz bod. 3.5 této práce.

Zákon vznikl na základě doporučení evropských orgánů k aktualizaci původního zákona a byl doplněn o nové prvky, např. o politicky exponovanou osobu a zpřísnil pravidla identifikací, kontrol a případných hlášení dozorovému orgánu nad praním peněz, kterým je Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky. Zákon na začátku vymezuje, kdo se jím musí řídit. Subjekty jmenuje jako povinné osoby a ukládá jim, vypracovat systém vnitřních zásad, který je v pojišťovně vpraven do

interních předpisů, kterým mají povinnost se řídit a dodržovat pravidla uvedená v předpise, všichni zaměstnanci a zprostředkovatelé, kteří mají co do činění s oblastí životního pojištění. Zákon také nařizuje jednou do roka provést školení zaměstnanců a zprostředkovatelů, z pohledu zákona tzv. odpovědných osob a dále nařizuje ustanovit odpovědnou osobu za oblast legalizace výnosů z trestné činnosti, která jednou ročně předloží představenstvu společnosti a dozorčí radě společnosti hodnotící zprávu o činnosti a opatřeních k prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti.

Nejdůležitější pasáže zákona – viz níže uvedené. Povinné osoby jsou subjekty, které se při své činnosti mohou potkat s možností, kdy klient, využije-li nástroje či produktu subjektem nabízeném, bude moci do produktu investovat, vložit finanční prostředky, potažmo získané z nelegální činnosti a prostředky přenést na trh jako prostředky legálně získané. Tedy jde o nástroje a produkty, ve kterých se nechají prát peníze. Mezi takové subjekty patří banky, obchodníci s cennými papíry, směnárny, kasina, ale i pojišťovny s produkty investičního a životního pojištění, případně s penzijním připojištěním, kam také lze vložit finanční částku jako pravidelný nebo mimořádný vklad.

Povinnost identifikace vychází i z doporučení dozorového orgánu, České národní banky, která razí zásadu, znej/poznej svého klienta. Každý subjekt na trhu by měl vědět, s kým má tu čest, kdo je jejich klientem, komu nabízí svůj produkt či službu. Zákon o AML pro identifikaci přesně definuje, co klient musí sdělit. Jde o jméno, příjmení, rodné číslo či datum narození, místo narození, národnost, adresu pobytu. Obchodní zástupci pojišťovny při kontaktu s klientem zaznamenají do formulářů návrhů pojistných smluv uvedené data a zkontrolují, zda na předloženém dokladu, jehož údaje také zaznamenají, je skutečně vyobrazen člověk, který fyzicky stojí před nimi a který si produkt či službu objednává. Je-li fyzická osoba podnikatel, je povinnost zaznamenat i adresu a místo podnikání a identifikační číslo firmy. Je-li identifikována právnická osoba, zaznamenají se stejné údaje, identifikuje se člověk, který za právnickou osobu jedná, zaznamenají se jeho identifikační údaje a údaje firmy. Zjišťuje se skutečný vlastník, tedy člověk, existuje-li, který dle zákona nakládá více než 25 % společnosti. V praxi to znamená, že to je člověk, který za zisk společnosti jezdí na dovolenou, nakládá s prostředky. Kontrolami dozorového orgánu bylo v posledních dvou letech zjišťováno, že skutečný vlastník není zjišťován a zvyšuje se tlak dozorového orgánu, České národní banky, na povinné osoby ke zjišťování skutečného vlastníka.

Skutečný vlastník musí být zjišťován i pro účely amerického daňového zákona FATCA, viz bod 2.5 této práce. V případě zavádění nových prvků do systému

sledování a kontrol určitých parametrů se používají a zakreslují procesní mapy – viz příloha C, které pomáhají neopomenout některou činnost či důležitý aspekt v procesu.

V případě, že se člověk, klient, odmítne identifikovat, nesmí s ním být dle zákona uzavřen obchodní vztah, v případě pojišťovny pojistná smlouva.

Na začátku, případně i v průběhu vztahu, je povinnost zjistit, zda klient je označován jako politicky exponovaná osoba (PEO). Pokud je označen jako PEO nebo vkládá do produktu, v případě pojišťovny na investiční složku životního pojištění částku vyšší, než je hranice určená metodikem povinné osoby, avšak zákon říká částku vyšší než je 15 000,- €, případně ekvivalent v korunách, anebo je obchodní transakce z nejrůznějších důvodů podezřelá, je nutno provést kontrolu, zjistit a dotázat se na zdroj a původ finančních prostředků užitých v obchodě. Jedním z dokumentů, který požaduje pojišťovna doplnit je finanční dotazník – viz příloha A této práce. V případě, že klient odmítne součinnost při kontrole, nebude dle zákona s klientem uzavřen obchod, případně bude obchodní vztah ukončen. To je pro případy, kdy pojištění trvá i několik let a na pojistnou smlouvu je vložen mimořádný vklad, který nelze identifikovat. Skládá-li klient finanční částky v nepravidelných, případně pravidelných a vyšších, avšak podlimitních částkách, jsou transakce sledovány a podezřelé transakce hlášeny na FAÚ, na Finanční analytický útvar k prověření.

Politicky exponovaná osoba je osoba ve významné veřejné funkci s celostátní působností, avšak za splnění dvou podmínek, buď vykonává svojí funkci mimo Českou republiku anebo má trvalý pobyt mimo Českou republiku. Původní záměr byl mít označené všechny lidi, kteří nakládají s veřejnými financemi, avšak za PEO jsou označováni jen lidé působící v zahraničí, např. velvyslanci. Dále jsou za PEO označováni lidé, kteří jsou s PEO partneři v podnikání, společníci ve firmách, a lidi v příbuzenském či jiném, např. partnerském vztahu. Zákon však nehovoří o sourozencích. Sourozenec není označován jako politicky exponovaná osoba. Pojišťovna zjišťuje, zda lidé jsou PEO na základě čestného prohlášení, tj. klienti zaškrtnutou kolonkou na návrhu pojistné smlouvy. Čestné prohlášení je nejsnadnější a nejméně komplikovanou metodou, jak zajistit informace a dostát zákonné normě. Existují veřejné databáze, shromažďující informace o politicky exponovaných osobách většiny zemí světa, společně s databázemi osob hledaných, nežádoucích a teroristech, avšak přístup do obdobných databází je zpoplatněn několika tisíci € za rok a mnoho firem, včetně pojišťoven, do databází neinvestuje.

Podezřelé obchody jsou zaměstnanci nahlašovány na osobu odpovědnou za oblast praní špinavých peněz, která vyhodnocuje a případně dále oznamuje podezřelé obchody.

Podezřelé obchody se oznamují na FAÚ. Jde o administrativní útvar na ministerstvu financí. Hlášení z pojišťoven jsou ročně v řádu několika jednotek kusů oznámení. Viz níže uvedená tabulka č. 4, kde jsou znázorněny hlášení z pojišťoven k celkovému počtu hlášení podezřelých obchodů.

Tabulka 4: Počet hlášení OPO a počet oznámení z pojišťoven v ČR

Rok	Počet OPO	Oznámení z pojišťoven	%
2010	1887	19	1,00
2011	1970	28	1,42
2012	2191	30	1,36

Zdroj: Finanční analytický útvar

Tabulka č. 5 uvádí počet oznámení o podezřelém obchodu od všech povinných osob působících na trhu, které se s podezřelým obchodem setkaly a rozhodly se obchod nahlásit a uvádí počet trestních oznámení z celkového počtu nahlášených případů. Trestní oznámení podává Finanční analytický útvar MF ČR po prošetření případu prostřednictvím policejního útvaru odhalování korupce a finanční kriminality.

Tabulka 5: Celkový počet hlášení OPO⁶⁶ a počet podaných TO⁶⁷

Rok	Počet OPO	Počet TO	%
2001	1750	101	5,7
2002	1264	115	9,0
2003	1970	114	5,7
2004	3267	103	3,1
2005	3404	208	6,1
2006	3480	137	3,9
2007	2048	102	4,9
2008	2320	78	3,3
2009	2224	191	8,5
2010	1887	296	15,6

Zdroj: Finanční analytický útvar

⁶⁶ OPO – oznámení o podezřelém obchodu

⁶⁷ TO – trestní oznámení

Všechna nastavená pravidla, odrazující od pokusu páchat korupce nebo pojistných podvodů, klienty nebo zaměstnance pojišťoven, neznamenají, že dochází ke snižování statistických údajů ohledně uvedené problematiky. V časovém horizontu se stále zvedají šetřené případy, finanční objem uplatněných nároků na náhradu škody. Viz níže uvedená tabulka.

Tabulka 6: Statistika pojistných podvodů, Generali 2005 – 2011

	Počet šetřených případů	Výše nárokové škody (v tis. Kč)	Výše prokázané hodnoty (v tis. Kč)	Počet podaných trestních oznámení
2006	298	21 430	5 600	32
2007	308	30 000	10 000	23
2008	304	25 200	10 190	36
2009	364	67 105	32 054	44
2010	410	70 727	50 309	32
2011	485	260 585	73 700	20
2012	463	187 514	44 813	27

Zdroj: Generali Pojišťovna a.s.

5.5 SYSTÉM SLEDOVÁNÍ VAZEB

Pojišťovny s nástupem nových moderních technologií začaly využívat softwarové nástroje pro boj s nekalými praktikami klientů, počínaje pojistnými podvody a korupcí konče. Zvyšující se podíl podvodů, klientelistických zájmů a jiných praktik odčerpávajících finanční prostředky společnosti nutí pojišťovny k investicím do programů, které dokáží odhalit propojenost klientů, vazby na subjekty, přepojišťování objektů apod. Sledování vazeb je prevence v boji proti podvodům a korupci. Jedním ze systémů je systém s názvem Credit info. Jde o nástroj rychlého zobrazení ekonomického zdraví firem, vzájemných vztahů osob a společností. Systém integruje komerční a veřejné informační zdroje a během několika málo sekund dokáže rozkrýt pozadí aktivních ekonomických subjektů, čímž napomáhá prověřovat rizika spjatá s okolím prověřovaného subjektu.

Systém slouží k prověřování ekonomického zdraví partnerů. Využívá se ve veřejné i soukromé sféře, bezpečnostních složkách, politice, státní správě i průmyslu. Pomocí systému a jeho prevenci se firmy vyhnou potenciálním potížím s vymáháním

pohledávek. Systém monitoruje insolvence, případně jiné negativa. Obsahem je obraz firmy a jejího okolí, které může mít dopad na firmu samotnou. Obsahuje kreditní informace o subjektech, jako jsou účetní závěrky, platební informace, informace o dlužích, konkursech, likvidacích. Sledují se finanční závazky, rozvaha zisků a ztrát a připojen je i katastr nemovitostí. Informace jsou archivovány.

Systém automaticky dokáže monitorovat a upozorňovat na vybrané informace o subjektech. Výstupy jsou interpretovány v jedné zprávě. Systém dokáže i na základě finančních a nefinančních údajů počítat rizikovost, skóre, pravděpodobnost úpadku společnosti. Systém udržuje tzv. black list, tedy seznam firem, které nedostály svým závazkům a jsou v některé z databází evidované. Jde především o konkurzy, úpadky, insolvence apod.

Dalším systémem, který dokáže sledovat vazby mezi klienty, subjekty a působí v prevenci proti nekalým praktikám, v boji proti pojistným podvodům a korupci je systém SVIPO, systém pro výměnu informací o podezřelých okolnostech, který systémem profesní skupiny a funguje pod zastřešením České asociace pojišťoven, konkrétně sekci prevence a odhalování pojistného podvodu. Systém je databází, která zajišťuje vzájemnou výměnu a sdílení informací o skutečnostech týkajících se pojištění fyzických a právnických osob mezi pojišťovnami. Systém umožňuje systémově identifikovat pojistné události, u kterých existuje vysoká pravděpodobnost podezření na pojistný podvod. Data do systému nahrávají pojišťovny. Systém odhaluje organizované skupiny připravující a realizující podvody, odhaluje více vyplacených plnění za shodnou škodu od více pojišťoven, sleduje četnost škod, a další náležitosti, které jednotlivé pojišťovny nemohou odhalit, případně odhalí jen náhodně. Systém vyhodnocuje některé sledované okolnosti automaticky a generuje informace pro pojišťovny. Data archivuje 10 let od událostí. Správce garantuje, že nedojde k úniku dat a všechny informační transakce jsou v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů.

Příklad rozkreslených vazeb subjektů v systému je uveden v příloze B.

6 PRAKTICKÁ ČÁST, CÍLE PRŮZKUMU A METODIKA

6.1 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část se zaměřuje na současný boj proti korupci. Zaměřuje se na boj s korupcí obecně ve společnosti, konkretizuje oblast boje proti korupci v pojišťovnictví. Vychází z tématu práce, v praktické části byly vytvořeny hypotézy, které se po analýze shromážděných dat buď potvrdí, nebo vyvrátí, tedy odpoví na otázky, zda je boj s korupcí efektivní a dostatečný a zda pracovníci v pojišťovnictví vnímají boj s korupcí jako důležitý a nutný, a zda by se zapojili do boje aktivně, přispěli svými znalostmi pro zefektivnění procesů.

Metodou výzkumu je zpracování a rozeslání dotazníku vytvořeného autorem. Dotazník byl písemný, rozeslán emailem. Viz níže je uvedený text, který dotazník uváděl.

Dobrý den,

jmenuji se Jan Šilar a jsem studentem druhého ročníku magisterského studia Univerzity Jana Amose Komenského v Praze, obor hospodářská politika a správa. Vypracovávám diplomovou práci na téma Boj proti korupci v ČR, minulost a současnost...

Obracím se na Vás se žádostí o vyplnění přiloženého dotazníku, který je výchozím pro zpracování praktické části diplomové práce. Vyplnění zabere jen pár minut, analýza bude zpracovaná anonymně a bude sloužit jen pro účely uvedené práce.

Pokud souhlasíte a odpovíte mi na níže uvedené otázky, žádám Vás o označení odpovědi, kterou považujete za vyhovující.

Děkuji.

6.2 CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU A ČASOVÝ HARMONOGRAM

Výběrový soubor, vzorek je složen z lidí, kteří se pohybují ve finanční sféře, konkrétně v pojišťovnictví. Jsou zaměstnanci pojišťoven, makléřských firem nebo pracují jako pojišťovací zprostředkovatelé. Dotazník byl rozeslán na 150 lidí, což je dostatečný vzorek, který reprezentuje názor lidí na uvedenou problematiku.

Časový harmonogram dotazníkové části byl přizpůsoben práci v oboru pojišťovnictví.

Říjen/Listopad 2012 - vytvoření dotazníku

Leden 2013 - rozeslání dotazníku

Únor 2013 - sběr dotazníku a analýza dat

Březen 2013 – zpracování

6.3 CÍLE PRŮZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ

Na základě formulovaných problémů byly stanoveny následující cíle průzkumu.

1. Zjistit, zda názor, odborné veřejnosti jedné profesní skupiny, na boj s korupcí ve společnosti je vnímán jako odpovídající, dostačující.
2. Zmapovat, zda pravidla nastavená v pojišťovnictví na boj s korupcí jsou odpovídající, dostatečná a účinná.
3. Zjistit, zda respondenti průzkumu vědí či znají nedostatečná opatření a zda by se sami zapojili do řešení, nastavování pravidel pro boj s korupcí v oblasti pojišťovnictví.

Dotazník – viz příloha č. IV.

Hypotézy průzkumu. Po zpracování praktické části vyvrátit či potvrdit, zda:

1. Pravidla nastavená pro boj s korupcí ve společnosti jsou dostatečná a není potřeba je zdokonalovat.
2. Občané země již rezignovali a do boje s korupcí se nechtějí aktivně zapojit.
3. Pravidla nastavená pro boj s korupcí v pojišťovnách, potažmo pro boj s pojistnými podvody jsou dostatečná.
4. Účinnost opatření nastavených v pojišťovnách je efektivní.

7 VÝSLEDKY PRŮZKUMU

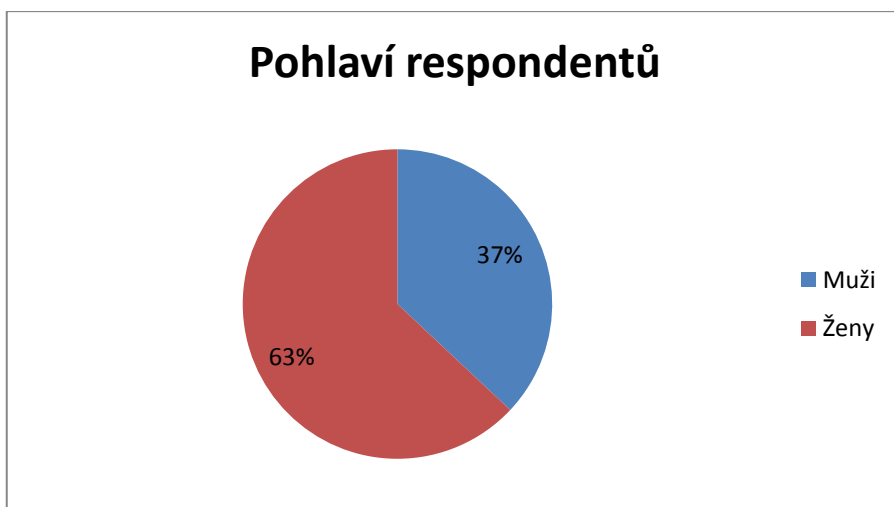
7.1 HODNOCENÍ

Dotazníkové šetření bylo rozesláno emailem na lidi pracující v oblasti pojišťovnictví. Osloveno bylo 150 lidí, náhodně vybraných z kontaktní databáze v Generali Pojišťovna a.s. Dotazník vyplnilo 136 lidí, což je 91 % dotázaných a v analýze vycházím z počtu 136 lidí jako 100 %. V dotazníku nebylo rozlišeno, na kterých pozicích lidé pracují, zda jde o řadové zaměstnance, střední či vyšší management.

7.2 GRAFICKÁ A POPISNÁ ČÁST

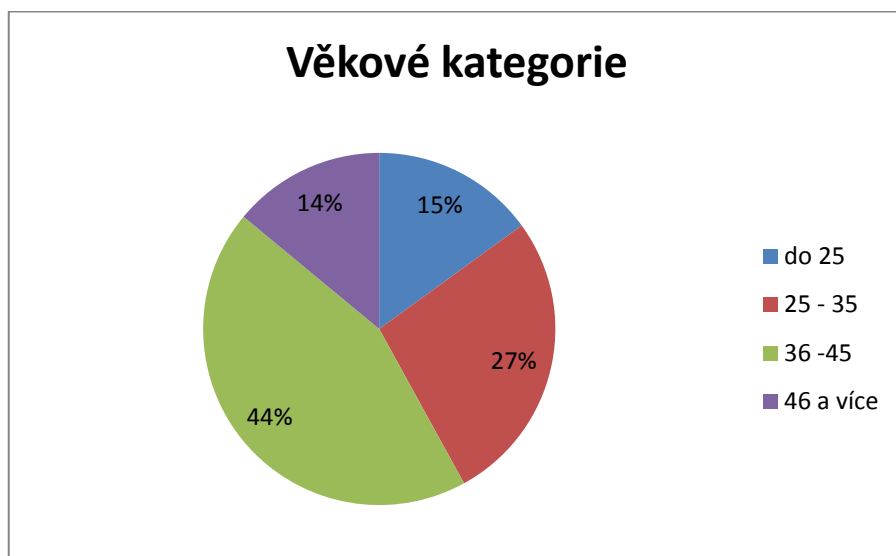
Pohlaví respondentů. Dotazníku se zúčastnilo 136 lidí, 50 mužů, což je 37 % a 86 žen, což činí 63 %.

Graf 1: Pohlaví respondentů.

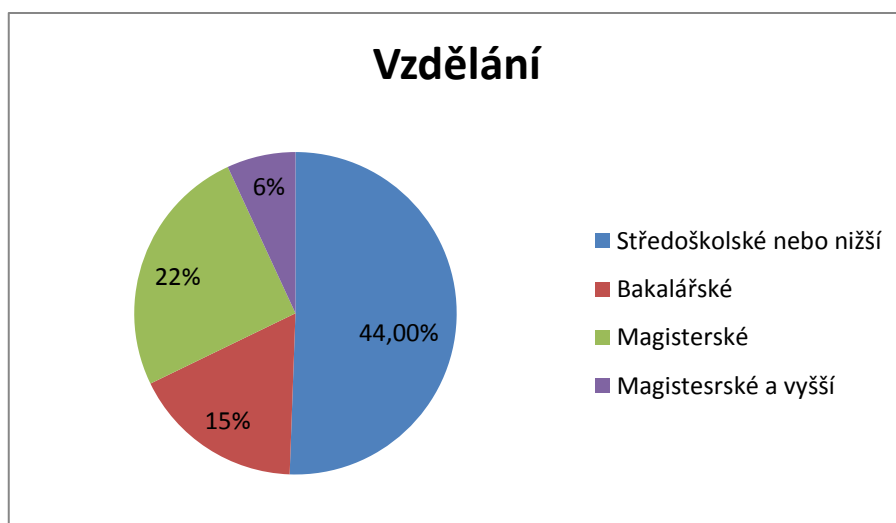
Věkové kategorie. Věková hranice zúčastněných respondentů je následující. 15 % respondentů je do 25 let. 27 % je ve věkové hranici mezi 25 a 35 lety. Ve věkové kategorii mezi 35 a 35 lety odpovědělo 44 % respondentů a jen 14 % respondentů je ve věku nad 46 let.

Graf 2: Věkové složení respondentů.

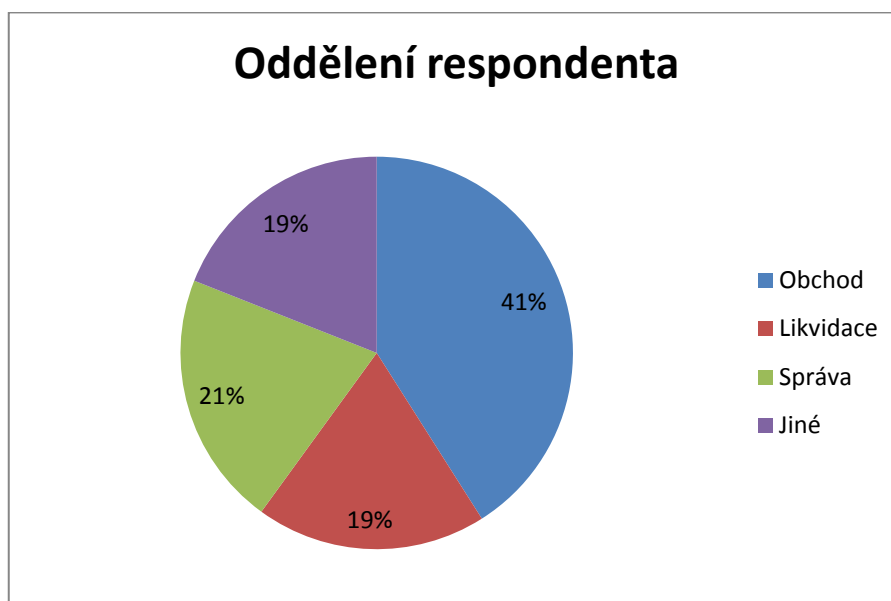
Vzdělání. Respondenti byli dotazováni na nejvyšší dosažené vzdělání. Odpověděli následovně. 44 % respondentů uvedlo, že jejich nejvyšším vzděláním je vzdělání středoškolské, s největší pravděpodobností půjde o maturitu, avšak ze své praxe vím, že lidi bez maturity v pojišťovnictví pracují, a to převážně v obchodní službě. V odborných odděleních prakticky již nepracují. 15 % respondentů uvedlo bakalářské vzdělání, což je překvapující, ale pojišťovny podporují vzdělání svých zaměstnanců a spolupracovníků, přispívají lidem na vzdělání. Pojišťovny platí část školného a studentům umožňují čerpat studijní volno. 22% respondentů odpovědělo, magisterské vzdělání. Jen 6 % vyšší než magisterské.

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.

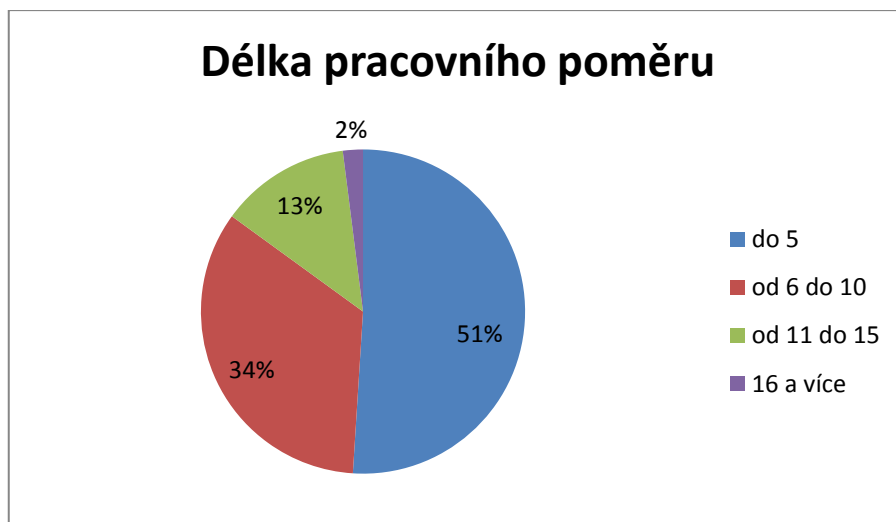
Oddělení, ve kterém respondent pracuje, je oddělení ve struktuře pojišťovny. V obchodní službě pracuje 41 % respondentů, z čeho tvoří 60 % ženy. 19 % lidí uvedlo, že pracuje v oddělení likvidace, 21 % respondentů je zaměstnáno na správě smluv. Respondenti, kteří v odpovědi uvedli jiné, doplnili, že pracují v oddělení marketingu, správy budov a kontaktního, komunikačního, centra. Jde o 19 % respondentů.

Graf 4: Oddělení, ve kterém respondent pracuje.

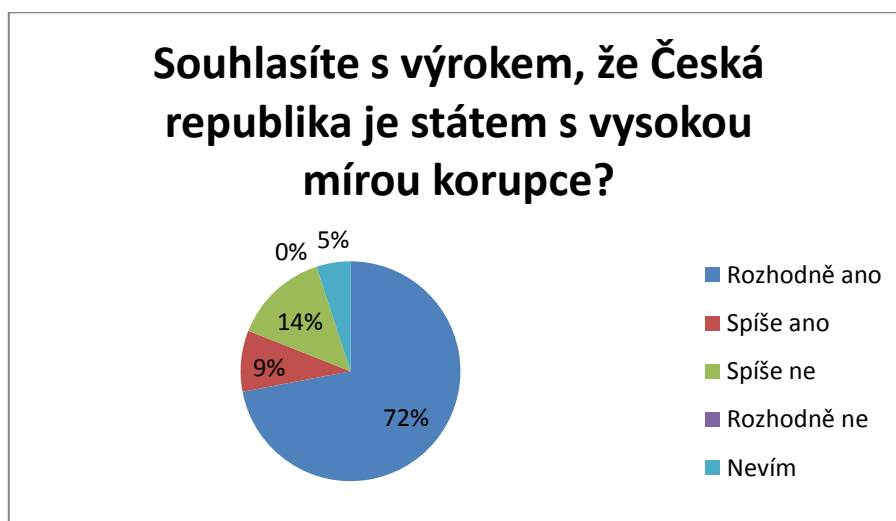
Délka pracovního poměru. Pod tímto statistickým údajem se skrývá délka práce pro pojišťovny, makléře, oblast pojišťovnictví. 12 % respondentů nemá pracovní poměr, pracovní smlouvu se zaměstnavatelem, ale jsou osoby samostatně výdělečně činné, avšak pracující v oboru. 51 % respondentů pracuje v oboru do 5 let. Odkazuje to na oddělení, které vznikly jako nové a hlásí se do nich mladí lidé, kteří po dvou třech letech odcházejí studovat, zkoušejí nové zaměstnání, obory. Jde o marketing, správu smluv a komunikační centrum, částečně i likvidaci. 34 % pracuje v oboru od 5 do 10 let. Nad deset let pracuje jen 15 % lidí, z toho jen 2 % nad 16 let. Mezi těmito 15 % nejsou lidi ze správy smluv a komunikačního centra.

Graf 5: Délka pracovního poměru respondenta v pojišťovnictví.

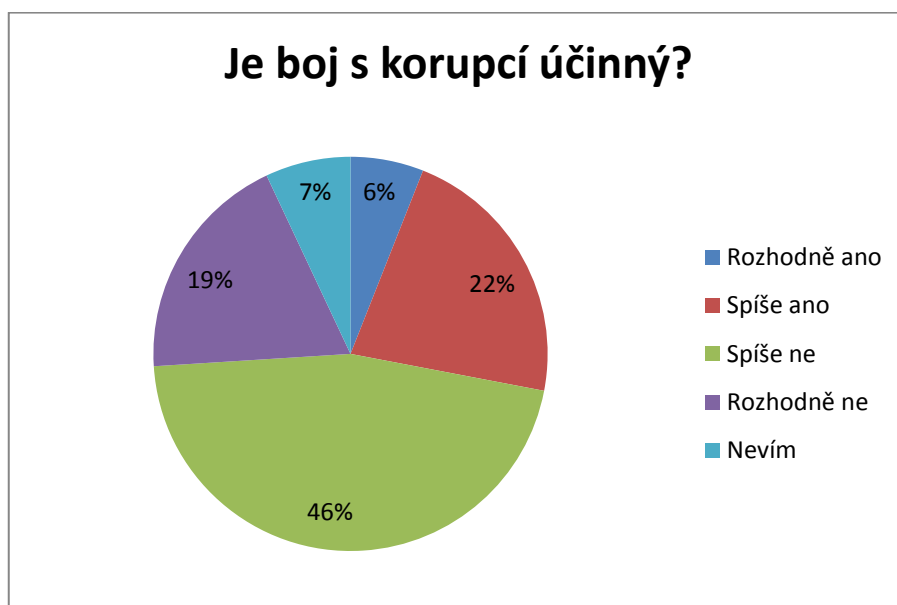
Souhlasíte s výrokem, že Česká republika je státem s vysokou mírou korupce? To byla otázka, na kterou respondenti výzkumu odpověděli následovně. Rozhodně ano odpovědělo 72 % dotazovaných, mezi kterými byli všichni respondenti s bakalářským vzděláním a všichni s nejvyšším vzděláním. 9 % lidí odpovědělo spíše ano, tj. 79 % respondentů věří, že je Česká republika zemí s vysokou mírou korupce. 14 % respondentů uvedlo spíše ne, tedy korupce ano, ale není vysoká. Nikdo z respondentů neodpověděl rozhodně ne a jen 5 % lidí uvedlo, že neví. V 5 % lidí nejsou lidi z obchodní služby a likvidace.

Graf 6: Souhlas s výrokem, zda ČR je státem s vysokou mírou korupce.

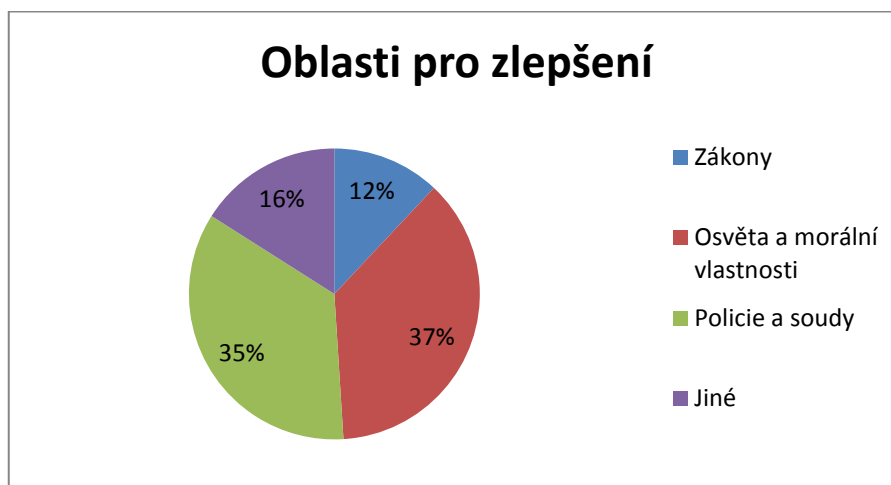
Domníváte se, že boj s korupcí je účinný, nastaven správně? Na uvedenou otázku odpovědělo rozhodně ano jen 6 % respondentů, všichni z obchodní služby. Spíše ano zaznělo od 22 % lidí. 46 % lidí je k účinnému boji skeptičtějších, odpověděli, že boj s korupcí účinný spíše není. 19 % jej nepovažuje za účinný a 7 % nevědělo.

Graf 7: Účinnost boje proti korupci.

V případě, že ne, ve které z uvedených oblastí je nutné zlepšení? Na tuto otázku odpověděli 2 % lidí, kteří v předchozí otázce odpověděli ano, tedy rozhodně ano a spíše ano a odpověděl i člověk, který na předchozí otázku odpověděl, že neví. Respondenti nevidí problém v zákonech, zákony uvedlo jen 12 % respondentů, ale 37 % vidí problém v morálce a osvětě a 35 % vidí problém v policii a soudech. 16 % lidí uvedlo jiné, k čemuž doplnili ve většině případů, že jde o souběh všech nabídnutých variant.

Graf 8: Oblasti pro zlepšení v boji proti korupci.

Věříte, že účinností nových zákonů lze docílit prostředí, které by šlo označit za méně korupční? Na tuto otázku odpovědělo 40 % respondentů rozhodně ano, což není překvapující, pokud 6 % lidí odpovědělo na účinnost boje s korupcí rozhodně ano, ale jen 12 % respondentů vidělo v předešlé otázce pro zlepšení zákony. 26 % lidí odpovědělo spíše ano. 34 % odpovědělo spíše ne. Rozhodně ne a nevím neodpověděl nikdo z oslovených.

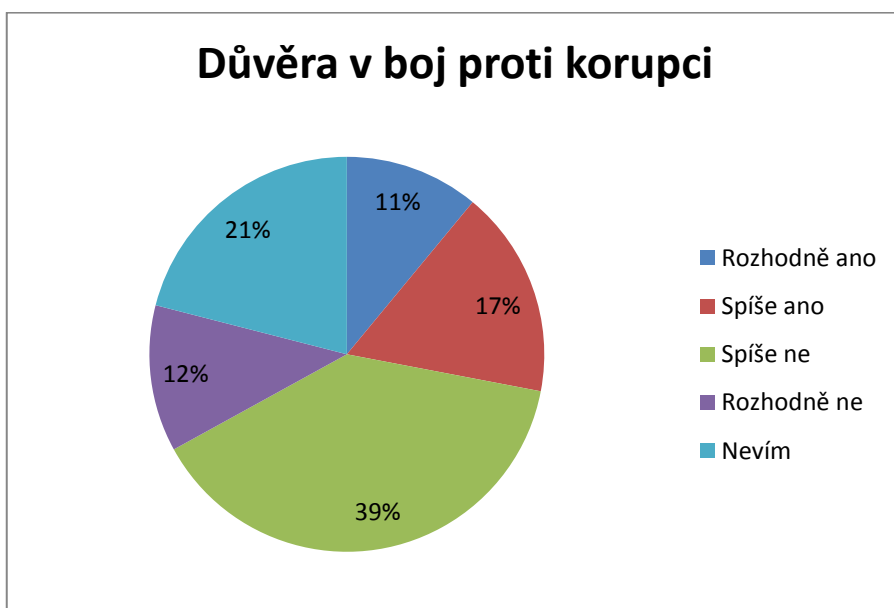
Graf 9: Dojde s novými zákony k zlepšení korupčního prostředí.

Další otázka byla následující. Domníváte se, že většina občanů státu stále věří boji proti korupci? Odpověď rozhodně ano uvedlo 11 % respondentů. Spíše ano

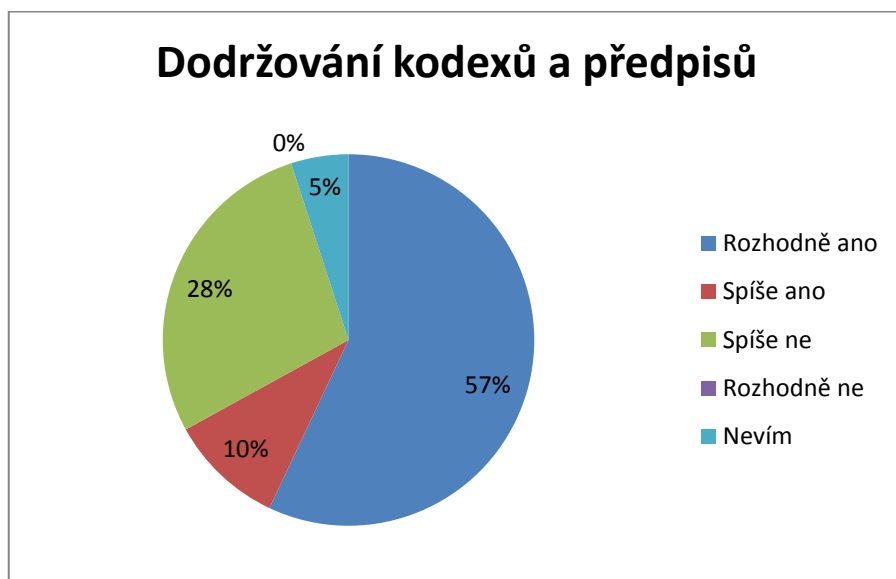
odpovědělo 17 %. 39 % odpovědělo negativněji, spíše ne. 12 % rozhodně ne. Překvapením je odpověď 21 % respondentů, kteří nevěděli. Odpověď nevím uvedl jeden člověk s magisterským vzděláním, ostatní odpovědi byli od středoškoláků a lidí s bakalářským vzděláním, ve stejném poměru.

Graf 10: Důvěra v boj proti korupci.

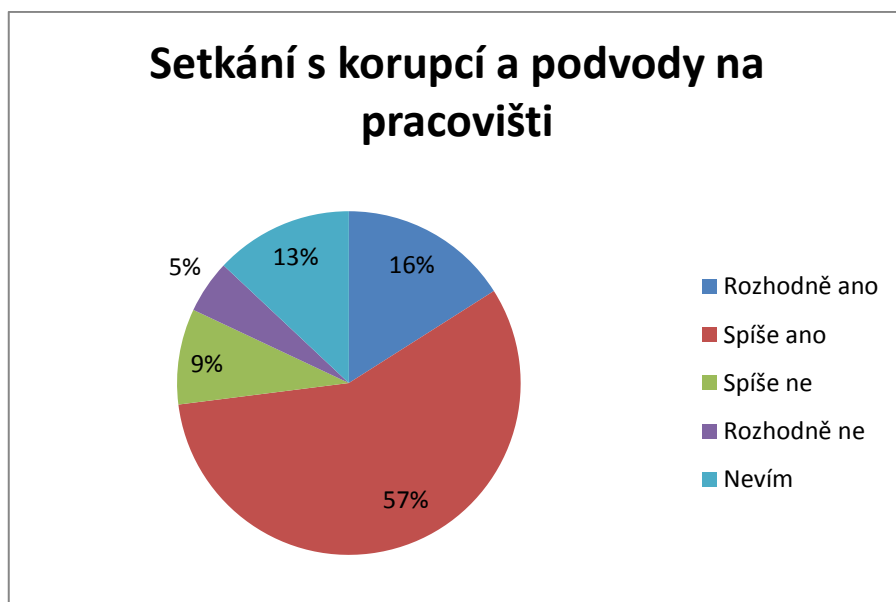
Následující otázka již směřovala do oblasti pojišťovnictví. Dodržíte etický kodex a interní předpisy firmy, ve které pracujete? 57 % respondentů odpovědělo, že rozhodně ano, dodržuje etický kodex zaměstnavatele. 10 % uvedlo spíše ano. To vzbuzuje otázku k mírnému alibismu nebo neznalosti kodexu a řízení se pravidly slušného chování. 28 % respondentů uvedlo spíše ne, což odráží vědomé nedodržování anebo neznalost kodexu. Rozhodně ne nikdo neodpověděl a 5 % lidí uvedlo nevím.

Graf 11: Dodržování kodexů a předpisů.

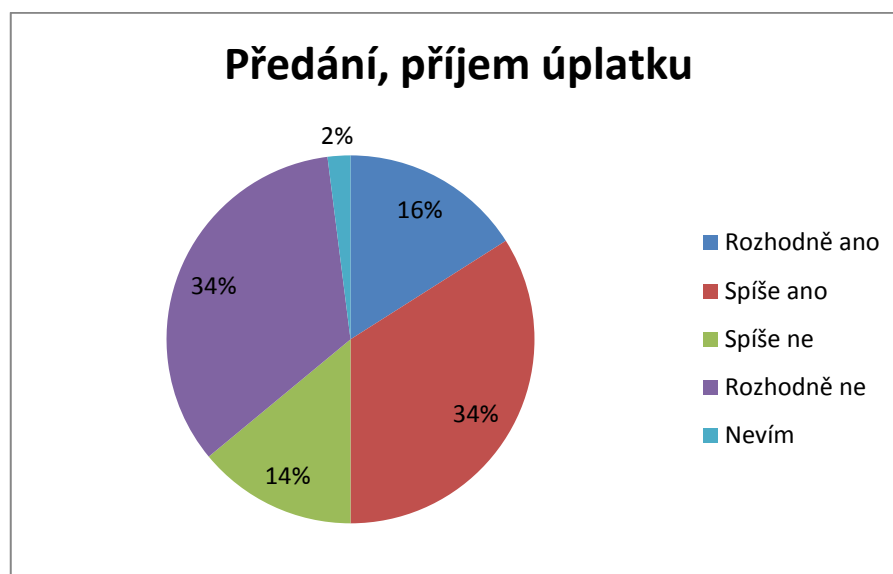
Setkal jste se při své práci s korupcí nebo pácháním pojistných podvodů? Na uvedenou otázku odpovědělo rozhodně ano 16 % respondentů. Jde o lidi pracující v obchodní službě a likvidaci. Spíše ano odpovědělo překvapivě mnoho lidí, 57 %. V této skupině nebyl nikdo z komunikačního centra. Spíše ne odpovědělo 9 % respondentů. 5 % odpovědělo rozhodně ne. 13 % odpovědělo, že neví.

Graf 12: Setkání s korupcí a podvody na pracovišti.

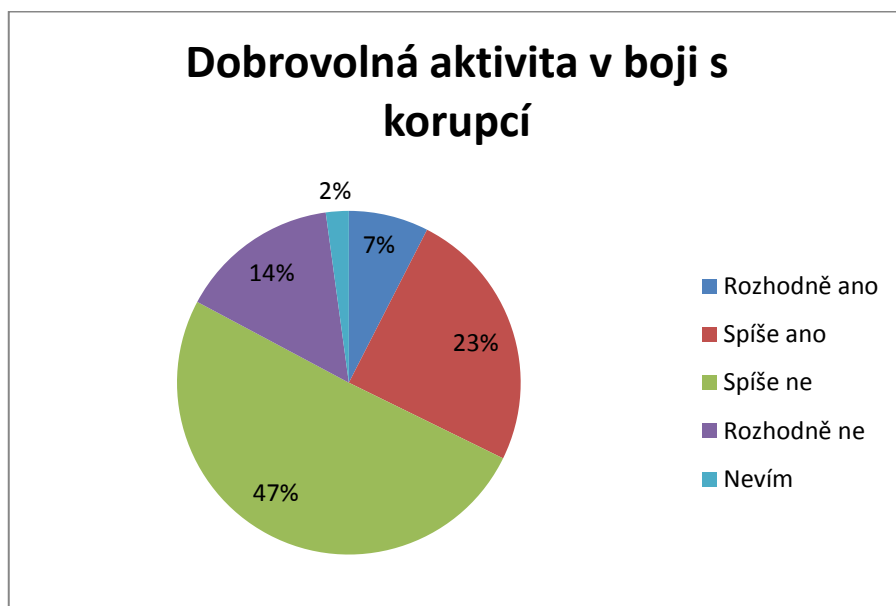
Přijmul jste, případně předal, někomu při své práci úplatek? Otázka na tělo. Odpovědělo 16 % respondentů rozhodně ano. Většina z obchodní služby a do 16 % doplnili sekci lidi z likvidace. Spíše ne odpovědělo 34 % respondentů. Celých 50 % respondentů se přiznává k úplatkům. Zajímavé odpovědi, pokud vezmeme v potaz, že 28 % lidí se domnívá, že boj s korupcí je účinný. 14 % lidí uvedlo, že spíše ne. 34 % lidí přijmutí nebo předání úplatku striktně odmítlo. 2 % lidí nevědělo.

Graf 13: Přijmutí a předání úplatku.

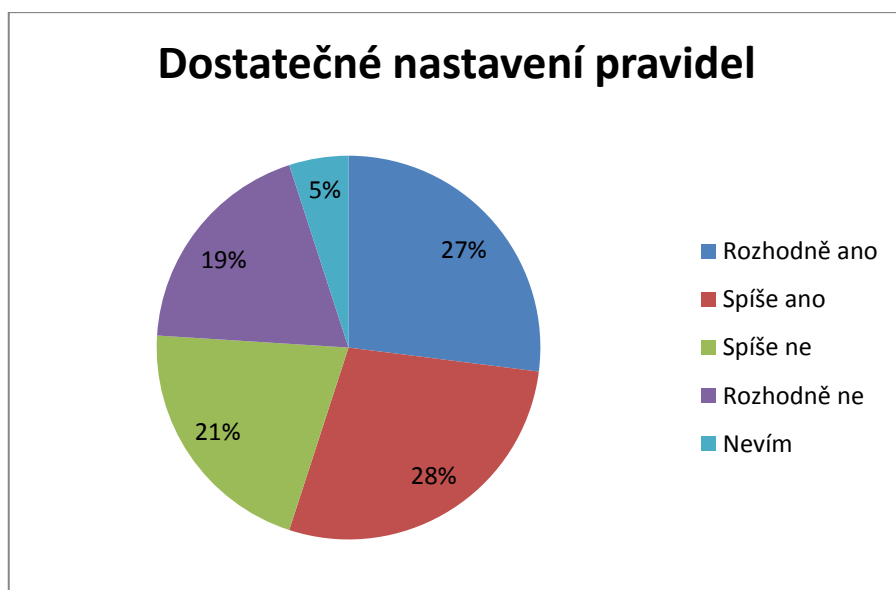
Zapojil byste se dobrovolně do vytváření nástrojů a procesů omezujících korupci na Vašem pracovišti? Otázka směřující ke změně v boji s korupcí a vlastní aktivitou vynaloženou na případnou změnu. Pouze 7 % respondentů uvedlo, že by pomohlo, uvedlo rozhodně ano. 23 % napsalo spíše ano, spíše by pomohlo. Což je jedna třetina ochotných svoji aktivitou přispět. 47 % respondentů uvedlo, že spíše ne. Nepřekvapující. 14 % respondentů uvedlo rozhodně ne. 2 % lidí uvedlo, že neví.

Graf 14: Dobrovolná aktivita v boji s korupcí.

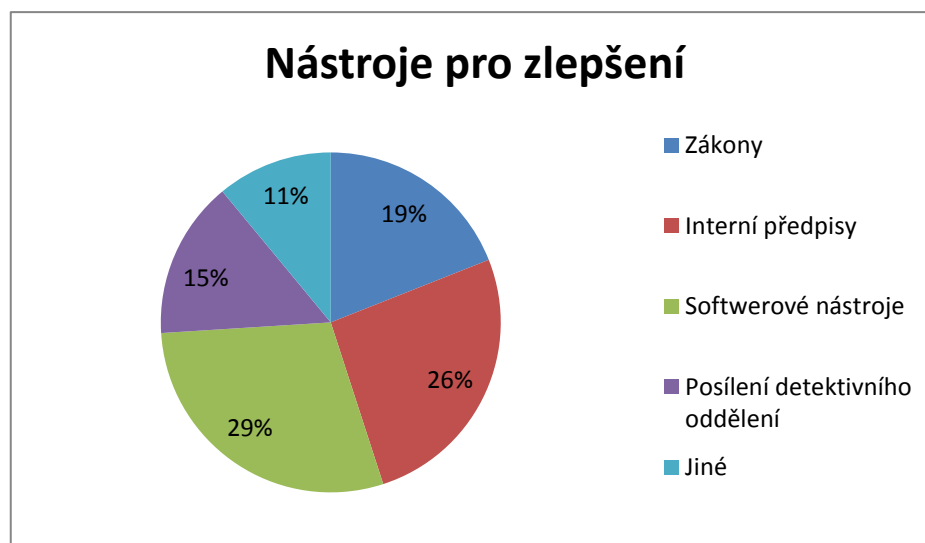
Jsou na Vašem pracovišti dostatečně nastavená pravidla pro boj s korupcí a podvody? 53 % respondentů se domnívá, že na jejich pracovišti jsou dostatečně nastavená pravidla pro boj s korupcí. 27 % odpovědělo rozhodně ano. Jen 6 % těchto lidí je z obchodní služby. 28 % spíše ano. 21 % lidí uvedlo spíše ne, že nejsou dostatečně nastavená pravidla pro boj s korupcí. 19 % respondentů uvedlo rozhodně ne. 5 % odpovědělo, že neví.

Graf 15: Dostatečné nastavení pravidel.

V případě, že ne, ve kterém nástroji je třeba zlepšení? Na uvedenou předchozí otázku odpovědělo ne, tedy spíše ne a rozhodně ne celkem 30 % respondentů. Na otázku odpovědělo více než 30 % respondentů, tj. odpovídali i ti, kteří odpověděli na předchozí otázku, že nevádí a šestnáct odpovědí přišlo i od lidí, kteří na předchozí otázku odpovídali v sektoru ano, tedy rozhodně ano a spíše ano. 19 % odpovědí poukázalo na zákony. Jde skoro o shodu s odpovědí na otázku číslo osm, kdy 17 % respondentů uvedlo, že je potřeba zlepšit zákony země. 26 % respondentů vnímá jako více důležité nástroje pro zlepšení interní předpisy. 29 % respondentů se domnívá, že nástrojem pro zlepšení je technika, počítačové programy. 15 % respondentů by dalo přednost posílení detektivního oddělení pojišťovny. 11 % odpovědělo, že jiné, což opětovně většina respondentů zdůvodnila jako souběh všech nástrojů, avšak z obchodní služby zazněl i názor, že zákony neovlivníme, avšak ostatní nástroje se vylepšovat nemusí, každá větší kontrola brzdí obchodní aktivity.

Graf 16: Nástroje pro zlepšení.

8. SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

Praktická část diplomové práce se zaměřila na současný boj proti korupci, obecně ve společnosti a na boj proti korupci v pojišťovně. Kladla si otázky, zda boj proti korupci je dostatečný, zda lidé vnímají korupci jako závažný problém společnosti nebo jako tolerovaný nešvar a považují korupci za standardní, zda postoj lidí ke korupci je rezignovaný nebo jsou ochotni sami aktivně přispět k boji proti korupci. Praktická část mapuje i reálné chování lidí v souvislosti s korupcí, zda se s korupcí setkali a zda se přímo ve svém životě do korupce zapojili, zda ve svém profesním životě využili nabídku přijmutí úplatku nebo zda úplatek nabízeli.

Oslovenou skupinou, která se zúčastnila výzkumu a odpověděla na autorem diplomové práce sestavený, emailem rozeslaný, dotazník, byli respondenti z oboru pojišťovnictví.

Hypotézy, na které dotazník hledal odpovědi, jsou uvedeny v bodu č. 6 této práce. První hypotézou bylo, zda „Pravidla nastavená pro boj s korupcí ve společnosti jsou dostatečná a není potřeba je zdokonalovat.“ Tato hypotéza se nepotvrdila, většina respondentů vnímá Českou republiku jako zemi s korupcí, kde je třeba boj s korupcí zlepšovat, proti korupci bojovat.

Druhou hypotézou bylo, zda „Občané země již rezignovali a do boje s korupcí se nechtějí aktivně zapojit.“ Z průzkumu nevyplývá, že občané rezignovali, nemůžeme konstatovat, že občanům je korupce lhostejná, avšak většina lidí se aktivně do boje proti korupci sama nezapojí.

Třetí hypotézou bylo, zda „Pravidla nastavená pro boj s korupcí v pojišťovnách, potažmo pro boj s pojistnými podvody jsou dostatečná.“ Většina respondentů uvedla, že pravidla jsou nastavená dostatečně, avšak dokáží poukázat na nástroje ke zlepšení.

Poslední hypotézou bylo, zda „Účinnost opatření nastavených v pojišťovnách je efektivní.“ Zde konstatuji, že respondenti odpovídali nejednoznačně. Pravidla a nastavené nástroje považují za dostatečné, avšak s korupcí se setkávají a mnoho lidí je do korupce v oblasti pojišťovnictví zapojeno. Nastavená opatření nejsou v každodenní praxi respondentů účinná.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla vypracována na téma boj proti korupci v ČR, minulost a současnost. V úvodu práce bylo nastíněno několik otázek ohledně boje proti korupci, na které se práce snažila najít odpovědi, utřídit si do souvislostí korupci jako nežádoucí chování jednotlivce či skupiny, nástroje v boji proti korupci ve společnosti a v profesní oblasti. Praktická část hledala odpovědi na zvolené hypotézy ohledně korupce.

První stať definovala korupci jako jev, který je jevem každé společnosti a lze na něj nahlížet jako na nežádoucí, avšak i jako na jev, který nelze legislativně definovat, jen jej tolerovat ve společnosti. Příčiny jsou většinou vymezeny přirozeným chováním jedinců, racionálním myšlením, chtěním po moci, penězích, zabezpečením, tedy argumenty, které umožňují snadnější život. Stádia korupce se mění s vývojem společnosti a budou se měnit i nadále s rozvojem techniky, moderních technologií a úpravou kontrol, zákonných norem a restriktivních opatření. Údaje, ze kterých vycházíme při sestavování a vyhodnocování statistických údajů ohledně korupce jsou data z části přesně měřitelná, ekonomickými ukazateli a z části jen shromážděná dotazníky a průzkumy veřejného mínění.

Mezinárodní pravidla v boji proti korupci koordinují mezinárodní organizace, kontinentální organizace a úřady a některé významné světové organizace, které spolupracují a v koordinaci doporučují státům světa přijímat do národních legislativních normativů prvky omezující boj proti korupci, případně opatření zamezující boji proti korupci a restriktivní opatření v boji proti korupci.

Historie boje proti korupci je datována do období, kdy se lidská společnost začala rozvíjet a prosperovat. Dávné civilizace již znali veřejnou diskuzi a transparentnost nad rozdělováním majetku. V novodobých dějinách, již můžeme dohledat v zákonných normách, jak byly nastaveny pravidla chování ve společnosti, včetně pravidel, které bychom dnes nazvali boj s korupcí.

Boj s korupcí je bojem nekonečným, nekončícím. Základní normou jsou zákony. V České republice dnes najdeme desítky zákonů, které ve svých částech nebo svým pojetím celé jsou součástí pravidel v boji proti korupci. Základní normou, psanou, avšak stojící mimo legislativní rámec je dokument vydávaný vládou, strategie boje proti korupci, která si v určitém časovém horizontu, nejčastěji dvou let, vymezuje cíle, kterých chce v boji s korupcí dosáhnout jak v soukromém sektoru, tak ve veřejném sektoru. Uvádí priority pro státem ovládané instituce a koordinuje povinnosti vůči mezinárodním organizacím, u kterých jsme se jako stát přihlásili ke splnění jejich

požadavků a koordinuje činnosti složek státu zabývajících se korupcí se složkami bojujících proti korupci v okolních státech. Ač jsou zákony země nejzákladnější normou v boji proti korupci, nejde o normu jedinou. Stát, pokud chce zachovat komplexnost opatření, musí podporovat osvětu a znalosti lidí ohledně korupce, podporovat organizace, které se bojem s korupcí zabývají, transparentně informovat o možných následcích a o korupčních kauzách, jako odstrašujících příkladů.

Zúženým pohledem je pohled do soukromého sektoru, sektoru státem jen regulovaným, oboru pojišťovnictví, který sám své vnitřní pravidla je nucen nastavovat dle zákonných normativů přijatých národní anebo mezinárodní legislativou.

Hypotézy vymezené v praktické části potvrdily, že boj s korupcí je nekončící, je třeba nadále zlepšovat a zdokonalovat pravidla v boji proti korupci ve společnosti. Občané nerezignovali na boj s korupcí, korupce jim není lhostejná, ale aktivní zapojení do boje s korupcí je samozřejmostí, stále pro menšinu, menší skupinu obyvatel. Zaměstnanci a spolupracovníci pojišťoven považují vnitřní, firemní pravidla, pro boj s korupcí nastavená jako dodatečná, avšak zároveň uvádějí, že se s korupcí setkávají anebo se aktivně účastní.

Nastavení pravidel pro boj s korupcí je zrcadlové, pravidla se nastavují až po prokázání nově vzniklých korupčních kauz.

Řešením pro Českou republiku je přijetí a účinnost všech doporučení mezinárodních organizací, přijetí novel některých zákonů, splnění doporučení z dokumentu Strategie vlády, dodržování již platných norem, důsledné vymáhání dodržování povinností od státních institucí a zvýšení trestů za závažnou trestnou činnost, do které korupce nepochybně patří.

Diplomová práce z pohledu zadání tématu, komplexně zanalyzovala a přehledně popsala boj proti korupci v České republice.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BRABCOVÁ, I. *Sborník z odborného semináře „K otázkám korupce a úplatkářství“* 1. vyd. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2002.
- VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi.*, 1. vyd., Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.
- CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce.*, 1.vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-434-X.
- CEJP, M., KOTULAN, P., JANDA, P. *Korupce.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. ISBN 80-96008-25-8.
- ŠIMÍČEK, V., *Korupce. Projevy a potírání v České republice a Evropské unii.* Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-210-4062-9.
- DAVID, V., NETT, A., *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém.* Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9.
- FRIČ, P. a kol., *Korupce na český způsob.* 1. vyd. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86103-26-9.
- DANČÁK B., *Korupce, Projevy a potírání v České republice a Evropské unii,* Brno, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, ISBN 80-210-4062-9
- DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Korupce.* 1. vyd. Praha: Střední policejní škola MV, 2005. ISBN 80-239-5687-6.
- PIKNA, B., *Právo a bezpečnost Evropské unie.* Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 85-564-441-8.
- GŘIVNA, T., *Boj proti korupci prostředky evropského práva.* Praha: Linde, 2009. ISBN 88-548-457-9.
- MACEK, P., UKLÍŘ, L., *Dějiny policie a četnictva I., Habsburská monarchie.* Praha: Themis, 1997, ISBN 80-85821-52-4
- MACEK, P., UKLÍŘ, L., *Dějiny policie a četnictva II., Československo.* Praha: Policie history, 1999, ISBN 80-902670-0-9
- MACEK, P., UKLÍŘ, L., *Dějiny policie a četnictva III., Československo.* Praha: Policie history, 1999, ISBN 80-902670-0-9

Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*.

Zákon č. 253/2008 Sb., *o prevenci legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu*.

Zákon č. 140/1961 Sb., *trestní zákon*.

Zákon č. 122/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., *trestní zákon*.

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*.

Zákon č. 135/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním*.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 70/2007 *Sbírky mezinárodních smluv o trestněprávní úmluvě o korupci*.

Usnesení vlády ČR č. 676, ze dne 18. 6. 2007, ke *Zprávě o korupci a o plnění Aktualizovaného vládního programu boje proti korupci*.

Usnesení vlády ČR č. 1199, ze dne 25. 10. 2006, o *Strategii vlády v boji proti korupci na období 2006 – 2011*.

Usnesení vlády ČR č. 560, ze dne 11. 5. 2005, ke *Zprávě o korupci v ČR v r. 2004 a o plnění Aktualizovaného vládního programu boje proti korupci*.

Usnesení vlády ČR č. 125, ze dne 17. 2. 1999, k *Vládnímu programu boje proti korupci v ČR a ke Zprávě o korupci v ČR a o možnostech účinného postupu proti tomuto negativnímu společenskému jevu*.

Strategie vlády ČR pro boj s korupcí na r. 2013 a 2014

Seznam použitých zahraničních zdrojů

KLIMEKOVÁ, A. *Etika, mravní výchova a profesní etika*. Prešov: Lana, 2005. ISBN 80-969053-9-2

DOYLE, P. C. a kol., *Boj proti korupci*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. ISBN 80-86008-73-8.

.....

Seznam použitých internetových zdrojů

<http://www.transparency.cz>

<http://www.mvcr.cz>
<http://www.mzv.cz>
<http://www.vlada.cz>
<http://www.eps.cz>
<http://www.ipravnik.cz>
<http://www.psp.cz>
<http://www.ihned.cz>
<http://www.bezkorupce.cz>
<http://www.otevrenaspolecnost.cz>
<http://www.stretzajmu.cz>
<http://www.policie.cz>
<http://www.counermoneylaundering.com>
<http://www.tatf-gafi.org>
<http://www.SpinavePenize.cz>

ASPI – automatizovaný systém právních informací

Seznam ostatních zdrojů

ŠTIČKA, M. a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. 1. vyd. Praha: Transparency International 2005. Skripta, ISBN není.

KOHOUT, P. a kol. *NERV Boj proti korupci. Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické rady vlády*. Praha: NERV, 2011.

Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Praha: Transparency International, 2008.

Příručka kvality, Generali Pojišťovna a.s.

Interní a bezpečnostní předpisy pojišťoven, Generali, Česká pojišťovna

Finanční analytický útvar, Ministerstvo financí ČR

SEZNAM GRAFŮ a TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	75
Graf 2: Věkové složení respondentů.....	76
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	76
Graf 4: Oddělení, ve kterém respondent pracuje.....	77
Graf 5: Délka pracovního poměru respondenta v pojišťovnictví.....	78
Graf 6: Souhlas výrokem, zda ČR je státem s vysokou mírou korupce.....	78
Graf 7: Účinnost boje proti korupci.....	79
Graf 8: Oblasti pro zlepšení v boji proti korupci.....	80
Graf 9: Dojde s novým zákonem ke zlepšení korupčního prostředí.....	80
Graf 10: Důvěra v boj proti korupci.....	81
Graf 11: Dodržování kodexů a předpisů.....	82
Graf 12: Setkání s korupcí a podvody na pracovišti.....	82
Graf 13: Přijmutí a předání úplatku.....	83
Graf 14: Dobrovolná aktivita v boji s korupcí.....	84
Graf 15: Dostatečné nastavení pravidel.....	84
Graf 16: Nástroje pro zlepšení.....	85

Seznam tabulek

Tabulka 1: Korupční prostředí.....	14
Tabulka 2: Index vnímání korupce, pořadí ČR ve vybraných letech.....	20
Tabulka 3: CPI index a pořadí vybraných zemí za rok 2011	20
Tabulka 4: Počet hlášení OPO a počet oznámení z pojišťoven v ČR.....	70
Tabulka 5: Celkový počet hlášení OPO a počet podaných TO.....	70
Tabulka 6: Statistika pojistných podvodů, Generali 2005 - 2011.....	71

SEZNAM PŘÍLOH

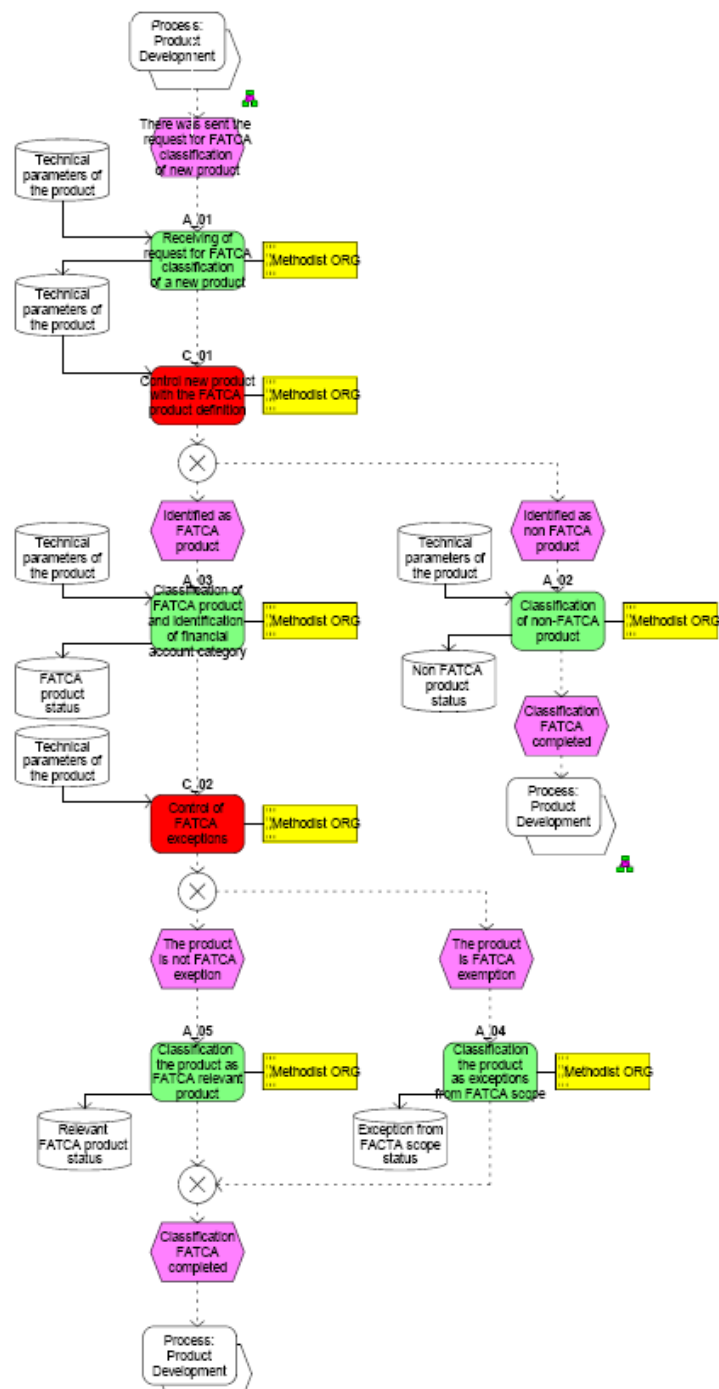
Příloha A – Finanční dotazník.....	I
Příloha B – Systém vazeb	II
Příloha C – Procesní mapa	III
Příloha D – Dotazník	IV - VI

PŘÍLOHY

Příloha A – Finanční dotazník

Finanční dotazník pro nadlimitní pojistné		 *GLT5000391*	 Generali Pojišťovna a.s. Bátovská 132 120 84 Praha 2 Česká republika Klientský servis 844 188 188 (dále jen „pojišťovna“)
číslo pojistné smlouvy <input type="text"/>	Důležité: <ul style="list-style-type: none">• V případě, že jste OSVČ přiložte k formuláři kopii daňového přiznání za předchozí rok.• V případě, že jste zaměstnanec přiložte k formuláři doklad o průměrném čistém měsíčním příjmu.		
Pojistník			
příjmení, jméno, titul <input type="text"/>	rodné číslo <input type="text"/>	povolání <input type="text"/>	
adresa trvalého bydliště <input type="text"/>			
zaměstnavatel / OSVČ <input type="text"/>	IC <input type="text"/>	výživovací povinnost (pokud ano, vůči kolika osobám) <input type="text"/>	
přibližná hodnota vašeho majetku <input type="text"/>	půjčky, úvěry, leasingy (celková hodnota) <input type="text"/>		
dosud sjednaná životní pojištění (pojistitel, pojistná částka) <input type="text"/>			
uveďte účel pojištění <input type="text"/>			
Povinné pro OSVČ			
předmět podnikání <input type="text"/>	celková doba podnikání <input type="text"/>	počet zaměstnanců <input type="text"/>	postavení pojistníka ve společnosti <input type="text"/>
podíl pojistníka ve společnosti <input type="text"/>	celkový majetek společnosti <input type="text"/>	roční obrát společnosti <input type="text"/>	
v případě, že podnikáte dobu kratší než 1 rok, doplňte údaje o vašich předchozích příjmech <input type="text"/>			
Prohlášení klienta o příjmech			
Já <input type="text"/> ,			
rodné číslo <input type="text"/>	, tímto potvrzuji, že jsem byl/a seznámen/a a rozumím podmínkám a charakteru		
pojištění <input type="text"/>			
Výši placeného pojistného <input type="text"/>	, Kč/měs. jsem zvolil/a dle svých finančních možností a po zvážení veškerých rizik, která připadají v úvahu.		
Prohlašuji, že výše uvedené měsíční investice je pokrytá z mého pravidelného příjmu ve výši <input type="text"/> Kč vyplývajícího			
ze samostatně výdělečné činnosti v oboru <input type="text"/>			
nebo/a ze zaměstnaneckého poměru v oboru <input type="text"/>			
příp. z jiného příjmu z <input type="text"/>	(uveďte také vždy výši příjmu).		
Prohlášení pojistěného			
Prohlašuji, že na výše uvedené dotazy o mé finanční situaci jsem odpověděl pravdivě dle skutečnosti.			
Beru na vědomí, že uvedené odpovědi jsou součástí pojistné smlouvy č. <input type="text"/> a při nepravdivém nebo neúplném zodpovězení dotazů o mé			
finanční situaci má pojistitel právo od pojistné smlouvy odstoupit.			
v <input type="text"/>	dne <input type="text"/>	podpis <input type="text"/>	

Příloha C – Procesní mapa

Příloha D – Dotazník

1. Vyznačte, prosím, zda jste:

- muž žena

2. Kolik Vám je let?

- do 25 let
 od 26 do 35
 od 36 do 45
 více než 46

3. Jaké je Vaše nejvyšší vzdělání?

- středoškolské, případně nižší
 vyšší odborné nebo bakalářské
 magisterské
 vyšší (doktorandské apod.)

4. Na jakém oddělení v pojišťovnictví pracujete? (Odpovíte-li jiné, prosím o doplnění.)

- obchod
 likvidace
 správa
 jiné

5. Jak dlouho pracujete v pojišťovnictví?

- do 5 let
 od 6 do 10 let
 od 11 do 15 let
 16 a více

6. Souhlasíte s výrokem, že Česká republika je státem s vysokou mírou korupce?

- rozhodně ano
 spíše ano
 spíše ne
 rozhodně ne
 nevím

7. Domníváte se, že boj s korupcí je účinný, nastaven správně?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

8. V případě, že ne, ve které z uvedených oblastí je nutné zlepšení? (Odpovíte-li jiné, prosím o doplnění.)

- zákony
- osvěta o korupci a morální vlastnosti obyvatel
- policie a soudy
- jiné

9. Věříte, že účinností nových zákonů lze docílit prostředí, které by šlo označit za méně korupční?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

10. Domníváte se, že většina občanů státu stále věří boji proti korupci?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

11. Dodržujete etický kodex a interní předpisy firmy, ve které pracujete?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

12. Setkal jste se při své práci s korupcí nebo páčáním pojistných podvodů?

- rozhodně ano

- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

13. Přijmul jste, případně předal, někomu při své práci úplatek?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

14. Zapojil byste se dobrovolně do vytváření nástrojů a procesů omezujících korupci na Vašem pracovišti?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

15. Jsou na Vašem pracovišti dostatečně nastavená pravidla pro boj s korupcí a podvody?

- rozhodně ano
- spíše ano
- spíše ne
- rozhodně ne
- nevím

16. V případě, že ne, ve kterém nástroji je třeba zlepšení? (Odpovíte-li jiné, prosím o doplnění.)

- obecné předpisy, zákony
- interní předpisy
- softwarové nástroje, automatické sledování
- posílení detektivního oddělení
- jiné

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jan Šilar

Obor: Evropská hospodářskosprávní studia

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Boj proti korupci v ČR – minulost a současnost...

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 80

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 26

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 16

Počet ostatních zdrojů: 6

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Beňo